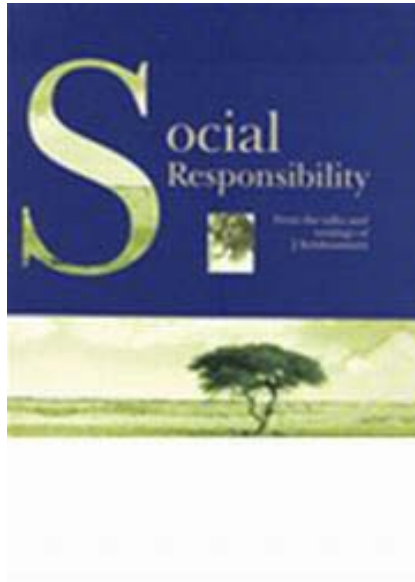

J. KRISHNAMURTI

TRÁCH NHIỆM VỚI XÃ HỘI
SOCIAL RESPONSIBILITY

From the talks and writings of

J. KRISHNAMURTI

Lời dịch: ÔNG KHÔNG

www.jkrishnamurtionghong.com

– Tháng 6-2010 –

Tri ân Alan Kartli và con gái – Australia – đã gửi tặng quyển sách này.

Ông Không

SOCIAL RESPONSIBILITY

A Selection of Passages
For The Study of The Teaching of
J. Krishnamurti

Krishnamurti Foundation of America
P.O. Box 1560, Ojai, California 93024

TRÁCH NHIỆM VỚI XÃ HỘI
từ những nói chuyện và những tác phẩm của
J. KRISHNAMURTI

Trách nhiệm với Xã hội là một quyển đối thoại giới thiệu vài khía cạnh của chủ đề thường xuyên xuất hiện trong những lời giảng của Krishnamurti. Trong khi Krishnamurti không có một triết lý, ông thường đưa ra những nghi vấn về những chủ đề thuộc tâm lý có tầm quan trọng sống còn và sau đó để lại cho độc giả tiếp tục thăm dò qua sự quan sát và tìm hiểu về sống riêng của anh ấy.

“Thấy điều gì xảy ra: nếu tôi đưa ra một câu hỏi, và bạn trả lời nó, tiếp theo tôi trả lời câu hỏi của bạn, chúng ta tiếp tục đối thoại này cho đến khi chỉ còn lại câu hỏi và bạn và tôi đều tan biến. Chỉ có câu hỏi, và vậy là có một sức sống lạ thường. Chúng ta đã đưa ra một câu hỏi. Đó là, liệu nhịp điệu của tư tưởng mà đã xảy ra liên tục từ khởi đầu của sống của con người đến khi chúng ta kết có thể, liệu nhịp điệu của con người đó có thể kết thúc? Bạn trả lời và đối thoại này tiếp tục. Trong tiến hành đó, chỉ có câu hỏi còn lại – đúng chứ? Bạn không trả lời, tôi không trả lời. Lúc này khi còn lại câu hỏi, bộ não của bạn yên lặng, bởi vì bạn không đang hành động, tôi không đang hành động, chỉ có câu hỏi. Và đây đã là vấn đề của mọi con người, có chút yên lặng phía bên trong đó, chút an bình, nói, vì Chúa, hãy kết thúc. Đúng chứ, thưa bạn?”

*J. Krishnamurti, ngày 12 tháng 6 năm 1984
Brockwood Park, England*

“Thật ra, tất cả những vấn đề của chúng ta là những vấn đề thuộc cá thể, bởi vì cá thể là xã hội. Không có xã hội nếu không có cá thể, và chừng nào cá thể còn không hiểu rõ về chính anh ấy, dù anh ấy có lẽ tạo ra bất kỳ đổi mới nào, dù anh ấy có lẽ sáng chế bất kỳ Thượng đế nào, dù anh ấy có lẽ

tìm kiếm bất kỳ sự thật nào, sẽ chẳng có ý nghĩa bao nhiêu. Vấn đề của thế giới có thể kết thúc chỉ khi nào cá thể hiểu rõ về chính anh ấy, những hoạt động thuộc cái trí riêng của anh ấy, những vận hành thuộc ý thức riêng của anh ấy.”

*J. Krishnamurti, ngày 9 tháng 11 năm 1948
Sydney, Úc*

“Vậy là, cái gì bạn là, thế giới là: và nếu không có sự thay đổi của bạn, không thể có sự thay đổi của thế giới.”

*J. Krishnamurti, ngày 11 tháng 7 năm 1948
Bangalore, Ấn độ*

Chỉ một cách mạng sâu thẳm phía bên trong mà thay đổi tất cả những giá trị của chúng ta mới có thể sáng tạo một môi trường sống khác hẳn, một cấu trúc xã hội thông minh, và một cách mạng như thế có thể được sáng tạo chỉ bởi bạn và tôi. Không trật tự mới mẻ nào sẽ xảy ra nếu chúng ta, cá thể, không phá vỡ những rào cản thuộc tâm lý riêng của chúng ta và tuyệt đối tự do.

Giáo dục và Ý nghĩa của Sống

*Vậy thì có thể sáng tạo một thế giới mới mẻ, một thế giới trong đó không có **những** quốc tịch, không có những rào chắn của niềm tin, không có những giáo điều thuộc tôn giáo hay chính trị.*

*Tuyển tập những Lời giảng
Sydney, Úc, ngày 9 tháng 11 năm 1955*

TRÁCH NHIỆM VỚI XÃ HỘI

*Một tuyển tập những đoạn văn dành cho
sự học hành những lời giảng của
J. Krishnamurti*

Nội dung

Trang

I. GIỚI THIỆU: TÔI CÓ THỂ LÀM GÌ? 17

Khám phá những câu trả lời cho chính chúng ta; liệu có cái gì đó vượt khỏi tư tưởng; sự liên hệ của con người với sự thật, sự liên hệ của con người với con người, với xã hội là gì; bạn có thể thấy rằng mỗi người chúng ta chịu trách nhiệm cho điều gì đang xảy ra trong thế giới.

II. TRÁCH NHIỆM CỦA BẠN ĐỐI VỚI XÃ HỘI LÀ GÌ? 30

Cách mạng tại mức độ tột đỉnh; sự phát triển tổng thể của con người; vấn đề vượt khỏi bất kỳ văn hóa đặc biệt nào; nếu chúng ta không phá vỡ tình trạng bị quy định, chúng ta sẽ tạo tác nhiều hỗn loạn hơn; sự cần thiết của khám phá qua hiểu rõ về chính mình trong sự liên hệ; vấn đề của cá thể là vấn đề của thế giới; điều gì bạn là, thế giới là; trách nhiệm lớn lao của bạn như một con người.

III. SỰ QUAN TRỌNG CỦA CÁ THỂ 54

Sự thất bại của tôn giáo và giáo dục, sự sụp đổ của những hệ thống; trách nhiệm cá thể của bạn bị bóp

ngheť bởi trao sự quan trọng cho những hệ thống; bất kỳ hành động hiệu quả nào có thể được tạo ra chỉ bởi những cá thể; trước khi bạn có thể thay đổi xã hội, bạn phải hiểu rõ toàn cấu trúc của bạn là gì; nếu không có sự thay đổi cơ bản phía bên trong, xung đột và đau khổ là điều không tránh khỏi; bất kỳ cách mạng nào – kinh tế, xã hội, khoa học – chỉ gây ảnh hưởng vòng ngoài; muốn thay đổi xã hội, bạn phải phá vỡ nó.

IV. VỀ CHÍNH TRỊ

70

Sự cần thiết của thay đổi xã hội; đồng hóa cùng một đảng phái đang phân chia chúng ta; kinh tế và chính trị là tưng phần; “Liệu những vấn đề này sẽ được giải quyết tách rời, không liên quan đến toàn vấn đề thuộc tâm lý của con người?”; những ý tưởng không thay đổi con người; chúng ta tâu thoát khỏi hành động qua học thuyết; anh ấy, người hăm hờ đổi mới thế giới, trước hết phải hiểu rõ về chính anh ấy.

V. VỀ CHIẾN TRANH

94

Chiến tranh là sự diễn tả phía bên ngoài của trạng thái phía bên trong của chúng ta; chỉ có hòa bình khi sống hàng ngày đưc hiểu rõ ; chúng ta chỉ lựa những người lãnh đạo từ sự hoang mang của chúng ta; ý muốn của nhiều người đã tạo ra văn minh; những nguyên nhân của chiến tranh; nếu bạn không giải quyết tình trạng bị quy định của bạn, sẽ không có hòa bình; một viên đá có thể thay đổi dòng chảy của con sông.

VI. GIÁO DỤC VÀ HOÀ BÌNH THẾ GIỚI

114

Vai trò của giáo dục trong sự khủng hoảng hiện nay; hệ thống hiện nay duy trì những nguyên nhân nuôi dưỡng hận thù; huấn luyện quốc phòng trong giáo dục; giai cấp và ý thức thuộc chủng tộc; muốn dạy dỗ một đứa trẻ, trước hết người ta phải phá vỡ thành kiến phía bên trong chính người ta, “giáo dục đúng đắn là một hiểm họa cho những chính phủ cầm quyền – và vì vậy nó bị ngăn cản bởi những phương tiện thô thiển hay tinh vi.”

VII. LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ HOÀN TOÀN THAY ĐỔI

131

Tại sao có sự phân chia này?”; những con người được lập trình; khi có tình trạng bị quy định, phải có xung đột; sự khủng hoảng ở bên trong ý thức; nếu bạn thay đổi một cách cơ bản, bạn gây ảnh hưởng toàn ý thức của con người; trách nhiệm của tôi trong sự liên hệ là không có một hình ảnh; hành động như một con người hoàn toàn khác ~~h~~ hành động của một thực thể địa phương hóa; liệu người ta có thể sống một sống được tự do khỏi xung đột thuộc tâm lý?

VIII. LÀM THẾ NÀO CÁI TRÍ TỰ DO SỐNG TRONG THẾ GIỚI NÀY

162

Liệu có thể làm tự do cái trí khỏi tình trạng bị quy định; sự phân tích và thời gian; tình trạng bị quy định nói, ‘sử dụng tư tưởng để kiểm soát bạo lực’; liệu cái trí có thể nhìn ngắm *cái gì là* mà không có *át* kỳ

chuyển động nào; liệu có thể trong chính sự tiến hành
cởi bỏ tình trạng bị quy định vẫn có thể sống trong thế
giới này; thông minh không cá thể; cái trí tôn giáo hoàn
toàn một mình; sự tự do nỗ lực của cái trí.

IX. THÔNG MINH MANG LẠI TRẬT TỰ VÀ
HOÀ BÌNH 177

Thông minh vượt khỏi tư tưởng; muốn sống an bình
người ta phải tìm hiểu vô trật tự; vị trí của tư tưởng
trong sự thoái hóa của con người; tự do, công lý, và tốt
lành; nguyên nhân của đau khổ; thời gian và cuộn băng
của ký ức; liệu có thể không ghi lại gì cả; sự kết thúc
của đau khổ là sự khởi đầu của tình yêu.

TÔI CÓ THỂ LÀM GÌ?

I – Giới thiệu: ‘TÔI CÓ THỂ LÀM GÌ?’

Tôi nghĩ chúng ta nên đưa ra những câu hỏi cơ bản về chính chúng ta và không chờ đợi những câu trả lời từ những người khác. Những câu hỏi cơ bản này phải được trả lời bởi mỗi người chúng ta, và chúng ta không phụ thuộc vào những người lý thuyết, dù thông thái, uyên bác, thâm sâu hay kinh nghiệm đến chừng nào. Bởi vì thế giới đang ở trong tình trạng đau khổ chất chồng, hỗn loạn khủng khiếp và chúng ta chịu trách nhiệm cho điều này; mỗi con người khắp thế giới chịu trách nhiệm cho sự hỗn loạn kinh hoàng này. Chắc chắn chúng ta có những giải thích phụ thuộc vào những người khác và chúng ta thỏa mãn với những giải thích này; nhưng dĩ nhiên những giải thích đều bằng từ ngữ và vì vậy không có sự quan trọng bao nhiêu. Bất kỳ sự diễn tả, bất kỳ sự giải thích về tình trạng thực sự của thế giới đều vô ích, nó không có ý nghĩa; nhưng hầu hết chúng ta đều thỏa mãn bởi những từ ngữ, những giải thích thuộc trí năng mà đã được đan dệt khéo léo, hay rất tinh xảo. Đối với tôi dường như chúng ta phải vượt khỏi tất cả những giải thích này, dù chúng được trao tặng bởi những giáo hội, bởi những người Cộng sản, hay bởi bất kỳ nhóm người nào đang tự-khẳng định chính họ.

Điều gì quan trọng là tự đặt ra cho chính chúng ta những câu hỏi cơ bản này, và hoàn toàn có trách nhiệm phải tìm ra không chỉ đáp án, nhưng, trong ngay đáp án của những câu hỏi này, *hành động*. Bởi vì đối với chúng ta hành động

TÔI CÓ THỂ LÀM GÌ?

không là bộ phận của câu hỏi và đáp án của nó. Chắc chắn trong sự kiện của đặt ra những câu hỏi cơ bản này và trong tự-khám phá những đáp án cho chính chúng ta, chính sự khám phá đó phải được diễn tả bằng hành động. Câu hỏi, trả lời và hành động phải xảy ra cùng một lúc và không-tách rời. Bởi vì khi chúng ta tách rời, chúng bị vỡ vụn thành những khu, những loại; và từ sự phân chia đó nảy sinh những thành kiến, những xung đột, những quan điểm và những nhận xét. Ngược lại, dường như đối với tôi, nếu chúng ta thực sự có thể hỏi, trong ngay đang hỏi đó chúng ta sẽ khám phá sự hiểu rõ về câu hỏi và hành động; chúng không tách rời. Và trong suốt những nói chuyện này, tôi hy vọng chúng ta sẽ có thể không những tự-đặt ra cho chính chúng ta những câu hỏi này nhưng cũng còn hiểu rõ chúng, không bằng trí năng hay từ ngữ, nhưng bằng những quả tim của chúng ta và bằng những cái trí của chúng ta. Trong sự tiến hành của hiểu rõ này, hành động xảy ra.

Một trong những câu hỏi cơ bản nằm trong sự liên hệ của con người với sự thật. Sự thật đó đã được diễn tả trong những cách khác nhau: ở phương Đông trong một cách và ở phương Tây trong một cách khác. Nếu chúng ta không tự-khám phá cho chính chúng ta sự liên hệ đó là gì, không phụ thuộc vào những người lý thuyết và những người huyền bí và những người giáo sĩ, chúng ta không thể khám phá sự liên hệ với sự thật là gì. Sự thật đó có lẽ được đặt tên là Thượng đế – và thật ra cái tên chẳng quan trọng bao nhiêu – bởi vì cái tên, từ ngữ, biểu tượng, không bao giờ là sự thật, và dường như quá dốt nát khi bị trói buộc trong những biểu tượng và những từ ngữ – và tuy nhiên chúng ta lại bị trói buộc, những người Thiên chúa giáo trong một cách, những người Ấn giáo, những người Hồi giáo và những người khác trong những cách khác – và những từ ngữ lẫn những biểu tượng đã trở

TÔI CÓ THỂ LÀM GÌ?

thành có ý nghĩa cực kỳ. Nhưng biểu tượng, từ ngữ, không bao giờ là sự thật, sự kiện thực sự. Vì vậy trong đặt ra câu hỏi, về vấn đề sự liên hệ đúng đắn của con người với sự thật là gì, người ta phải được tự do khỏi từ ngữ cùng tất cả những liên tưởng của nó, cùng tất cả những thành kiến và những quy định của nó. Nếu chúng ta không tìm được sự liên hệ đó, vậy thì thực sự sống chẳng có ý nghĩa bao nhiêu; vậy thì sự hỗn loạn của chúng ta, sự đau khổ của chúng ta chắc chắn sẽ phát triển, và sống sẽ trở nên mỗi lúc một giả tạo, vô nghĩa, không thể chịu đựng nổi. Người ta phải nghiêm túc lạ thường để tìm được liệu có một sự thật như thế, hay liệu không có, và sự liên hệ của con người với nó là gì.

Bây giờ trước hết chúng ta muốn tìm ra liệu có cái gì đó không thể đo lường được (vượt khỏi tất cả mọi tầm với của tư tưởng, trên tất cả mọi đo lường), một cái gì đó mà không thể tiếp xúc được bởi những từ ngữ, mà không có biểu tượng. Trước hết, liệu có thể – không huyền bí, không lãng mạn hay cảm xúc, nhưng thực sự – khám phá, hay bắt gặp trạng thái lạ thường này? Những người cổ xưa và vài người khắp thế giới có lẽ đã bắt gặp nó một cách không biết được, đã nói, có ‘cái gì đó’. Suốt hàng triệu năm, những con người có cái trí nghiêm túc đã nỗ lực để tìm ra cái đó. Những người không-nghiêm túc, lững lờ, có phần thưởng riêng của họ, cách sống riêng của họ, nhưng luôn luôn có một thiếu sót nhỏ mà thực sự khản thiết, bắt gặp cái sự việc không-đo lường, không-kết thúc này. Muốn hiểu rõ nó, chắc chắn người ta phải được tự do khỏi tất cả mọi giáo điều, khỏi tất cả mọi niềm tin, khỏi tất cả mọi cản trở thuộc truyền thống quy định con người, mà chỉ là những sáng chế của tư tưởng. Chúng ta là những con người, đau khổ, cô độc, hoang mang, sống trong phiền muộn vô cùng, dẫu chúng ta gọi mình là những người Cộng sản hay những người Xã hội hay bất kỳ người gì

TÔI CÓ THỂ LÀM GÌ?

– chúng ta là những con người. Nhưng rõ ràng đối với chúng ta sự việc quan trọng lại là cái nhãn hiệu, người Pháp, người Đức hay bất kỳ người nào khác. Được tự do khỏi tất cả điều này là quan trọng bởi vì bạn cần tự do, không phải bằng từ ngữ nhưng thực sự. Chỉ trong tự do bạn mới có thể khám phá điều gì là sự thật, không phải qua những niềm tin và những giáo điều.

Vậy là, nếu người ta rất khẩn thiết trong ý nghĩa rằng người ta sẵn lòng đi đến tận cùng, vậy thì phải có tự do này – tự do khỏi tất cả những quốc tịch, tự do khỏi tất cả những giáo điều, những nghi lễ, những niềm tin. Và chắc chắn, đây là một trong những sự việc khó khăn nhất khi thực hiện. Ở Ấn độ bạn thấy những con người đã suy nghĩ nhiều về những vấn đề này và tuy nhiên họ vẫn còn bị thấm nhuần trong truyền thống Ấn giáo. Ở phương Tây họ ngụp lặn trong những giáo điều của Thiên chúa giáo, Tin lành giáo hay Cộng sản và vì vậy họ không thể phá vỡ. Và nếu người ta muốn có một loại sống khác hẳn, một sống tại một kích thước khác hẳn, người ta phải được tự do khỏi tất cả điều này không chỉ ý thức được nhưng còn cả sâu thẳm trong ngay góc rể của thân tâm người ta. Vậy thì, chỉ như vậy người ta mới có thể nhìn, thấy. Bởi vì muốn tìm được sự thật, cái trí phải nhạy bén, lành mạnh, thông minh, mà có nghĩa nhạy cảm tột đỉnh.

Điều gì quan trọng là phải có một cái trí không bao giờ bị hành hạ, không bao giờ bị ép buộc vào một khuôn mẫu nào đó. Như người ta quan sát khắp thế giới, những tôn giáo đã khẳng định rằng muốn tìm được sự thật, bạn phải hành hạ mình, bạn phải khước từ mọi thứ, mọi vui thú giác quan, bạn phải kỷ luật chính mình cho đến khi toàn cái trí bị định hình tùy theo một khuôn mẫu đã được thiết lập; đến độ cái trí, tại khúc cuối, đã mất đi tánh mềm dẻo, tánh nhạy bén, tánh nhạy

TÔI CÓ THỂ LÀM GÌ?

cảm, vẻ đẹp của chuyển động. Điều gì cần thiết là một cái trí không bị hành hạ, một cái trí rất rõ ràng. Và một cái trí như thế không thể hiện diện được nếu nó có bất kỳ loại thành kiến nào. Bạn biết một trong những điều khó khăn nhất là quan sát, nhìn ngắm: nhìn ngắm bất kỳ sự việc sự vật gì mà không có hình ảnh của sự việc sự vật đó, nhìn ngắm một đám mây mà không có sự liên tưởng sẵn có từ trước liên quan đến đám mây đó, thấy một bông hoa mà không hình ảnh, những kỷ niệm, những kết hợp, dính líu tới bông hoa đó. Bởi vì những liên tưởng này, những kỷ niệm và những hình ảnh này, tạo ra khoảng cách giữa người quan sát và vật được quan sát. Và trong khoảng cách đó, sự phân chia giữa người thấy và vật được thấy, trong phân chia đó toàn xung đột của cơ thể người hiện diện. Rất cần thiết phải thấy mà không có hình ảnh, để cho không gian giữa người quan sát và vật được quan sát không hiện diện ở đó. Khi không gian đó hiện diện vậy thì có xung đột, mà chiều nay chúng ta sẽ tìm hiểu, nếu chúng ta có thời gian. Vì vậy nghệ thuật thấy rất quan trọng. Như chúng ta đã nói, nếu chúng ta thấy chính chúng ta bằng những hình ảnh chúng ta đã dựng lên về chính chúng ta, vậy thì có xung đột giữa hình ảnh và sự kiện. Và tất cả sống của chúng ta là xung đột này giữa cái gì là và cái gì nên là.

Lúc này, làm ơn, đừng chỉ lắng nghe những từ ngữ, những cụm từ, và những diễn tả này, nhưng quan sát khi chúng ta theo cùng nhau, không-phân tích, nhưng thực sự quan sát tiến hành của cái trí riêng của bạn; thấy nó đang làm việc như thế nào, thấy nó đang nhìn ngắm chính nó như thế nào. Vậy là, bạn sẽ thực sự đang lắng nghe, không phải đang cố gắng diễn giải điều gì bạn nghe tùy theo những thành kiến hay tình tạng bị quy định của bạn. Bởi vì thế giới đang ở trong một tình trạng kinh hoàng như thế, có thảm họa và đau khổ cùng cực như thế đến độ chúng ta phải sống một loại

TÔI CÓ THỂ LÀM GÌ?

sống khác hẳn, phải có sự cách mạng cơ bản trong cách sống của chúng ta. Rõ ràng con người đã chọn lựa chiến tranh, xung đột như một cách sống, và có một phản kháng chống lại tất cả những điều này trong số những người trẻ. Nhưng bất hạnh thay, một phản kháng như thế chẳng có ý nghĩa bao nhiêu nếu người ta đã không tìm được cho chính người ta những đáp án cơ bản cho những câu hỏi cơ bản của sống.

Một trong những câu hỏi cơ bản là: cái sự việc được gọi là sự thật này là gì? Liệu bạn và tôi, đang sống trong sống hàng ngày của chúng ta (không phải rút lui vào một tu viện, hay trở thành môn đồ của vị đạo sư nào đó, hay chạy trốn đến một học viện lạ lùng nào đó ở Ấn độ) có thể, liệu chúng ta có thể tìm được sự thật này cho chính chúng ta? Và chúng ta phải – không qua những lời cầu nguyện, bắt chước, theo sau người nào đó, nhưng qua nhận biết được tình trạng bị quy định riêng của chúng ta, thực sự thấy nó không phải lý thuyết, thấy như bạn thường thấy một bông hoa, một đám mây, và thấy mà không tách rời. Tôi không hiểu liệu bạn đã từng thử nhìn ngắm bất kỳ thứ gì, nhìn ngắm, ví dụ, người vợ hay người chồng riêng của bạn; nhìn ngắm không có hình ảnh mà bạn hay anh ấy đã dựng lên qua một liên hệ của nhiều năm, của nhiều tức tối, vui thú, bực bội, nhìn ngắm lẫn nhau mà không có hình ảnh. Tôi không hiểu liệu bạn đã từng thử điều này; nhưng, nếu bạn đã, bạn sẽ phát giác khó khăn biết chừng nào để được tự do khỏi những hình ảnh. Chính là những hình ảnh này đang len lỏi vào sự liên hệ, không phải những con người. Bạn có một hình ảnh về tôi, và tôi có một hình ảnh về bạn, và sự liên hệ là giữa hai hình ảnh này cùng những biểu tượng, những liên tưởng và những kỷ niệm của chúng.

Sẽ có sự phân chia chừng nào còn có hình ảnh mà sinh ra toàn cấu trúc của xung đột. Vì vậy người ta phải học hành

TÔI CÓ THỂ LÀM GÌ?

nghệ thuật nhìn ngắm, không chỉ những đám mây và những bông hoa, chuyển động của một cái cây trong cơn gió, nhưng thực sự đang nhìn ngắm về chính chúng ta như chúng ta là, không nói, ‘Nó xấu xí’, ‘Nó đẹp đẽ’, hay, ‘Liệu đó là tất cả?’ – tất cả những khẳng định bằng từ ngữ mà người ta có liên quan đến chính người ta. Khi chúng ta có thể nhìn ngắm rõ ràng về chính chúng ta, mà không có hình ảnh, vậy thì có lẽ chúng ta có thể khám phá điều gì là sự thật cho chính chúng ta. Và sự thật đó không ở trong lãnh vực của tư tưởng nhưng của sự nhận biết trực tiếp, trong đó không có sự tách rời giữa người quan sát và vật được quan sát. Một trong những câu hỏi cơ bản là sự liên hệ của con người với cái tối thượng, với cái không tên, với cái gì vượt khỏi tất cả những từ ngữ.

Tiếp theo có câu hỏi cơ bản là sự liên hệ của con người với con người. Sự liên hệ này là xã hội, xã hội mà chúng ta đã tạo ra qua ganh tị, tham lam, thù hận, tàn nhẫn, ganh đua và bạo lực của chúng ta. Sự liên hệ được chọn lựa của chúng ta với xã hội, được đặt nền tảng trên một sống của trận chiến, của những chiến tranh, của xung đột, của bạo lực, của hung hăng, đã tiếp tục được hàng ngàn năm và đã trở thành sống hàng ngày của chúng ta, trong văn phòng, ở nhà, trong cơ xưởng, trong những nhà thờ. Chúng ta đã sáng chế một luân lý từ xung đột này, nhưng nó không là luân lý gì cả, nó là một luân lý của sự kính trọng, mà không có ý nghĩa gì cả. Bạn đi đến nhà thờ và thương yêu người hàng xóm của bạn ở đó và trong văn phòng bạn hủy hoại anh ấy. Khi có những khác biệt thuộc quốc tịch được đặt nền tảng trên những ý tưởng, những quan điểm, những thành kiến, một xã hội trong đó có sự bất công, bất bình đẳng khủng khiếp – tất cả chúng ta đều biết điều này, chúng ta kinh hoàng nhận biết được tất cả điều này – nhận biết được chiến tranh đang xảy ra, nhận biết được hành động của những người chính trị và

TÔI CÓ THỂ LÀM GÌ?

những người kinh tế đang cố gắng mang lại trật tự từ vô-trật tự – chúng ta nhận biết được điều này. Và chúng ta hỏi, ‘Chúng ta có thể làm gì?’ Chúng ta nhận biết được rằng chúng ta đã chọn lựa một cách sống mà cuối cùng dẫn đến chiến trường của giết người. Nếu chúng ta có nghiêm túc, chúng ta có thể đã hỏi điều này một ngàn lần nhưng chúng ta nói, ‘Tôi, như một con người, không thể làm bất kỳ điều gì. Tôi có thể làm gì khi bị đối diện với bộ máy toàn cầu này?’

Khi bạn đặt ra một câu hỏi cho chính bạn như là, ‘Tôi có thể làm gì?’ – tôi nghĩ người ta đang đặt ra câu hỏi sai lầm. Đối với điều đó, không có câu trả lời. Nếu bạn có trả lời nó, vậy thì bạn sẽ thành lập một tổ chức, phụ thuộc vào cái gì đó, cam kết chỉ nh bạn đến một nguồn đặc biệt nào đó của hành động xã hội, kinh tế, chính trị; và bạn quay lại trong cùng vòng tròn kỹ trong tổ chức đặc biệt của bạn với những chủ tịch, những thư ký, tiền bạc của nó, nhóm người nhỏ xíu riêng của nó, chống lại tất cả những nhóm khác. Chúng ta bị trói buộc trong điều này. ‘Tôi có thể làm gì?’ là một câu hỏi hoàn toàn sai lầm – bạn không thể làm một việc gì khi bạn đặt ra câu hỏi theo cách đó. Nhưng bạn có thể khi bạn *thực sự thấy* (như bạn thấy cái micro và người nói đang ngồi ở đây) thực sự thấy rằng mỗi người chúng ta phải chịu trách nhiệm cho chiến tranh đang xảy ra ở vùng Viễn đông, và rằng không phải những người Mỹ, hay những người Việt nam, hay những người Cộng sản, nhưng bạn và tôi phải chịu trách nhiệm, thực sự, phải chịu trách nhiệm cho điều gì đang xảy ra trong thế giới, không chỉ ở đó nhưng còn ở khắp mọi nơi. Chúng ta phải chịu trách nhiệm cho những người chính trị mà chúng ta đã tạo ra, phải chịu trách nhiệm cho quân đội mà được huấn luyện để giết chóc, phải chịu trách nhiệm cho tất cả những hành động của chúng ta, có ý thức hay không -ý thức.

TÔI CÓ THỂ LÀM GÌ?

Nhưng bạn nói, ‘Chúng tôi không muốn chịu trách nhiệm’, chúng ta sợ hãi khi nói ‘Tôi chịu trách nhiệm cho toàn sự hỗn loạn lạ lùng này’. Nhưng nếu bạn thực sự, cùng quả tim của bạn, cảm thấy sự việc này, vậy thì bạn sẽ hành động, vậy thì bạn sẽ phát giác rằng bạn hoàn toàn là xã hội phía bên ngoài. Bạn có lẽ có một ít quần áo, đi loanh quanh trong một chiếc xe hơi và mọi chuyện của nó, nhưng với mục đích có được luân lý thực sự, bạn sẽ phải, thuộc tâm lý, phía bên trong, hoàn toàn ra khỏi xã hội, mà là p hủ nhận tất cả luân lý. Nếu bạn chấp nhận cấu trúc hiện nay của luân lý, vậy thì bạn thực sự là vô-luân lý. Có sự thoái hóa, xã hội đang xuống dốc. Bạn biết về những nổi loạn ở Mỹ – và về điều gì đang xảy ra trong vùng Cận Đông và còn tồi tệ hơn nữa, trong vùng Viễn Đông và ở Ấn độ nơi có nạn đói khủng khiếp. Mỗi quốc gia cảm thấy rằng nó phải giải quyết những vấn đề cho chính nó trong khi những người chính trị khắp thế giới đang đùa giỡn một trò chơi với nạn đói, với giết người, bởi vì chúng ta đã phân chia thế giới thành những quốc tịch, thành những chính phủ cầm quyền, kèm theo những lá cờ khác nhau. Và muốn mang lại trật tự, sự quan tâm của mỗi con người phải là sự hợp nhất của con người. Điều đó có nghĩa một chính phủ mà không bị phân chia thành người Pháp, người Đức và tất cả những quốc tịch khác.

Bạn có khi nào thắc mắc tại sao những người chính trị lại tồn tại? Một chính phủ có thể được vận hành bởi một máy vi tính, không-cá nhân, không-tham vọng, không-những con người đang tìm kiếm sự vinh quang cá nhân riêng của họ nhân danh quốc gia riêng của họ; lúc đó bạn có lẽ có một chính phủ thông minh! Nhưng bạn thấy, bất hạnh thay, những con người không-thông minh, họ muốn sống trong sự hỗn loạn vô cùng này. Và bạn và tôi phải chịu trách nhiệm cho nó. Làm ơn, đừng chỉ đồng ý, hay gật đầu tán thành, bạn phải

TÔI CÓ THỂ LÀM GÌ?

làm việc gì đó cho nó. Đang làm là đang thấy, đang lắng nghe. Bạn biết khi bạn gặp một nguy hiểm, bạn hành động, không có sự do dự, không có sự tranh cãi, không có quan điểm cá nhân, có hành động tức khắc. Nhưng bạn không thấy sự nguy hiểm vô cùng của điều gì đang xảy ra trong thế giới quanh bạn, trong hệ thống giáo dục, thế giới kinh doanh, thế giới tôn giáo – bạn không thấy sự nguy hiểm của tất cả điều đó. Nhưng thấy sự nguy hiểm của điều đó là hành động. Khi bạn thấy cái gì đó thực sự vậy thì không có xung đột, có chuyển động tức khắc khỏi sự việc nguy hiểm, mà không-kháng cự, mà không-xung đột.

Nhìn vào sự bất công của xã hội, luân lý và văn hóa của xã hội mà trong đó những tôn giáo có tổ chức tồn tại, và phủ nhận giá trị thuộc tâm lý của chúng, là trở thành có luân lý lạ thường. Bởi vì rốt cuộc tất cả luân lý là trật tự; đạo đức là trật tự tuyệt đối. Và điều đó chỉ có thể hiện diện khi bạn phủ nhận vô-trật tự, vô-trật tự mà trong đó chúng ta sống, vô-trật tự của xung đột, vô-trật tự của sợ hãi trong đó mỗi cá thể đang tìm kiếm sự an toàn thuộc cá thể. Tôi không hiểu liệu bạn đã từng suy nghĩ vấn đề của sự an toàn. Bạn biết chúng ta tìm kiếm sự an toàn trong cam kết; trong cam kết vào cái gì đó, có một cảm giác của an toàn lạ lùng, trong là một người Cộng sản, trong là một người Pháp, hay một người Anh, hay bất kỳ cái gì. Cam kết đó cho chúng ta sự an toàn. Nếu bạn đã cam kết chính mình đến một nguồn của hành động, sự cam kết đó cho nhiều bảo đảm, an toàn, chắc chắn. Nhưng sự cam kết đó luôn luôn nuôi dưỡng vô-trật tự, và đây là điều gì đang thực sự xảy ra. Tôi là một người Cộng sản và bạn không – bạn là bất kỳ người nào. Chúng ta đều cam kết đến những ý tưởng, đến những lý thuyết, đến những khẩu hiệu và vậy là chúng ta phân chia, như bạn là thế này và tôi là thế kia. Trái lại nếu chúng ta liên quan, không cam kết, liên

TÔI CÓ THỂ LÀM GÌ?

quan trọng toàn chuyển động của sự sống ; vậy thì không có sự phân chia, vậy thì chúng ta là những con người đang đau khổ, không phải một người Pháp đang đau khổ, không phải một người Thiên chúa giáo đang đau khổ, nhưng những con người mà tội lỗi, lo âu, khôn khổ, cô độc, bị chán chường bởi lẽ thói của sống. Nếu bạn quan tâm đến nó, vậy thì chúng ta sẽ cùng nhau tìm ra một phương cách thoát khỏi nó. Nhưng chúng ta lại ưa thích được cam kết, chúng ta lại ưa thích được an toàn một cách tách rời, không chỉ thuộc quốc gia, cộng đồng, mà còn cả cá thể. Và trong sự cam kết này có sự cô lập. Khi cái trí bị cô lập, nó không-thông minh.

Tất cả chúng ta có lẽ biết điều này bằng từ ngữ, bởi vì hầu hết mọi người đã đọc nhiều về tất cả điều này, nhưng bất hạnh thay, điều gì chúng ta đã đọc không tạo ra một khám phá của chính chúng ta, nó không là sự khám phá riêng của chúng ta, sự hiểu rõ riêng của chúng ta. Muốn có được điều đó, người ta phải tìm hiểu, quan sát về chính người ta mà không có bất kỳ kỳ tiêu chuẩn, nhìn ngắm về chính người ta bằng sự nhận biết không chọn lựa để cho người ta có thể thấy chính xác người ta là gì, không phải người ta nên là gì. Và khi bạn thấy chính xác bạn là gì, vậy thì không còn xung đột.

Cũng vậy, có vấn đề của tình yêu và chết. Lại nữa, cái sự việc mà chúng ta gọi là tình yêu đã thực sự mất đi ý nghĩa của nó. Khi người ta nói, ‘Tôi thương yêu bạn’ có đầy vui thú trong điều này. Vì vậy người ta phải tìm ra cho chính người ta liệu tình yêu là vui thú; điều này không có nghĩa người ta phải phủ nhận vui thú để tìm được tình yêu; nhưng khi tình yêu bị vây quanh bởi tham lam, bởi ghen tuông, hận thù, ganh tị, như nó là như thế đối với tất cả chúng ta – đây là tình yêu? Khi tình yêu bị phân chia như tình yêu thánh thiện và tình yêu giác quan, thông thường – liệu đó là tình yêu? Hay tình yêu là cái gì đó mà không bị tiếp xúc bởi vui thú?

TÔI CÓ THỂ LÀM GÌ?

Người ta phải tìm hiểu vấn đề của vui thú là gì. Tại sao mọi thứ đều được đặt nền tảng trên vui thú? Sự tìm kiếm cho cái gì đó mà bạn gọi là ‘Thượng đế’ được đặt nền tảng trên vui thú. Người ta có được vui thú từ có những sở hữu, thanh danh, vị trí, quyền hành, thống trị. Nhưng nếu không có tình yêu, dù là điều gì bạn muốn, dù khôn ngoan như bạn thích, bạn sẽ không giải quyết được vấn đề. Dù bạn làm bất kỳ điều gì, bạn sẽ tạo tác đau khổ nhiều thêm cho chính bạn và cho một người khác.

Vậy là chúng ta lại đến nghi vấn lạ thường về bản chất của chết này. Nghi vấn đó phải được trả lời, không bởi sợ hãi, không bởi tẩu thoát khỏi sự kiện tuyệt đối đó, không bởi niềm tin, không bởi hy vọng. Có một đáp án, đáp án đúng đắn, nhưng muốn tìm ra đáp án đúng đắn người ta phải đưa ra nghi vấn đúng đắn. Nhưng bạn không thể đưa ra nghi vấn đúng đắn nếu bạn chỉ đang tìm kiếm một phương cách ra khỏi nó, nếu nghi vấn được sinh ra bởi sợ hãi, bởi lo âu và bởi cô độc. Vì vậy nếu bạn có đưa ra nghi vấn đúng đắn liên quan đến sự thật, liên quan đến sự liên hệ của con người với con người, và cái sự việc đó được gọi là tình yêu là gì, và cũng vậy nghi vấn tối hậu về chết, vậy là từ nghi vấn đúng đắn đó sẽ hiện diện đáp án đúng đắn. Từ đáp án đó có hành động đúng đắn. Hành động đúng đắn ở trong chính đáp án. Và chúng ta có trách nhiệm. Dù ng tự-lừa gạt chính bạn bằng cách nói, ‘Tôi có thể làm gì?’ Tôi, một cá thể, đang sống trong một sống nhỏ nhen, tầm thường, cùng tất cả hoang mang và đốt nát của nó có thể làm gì, tôi có thể làm gì? Sự đốt nát hiện diện chỉ khi nào bạn không hiểu rõ về chính bạn. Hiểu rõ về chính bạn là thông minh. Bạn có thể đốt nát về tất cả những quyển sách trong thế giới (và tôi hy vọng bạn như thế), đốt nát về tất cả những lý thuyết mới nhất, nhưng đó không là đốt nát. Không hiểu rõ về chính người ta một cách

TÔI CÓ THỂ LÀM GÌ?

sâu thẳm, sâu sắc, là đốt nát; và bạn không thể hiểu rõ về chính bạn nếu bạn không thể nhìn ngắm về chính bạn, thấy chính bạn thực sự như bạn là, mà không có bất kỳ biến dạng, mà không có lát kỳ ao ước để thay đổi. Vậy là điều gì bạn thấy được thay đổi bởi vì khoảng cách giữa người quan sát và vật được quan sát bị xóa sạch và thế là không còn xung đột.

Những nói chuyện ở Châu Âu 1968
Paris, ngày 16 tháng 4 năm 1968

II. TRÁCH NHIỆM CỦA BẠN ĐỐI VỚI XÃ HỘI LÀ GÌ?

Chắc chắn quá rõ ràng đối với mỗi người chúng ta khi chúng ta quan sát **thế** giới . . . rằng phải có loại cách mạng cơ bản nào đó. Tôi đang sử dụng từ ngữ đó để chuyển tải, không phải một đôi mới từng phân, hời hợt, cũng không phải một cách mạng được chủ mưu như một liều lĩnh có tính toán tùy theo một khuôn mẫu đặc biệt của tư tưởng, nhưng sự cách mạng mà có thể xảy ra chỉ tại mức độ tột đỉnh, khi chúng ta bắt đầu hiểu rõ toàn ý nghĩa của cái trí. Nếu không hiểu rõ chủ đề cơ bản này, đối với tôi dường như bất kỳ sự đổi mới tại bất kỳ mức độ nào, dù có lợi lộc nhất thời như thế nào, **chắc** chắn đều dẫn đến sự đau khổ và hỗn loạn thêm nữa.

Bởi vì thấy khuôn mẫu phức tạp lạ lùng này của giàu có và nghèo **kh** của những chính phủ cầm quyền, của những quân đội, và những công cụ hủy diệt tập thể mới nhất, người ta tự hỏi chính mình điều gì sẽ xảy ra từ tất cả sự hỗn loạn này, và tất cả việc đó sẽ dẫn đến đâu. Câu trả lời là gì? Nếu người ta dư thừa sự nghiêm túc, tôi nghĩ chắc chắn người ta đã tự đặt ra câu hỏi này cho chính mình. Làm thế nào chúng ta, như **nh**ững cá thể và như những nhóm người, giải quyết được vấn đề này? Bởi vì bị hoang mang, hầu hết chúng ta nương dựa loại khuôn mẫu nào đó, tôn giáo hoặc xã hội; chúng ta nương dựa người lãnh đạo nào đó để dẫn dắt

TRÁCH NHIỆM CỦA BẠN ĐỐI VỚI XÃ HỘI LÀ GÌ?

chúng ta ra khỏi hỗn loạn này, hay chúng ta nhất quyết nương dựa vào những truyền thống cổ xưa. Chúng ta nói, ‘Chúng ta hãy quay lại điều gì những đạo sư đã dạy bảo chúng ta, mà tất cả đều ở trong quyển kinh Upanishads, trong quyển kinh Gita; chúng ta hãy cầu nguyện nhiều thêm nữa, hãy có nhiều nghi lễ thêm nữa, nhiều đạo sư thêm nữa, nhiều bậc thầy thêm nữa.’ Đây là điều gì đang thực sự xảy ra, đúng chứ?

Lúc này, khi quan sát toàn bộ tranh hỗn loạn này – không phải một cách triết lý, không phải chỉ như một người quan sát đang nhìn ngắm những sự kiện trôi qua, nhưng như một người mà sự đồng cảm của họ bị khuấy động và một người mà có một mầm móng của từ bi, mà tôi chắc chắn hầu hết chúng ta đều có – bạn phản ứng đến tất cả nó như thế nào? Trách nhiệm của bạn đối với xã hội là gì? Hay bạn chỉ bị trói buộc trong những vòng quay của xã hội, đang tuân theo khuôn mẫu truyền thống được thiết lập bởi một văn hóa độc lập, phương Tây hay phương Đông, và thế là bị đui mù đối với toàn nghi vấn? Và nếu bạn mở đôi mắt của bạn, liệu bạn chỉ quan tâm đến đổi mới xã hội, hành động chính trị, điều chỉnh kinh tế? Liệu giải pháp cho vấn đề vô cùng phức tạp này nằm ở bất kỳ nơi nào đó, hay nó nằm trong phương hướng hoàn toàn khác hẳn? Liệu vấn đề chỉ là kinh tế và xã hội? Hay liệu có sự hỗn loạn và sự đe dọa liên tục của chiến tranh bởi vì hầu hết chúng ta đều không quan tâm đến những nghi vấn sâu thẳm hơn của sống, cùng sự phát triển tổng thể của con người?

Lúc này, khi thấy tình trạng này của những sự việc – mà tôi chắc chắn bạn nhận biết rất rõ ràng nếu bạn không vô cảm hay đang cố gắng ngăn chặn nó – câu trả lời của bạn là gì? Làm ơn, đừng trả lời theo lý thuyết, tùy theo người cộng sản, người tư bản, người Ấn độ, hay khuôn mẫu nào đó, mà

TRÁCH NHIỆM CỦA BẠN ĐỐI VỚI XÃ HỘI LÀ GÌ?

chỉ là một áp đặt và vì vậy không đúng thực, nhưng thay vì thế, hãy cởi bỏ cái trí không còn tất cả những phản ứng tức khắc của nó, những phản ứng tạm gọi là có giáo dục, và tìm ra phản ứng của các bạn như những cá thể là gì. Làm thế nào bạn sẽ giải quyết vấn đề này?

Nếu bạn đưa cho người cộng sản câu hỏi này, anh ấy có một câu trả lời rất dứt khoát, và người Thiên chúa giáo hay người Hồi giáo hay Ấn giáo chính thống cũng vậy, nhưng những câu trả lời của họ chắc chắn bị quy định. Họ đã được giáo dục để suy nghĩ dựa theo những giới hạn nào đó, nông cạn hay khoáng đạt, bởi một xã hội hay văn hóa mà không quan tâm đến tổng thể sự phát triển của cái trí; và bởi vì họ đang phản ứng từ suy nghĩ bị quy định của họ, chắc chắn những câu trả lời của họ ở trong mâu thuẫn và thế là luôn luôn tạo ra sự thù địch, mà lại nữa tôi nghĩ điều đó quá rõ ràng. Nếu bạn là một người Ấn giáo, một người Thiên chúa giáo, hay bất kỳ người nào bạn muốn, phản ứng của bạn chắc chắn tùy theo nền tảng bị quy định của bạn, văn hóa trong đó bạn đã được nuôi dưỡng. Vấn đề vượt khỏi tất cả văn hóa, vượt khỏi bất kỳ khuôn mẫu đặc biệt, tuy nhiên chúng ta lại đang tìm kiếm một đáp án dựa vào một khuôn mẫu đặc biệt, và thế là có hỗn loạn chất chồng, đau khổ vô cùng. Vì vậy, nếu không có một phá vỡ cơ bản khỏi tất cả bị quy định, một tách khỏi toàn bộ, chắc chắn chúng ta sẽ tạo tác hỗn loạn nhiều hơn, dù chúng ta có lẽ có ý định tốt lành đến chừng nào hay tạm gọi là có tín ngưỡng sâu đậm bao nhiêu.

Đối với tôi có vẻ rằng vấn đề nằm tại mức độ hoàn toàn khác hẳn, và tôi nghĩ, trong hiểu rõ nó, chúng ta sẽ sáng tạo một hành động hoàn toàn khác hẳn một hành động của khuôn mẫu cộng sản, tư bản, hay xã hội. Đối với tôi, vấn đề là hiểu rõ những phương cách của cái trí bởi vì nếu người ta

TRÁCH NHIỆM CỦA BẠN ĐỐI VỚI XÃ HỘI LÀ GÌ?

không thể quan sát và hiểu rõ qui trình của tư tưởng trong chính người ta, không có tự do, và vì vậy người ta không thể tiến xa lắm. Với hầu hết chúng ta, cái trí không được tự do, có ý thức hay không-ý thức nó bị trói buộc vào hình thức nào đó của hiểu biết, vào vô số những niềm tin, những trải nghiệm, những giáo điều; và làm thế nào một cái trí như thế có thể khám phá, tìm ra cái gì đó mới mẻ?

Đối với mọi thách thức, chắc chắn phải có một phản ứng mới mẻ bởi vì ngày hôm nay vấn đề hoàn toàn khác hẳn nó là gì ngày hôm qua. Bất kỳ vấn đề nào đều luôn luôn mới mẻ, nó luôn luôn đang trải qua sự thay đổi. Mỗi thách thức đòi hỏi một phản ứng mới mẻ, và không thể có phản ứng mới mẻ nếu cái trí không được tự do. Vậy là tự do ngay tại khởi đầu, không phải tại khúc cuối. Chắc chắn, cách mạng phải bắt đầu không phải tại mức độ kinh tế, văn hóa, hay xã hội, nhưng tại mức độ tột đỉnh; và sự khám phá được mức độ tột đỉnh là mấu chốt – sự khám phá được nó, không phải sự chấp nhận của điều gì được giải thích là mức độ tột đỉnh. Tôi không hiểu liệu tôi đang giải thích rõ ràng về mấu chốt này. Người ta có thể được chỉ bảo mức độ tột đỉnh là gì bởi vị đạo sư nào đó, cá thể khôn ngoan nào đó, và người ta có thể lặp lại điều gì người ta đã nghe, như ng qui trình đó không là sự khám phá; nó chỉ là sự chấp nhận uy quyền, và hầu hết chúng ta đều chấp nhận uy quyền bởi vì chúng ta lười biếng. Tất cả mọi vấn đề đều đã được giải thích hết, và chúng ta chỉ lặp lại nó giống như một cái đĩa hát.

Lúc này, tôi thấy sự cần thiết của khám phá bởi vì chắc chắn rằng chúng ta phải sáng tạo một văn hóa hoàn toàn khác hẳn – một văn hóa không bị đặt nền tảng trên uy quyền nhưng trên sự khám phá bởi mỗi cá thể về điều gì là sự thật, và sự khám phá đó cần đến tự do tuyệt đối. Nếu một cái trí bị cột lại, dù sợi dây có dài bao nhiêu, nó chỉ có thể xoay xở bên

TRÁCH NHIỆM CỦA BẠN ĐỐI VỚI XÃ HỘI LÀ GÌ?

trong bán kính cố định, và thế là nó không được tự do. Vì vậy điều gì quan trọng là khám phá mức độ tốt đỉnh nơi cách mạng có thể xảy ra, và điều đó đòi hỏi sự rõ ràng lạ thường của tư tưởng; nó đòi hỏi một cái trí tốt lành – không phải một cái trí gã tạo lập lại; nhưng một cái trí có thể suy nghĩ tốt đỉnh, có thể lý luận đến tận cùng, một cách rõ ràng, hợp lý, thông minh. Người ta phải có một cái trí như thế, và chỉ lúc đó mới có thể vượt khỏi.

Dường như đối với tôi, cách mạng có thể xảy ra chỉ tại mức độ tốt đỉnh, mà phải được khám phá; và bạn có thể khám phá nó chỉ qua hiểu rõ về chính mình, không phải qua sự hiểu biết được thâm lượm từ những quyển sách cổ xưa của bạn, hay từ những quyển sách của những người phân tích hiện đại. Bạn phải khám phá nó trong sự liên hệ – khám phá nó, và không ch lặp lại điều gì đó mà bạn đã đọc hay đã nghe. Vậy thì bạn sẽ phát giác rằng cái trí trở nên rõ ràng lạ thường. Rốt cuộc, cái trí là công cụ duy nhất mà chúng ta có. Nếu cái trí đó bị tắc nghẽn, nhỏ nhen, sợ hãi, như hầu hết những cái trí của chúng ta đều bị; niềm tin trong Thượng đế của nó, sự tôn thờ của nó, sự tìm kiếm sự thật của nó chẳng có ý nghĩa gì cả. Chỉ khi nào cái trí có thể nhận biết rõ ràng, và thế là rất yên lặng, nó mới có thể khám phá liệu có sự thật hay không; và chỉ một cái trí như thế mới có thể sáng tạo cách mạng tại mức độ tốt đỉnh. Chỉ cái trí tôn giáo là cách mạng thực sự, và cái trí tôn giáo không là cái trí lập lại, đi đến nhà thờ hay đến đền chùa, thực hiện nghi lễ mỗi sáng, theo sau một loại đạo sư nào đó, hay tôn thờ một thần tượng. Một cái trí như thế không là tôn giáo; thật ra nó là một cái trí bị giới hạn, dốt nát; vì vậy nó không bao giờ có thể tự-phản ứng đến thách thức.

Hiểu rõ về chính mình này không là được học hành từ một người khác. Tôi không thể nói cho bạn nó là gì. Nhưng

TRÁCH NHIỆM CỦA BẠN ĐỐI VỚI XÃ HỘI LÀ GÌ?

người ta có thể thấy cái trí vận hành như thế nào, không chỉ cái trí năng động hàng ngày, nhưng tổng thể của cái trí, cái trí tàng nhận biết được cũng như tàng giấu giếm. Tất cả những tàng của cái trí phải được nhận biết, được tìm hiểu – mà không có nghĩa xem xét nội tâm. Tự -phân tích không phơi bày tổng thể của cái trí bởi vì luôn luôn có sự phân chia giữa người phân tích và vật được phân tích. Nhưng nếu bạn có thể quan sát sự vận hành của cái trí riêng của bạn mà không có bất kỳ ý thức của nhận xét, đánh giá, không phê bình hay so sánh – chỉ quan sát nó như bạn thường quan sát một vì sao, vô tư, yên lặng, không có bất kỳ ý thức của lo âu – vậy thì bạn sẽ thấy rằng hiểu rõ về chính mình không là một vấn đề của thời gian, rằng nó không là một tiến hành của khoét sâu vào tàng ý thức bên trong để xóa sạch tất cả những động cơ, hay để hiểu rõ những ép buộc và những thôi thúc khác nhau. Chắc chắn, điều gì tạo ra thời gian là sự so sánh, và bởi vì những cái trí của chúng ta là kết quả của thời gian, chúng luôn luôn đang suy nghĩ dựa vào ‘nhiều hơn’, mà chúng ta gọi là tiến bộ.

Vì vậy, là kết quả của thời gian, cái trí luôn luôn suy nghĩ dựa vào sự tăng trưởng, sự thành tựu; và liệu cái trí có thể tự-làm tự do chính nó khỏi ‘nhiều hơn’, mà thật ra là để tách rời chính nó khỏi xã hội. Xã hội khẳng định trên ‘nhiều hơn’. Rốt cuộc, văn hóa của chúng ta được đặt nền tảng trên ganh tị và thâm lợi, đúng chứ? Sự thâm lợi của chúng ta không chỉ trong những vật chất nhưng còn cả trong lãnh vực tạm gọi là tinh thần, nơi chúng ta muốn có nhiều đạo đức hơn, gần gũi người thầy, đạo sư nhiều hơn. Vì vậy, toàn cấu trúc của suy nghĩ của chúng ta được đặt nền tảng trên ‘nhiều hơn’, và khi người ta hoàn toàn hiểu rõ sự đòi hỏi cho ‘nhiều hơn’, kèm theo tất cả những hậu quả của nó, chắc chắn có một tách rời hoàn toàn khỏi xã hội; và chỉ cá thể tách rời hoàn toàn

TRÁCH NHIỆM CỦA BẠN ĐỐI VỚI XÃ HỘI LÀ GÌ?

khỏi xã hội mới có thể hành động vào xã hội. Người khoác vào một cái khố hay một cái áo choàng của một khất sĩ, mà chỉ trở thành một thầy tu, không tách khỏi xã hội; anh ấy vẫn còn là bộ phận của xã hội, chỉ có sự đòi hỏi cho ‘nhiều hơn’ của anh ấy tại một mức độ khác. Anh ấy vẫn còn bị quy định bởi, và thế là bị trói buộc trong, những giới hạn của một văn hóa đặc biệt.

Tôi nghĩ đây là vấn đề thực sự, và không phải làm thế nào để sản xuất nhiều đồ vật hơn và phân phối cái gì được sản xuất. Vấn đề căn bản là rằng con người không có tánh sáng tạo; anh ấy đã không tự -khám phá cho chính anh ấy nguồn sáng tạo lạ thường này mà không là một sáng chế của cái trí.

Tuyển tập những Lời giảng

Madras, Ấn độ, ngày 11 tháng 1 năm 1956

Có thể có cách mạng cơ bản chỉ khi nào chúng ta hiểu rõ sự liên hệ của chúng ta với tập thể

Trong tất cả những liên hệ của chúng ta – với con người, với thiên nhiên, với những ý tưởng, với những sự vật – dường như chúng ta tạo tác mỗi lúc một nhiều vấn đề hơn. Trong cố gắng giải quyết một vấn đề, dù là kinh tế, chính trị, xã hội, tập thể, hay cá thể, chúng ta giới thiệu nhiều vấn đề khác. Dường như, trong chừng mực nào đó chúng ta nuôi dưỡng mỗi lúc một nhiều xung đột hơn và mỗi lúc một cần nhiều đối mới hơn. Chắc chắn, tất cả đối mới cần đối mới nhiều thêm nữa, và vì vậy thật ra nó là sự thoái hóa. Chừng nào cách mạng, dù của phe tả hay phe hữu, chỉ là sự tiếp tục của cái gì đã là dựa vào cái gì sẽ là, nó luôn luôn là sự thoái

TRÁCH NHIỆM CỦA BẠN ĐỐI VỚI XÃ HỘI LÀ GÌ?

hóa. Có thể có cách mạng cơ bản, một đổi mới thay đổi liên tục phía bên trong, chỉ khi nào chúng ta, như những cá thể, hiểu rõ sự liên hệ của chúng ta với tập thể. Cách mạng phải bắt đầu bởi mỗi người chúng ta, và không phải bởi những ảnh hưởng thuộc môi trường sống phía bên ngoài. Rốt cuộc, chúng ta là ập thể; cả tầng ý thức bên ngoài lẫn bên trong của chúng ta là cận bã của tất cả những ảnh hưởng thuộc văn hóa, xã hội, chính trị của con người. Vì vậy, muốn tạo ra một cách mạng cơ bản phía bên ngoài, phải có một thay đổi cơ bản phía bên trong của mỗi người chúng ta, một thay đổi không-phụ thuộc vào sự thay đổi của môi trường sống. Nó phải bắt đầu bởi bạn và tôi. Tất cả những sự việc vĩ đại đều bắt đầu trên một kích cỡ nhỏ, tất cả những phong trào vĩ đại đều bắt đầu bởi bạn và tôi như những cá thể; và nếu chúng ta chờ đợi hành động tập thể, hành động tập thể như thế, nếu nó có xảy ra, gây hủy diệt và dẫn đến đau khổ thêm nữa.

Vì vậy, cách mạng phải bắt đầu bởi bạn và tôi. Cách mạng đó, sự thay đổi cá thể đó, có thể xảy ra chỉ khi nào chúng ta hiểu rõ sự liên hệ, mà là sự tiến hành của hiểu rõ về chính mình. Nếu không biết toàn tiến hành của sự liên hệ của tôi tại tất cả những mức độ khác biệt, tôi nghĩ gì và tôi làm gì không có giá trị gì cả. Tôi có nên tảng gì cho sự suy nghĩ nếu tôi không hiểu rõ về chính tôi? Chúng ta quá ham môn để hành động, quá hăm hở để làm điều gì đó, để tạo ra loại cách mạng nào đó, loại cải thiện nào đó, thay đổi nào đó trong thế giới; nhưng nếu không biết toàn tiến hành về chính chúng ta cả tại vòng ngoài lẫn phía bên trong, chúng ta không có nền tảng cho hành động, và điều gì chúng ta làm chắc chắn tạo tác thêm đau khổ nhiều hơn, đấu tranh nhiều hơn. Hiểu rõ về chính người ta không xảy ra qua qui trình của rút lui khỏi xã hội hay qua sự ẩn dật trong một tháp ngà. Nếu bạn và tôi thực sự thâm nhập vào vấn đề một cách kỹ càng, thông minh,

TRÁCH NHIỆM CỦA BẠN ĐỐI VỚI XÃ HỘI LÀ GÌ?

Chúng ta sẽ thấy rằng chúng ta có thể hiểu rõ về chính chúng ta chỉ trong sự liên hệ và không phải trong sự cô lập. Không ai có thể sống trong cô lập. Sống là có liên hệ. Chỉ trong cái gương của sự liên hệ tôi mới hiểu rõ về chính tôi, mà có nghĩa rằng tôi phải tỉnh táo lạ thường trong tất cả những suy nghĩ, những cảm giác, và những hành động của tôi trong sự liên hệ. Đây không là một tiến hành khó khăn hay một nỗ lực siêu nhiên; và giống như với tất cả những con sông, trong khi cái nguồn hầu như không thể nhận biết được, những dòng nước thâm gom động lực khi chúng di chuyển, khi chúng càng đi xa thêm. Trong thế giới hỗn loạn và điên khùng này, nếu bạn thâm nhập vào tiến hành này một cách chín chắn, cẩn thận, kiên nhẫn, không phê bình, bạn sẽ thấy nó bắt đầu thâm gom động lực như thế nào và rằng nó không là vấn đề của thời gian.

Tuyển tập những Lời giảng
Madras, ngày 5 tháng 2 năm 1950

Người ta bắt đầu từ đâu để sáng tạo sự thay đổi cơ bản này mà quá cần thiết trong trật tự xã hội?

Chúng ta nhận ra rằng phải có một thay đổi cơ bản trong cách suy nghĩ của chúng ta, một thay đổi cơ bản của cái trí và quả tim của con người, nhưng thay đổi lạ thường này không thể được tạo ra bằng cách chỉ tiếp tục cái gì đã là trong một hình thức được bổ sung. Cách mạng cơ bản này trong cái trí cũng không thể được tạo ra qua giáo dục như hiện nay nó tồn tại, bởi vì điều gì hiện nay chúng ta gọi là giáo dục chỉ là

TRÁCH NHIỆM CỦA BẠN ĐỐI VỚI XÃ HỘI LÀ GÌ?

sự học hành về một phương pháp kỹ thuật với mục đích kiếm sống và tuân phục vào khuôn mẫu bị áp đặt bởi xã hội.

Thế là, vì thấy tất cả điều này, chúng ta sẽ bắt đầu từ đâu? Người ta sẽ bắt đầu từ đâu để sáng tạo sự thay đổi cơ bản này mà rõ ràng quá cần thiết trong trật tự xã hội? Chắc chắn, vấn đề của cá thể là vấn đề của thế giới. Xã hội là điều gì chúng ta đã tạo ra nó. Có những người mà có, và những người mà không có, những người mà hiểu biết, và những người mà dốt nát, những người đang đạt được tham vọng của họ, và những người bị thất vọng; có những tôn giáo khác nhau, cùng những nghi lễ và những niềm tin giáo điều của chúng, và những đấu tranh không ngừng nghỉ bên trong xã hội, sự tranh giành liên tục lẫn nhau để đạt được, để trở thành này. Tất cả điều này là điều gì bạn và tôi đã tạo ra. Những đổi mới xã hội có lẽ được tạo ra qua lập pháp hay qua chuyên chế, nhưng nếu cá thể không thay đổi một cách cơ bản, anh ấy sẽ luôn luôn khuất phục khuôn mẫu mới để phù hợp vào những đòi hỏi thuộc tâm lý của anh ấy – mà lại nữa là điều gì đang xảy ra trong thế giới.

Vậy thì dường như đối với tôi, rất quan trọng phải hiểu rõ toàn tiến hành của tánh cá thể, bởi vì chỉ khi nào cá thể thay đổi một cách cơ bản thì mới có thể có một cách mạng cơ bản trong xã hội. Luôn luôn là cá thể, không phải một nhóm người hay tập thể, mới sáng tạo một thay đổi cơ bản trong thế giới, và lại nữa điều này cũng được lịch sử công nhận.

Bây giờ, liệu cá thể, đó là bạn và tôi, có thể thay đổi một cách cơ bản? Sự thay đổi này của cá thể – nhưng không phụ thuộc vào một khuôn mẫu là điều gì chúng ta quan tâm đến, và đối với tôi nó là hình thức tột đỉnh của giáo dục. Chính sự thay đổi này của cá thể mới tạo thành tôn giáo, không phải sự chấp nhận thuần túy một giáo điều, một niềm

TRÁCH NHIỆM CỦA BẠN ĐỐI VỚI XÃ HỘI LÀ GÌ?

tin, mà không là tôn giáo gì cả. Cái trí bị quy định vào một khuôn mẫu đặc biệt mà nó gọi là tôn giáo, dù là Ấn giáo, Thiên chúa giáo, Phật giáo, hay bất kỳ tôn giáo nào bạn muốn, không là một cái trí tôn giáo, dù nó có lẽ thực hành tất cả những lý tưởng tạm gọi là tôn giáo nhiều bao nhiêu.

Tuyển tập những Lời giảng

Madanapalle, Ấn độ, ngày 19 tháng 2 năm 1956

Chính cấu trúc của xã hội là cấu trúc của bạn

Bởi vì xã hội này mà chúng ta sống trong đó, chúng ta đã tạo ra, chúng ta phải chịu trách nhiệm cho nó – mỗi người chúng ta. Nó đã không tồn tại bởi vì những lực lượng tưởng tượng thuộc tinh thần nào đó. Nó đã tồn tại qua sự tham lam của chúng ta, qua sự tham vọng của chúng ta, qua sự ưa thích, và không-ưa thích, những thù hận cá nhân của chúng ta, qua những tuyệt vọng của chúng ta, qua sự tìm kiếm vui thú và thỏa mãn của chúng ta. Chúng ta đã tạo ra những tôn giáo, những niềm tin, những tín điều từ sự sợ hãi của chúng ta. Chính là xã hội đó mà chúng ta sống. Hoặc bạn chạy trốn khỏi xã hội đó bởi vì bạn không thể hiểu rõ nó, hoặc bạn không thể tạo ra một thay đổi trong xã hội đó mà bạn là một bộ phận của nó; hoặc bạn trở nên bị cuốn hút hoàn toàn trong sự khó nhọc đặc biệt riêng của bạn đến độ bạn mất đi sự quan tâm hoàn toàn trong sự đòi hỏi cơ bản của một cái trí con người mà nói rằng nó phải thay đổi.

Vì vậy, sự tồn tại là sự liên hệ, tồn tại là một chuyển động trong sự liên hệ, và sự tồn tại đó là xã hội. Và chúng ta không thể vượt khỏi những giới hạn của cái trí của chúng ta, quả tim của chúng ta, nếu chúng ta không hiểu rõ cấu trúc

TRÁCH NHIỆM CỦA BẠN ĐỐI VỚI XÃ HỘI LÀ GÌ?

của thân tâm riêng của chúng ta, mà là xã hội. Xã hội không khác biệt với bạn – bạn là xã hội. Chính cấu trúc của xã hội là cấu trúc của chính bạn. Thế là, khi bạn bắt đầu hiểu rõ về chính bạn, lúc đó bạn đang bắt đầu hiểu rõ về xã hội mà bạn đang sống trong đó. Nó không đối nghịch với xã hội. Vì vậy một con người tôn giáo quan tâm đến sự khám phá của một cách sống mới mẻ, của đang sống trong thế giới này, và đang sáng tạo một thay đổi trong xã hội mà anh ấy sống trong đó; bởi vì bằng cách thay đổi chính anh ấy, anh ấy thay đổi xã hội. Tôi nghĩ hiểu rõ điều này rất quan trọng.

Tuyển tập những Lời giảng

Bombay, Ấn độ, ngày 10 tháng 2 năm 1965

Bạn là gì, thế giới là như thế; và nếu không có sự thay đổi của bạn, không thể có sự thay đổi của thế giới

Vậy là, việc đầu tiên phải nhận ra rằng vấn đề của thế giới là vấn đề của cá thể; nó là vấn đề của bạn và vấn đề của tôi; và tiến trình của thế giới không tách khỏi tiến trình của xã hội. Chúng là một hiện tượng kết hợp, và vì vậy bạn làm gì, bạn suy nghĩ gì, bạn cảm thấy gì, còn quan trọng hơn giới thiệu lập pháp hay phụ thuộc vào một đảng phái hay nhóm người đặc biệt. Đó là sự thật đầu tiên phải được nhận ra, mà quá rõ ràng. Một cách mạng trong thế giới là cần thiết, nhưng cách mạng phụ thuộc vào một khuôn mẫu đặc biệt của hành động không là một cách mạng. Một cách mạng có thể xảy ra chỉ khi nào bạn, cá thể, hiểu rõ về chính bạn và thế là sáng tạo một tiến hành mới mẻ của hành động. Chắc chắn, chúng ta cần một cách mạng bởi vì mọi thứ đang vỡ vụn – những cấu trúc xã hội đang phân rã, có những chiến tranh và nhiều chiến tranh hơn. Chúng ta đang đứng trên bờ của một vực

TRÁCH NHIỆM CỦA BẠN ĐỐI VỚI XÃ HỘI LÀ GÌ?

thăm, và chắc chắn phải có loại thay đổi nào đó, bởi vì chúng ta không thể tiếp tục như chúng ta là. Phe tả đưa ra một loại cách mạng, và phe hữu đề nghị một bổ sung của phe tả. Nhưng những cách mạng như thế không là những cách mạng; chúng không giải quyết được vấn đề bởi vì thực thể con người quá phức tạp đến độ không thể được hiểu rõ qua thuần túy một công thức. Và bởi vì một cách mạng không-thay đổi là cần thiết, nó chỉ có thể bắt đầu bởi bạn, bởi sự hiểu rõ về chính bạn của bạn. Đó là một sự kiện, đó là sự thật, và bạn không thể lẫn tránh nó từ bất kỳ khía cạnh nào bạn tiếp cận. Sau khi thấy sự thật của điều đó, bạn phải thiết lập ý định để học hành sự tiến hành tổng thể của chính bạn; bởi vì bạn là gì, thế giới là như thế. Nếu cái trí của bạn quan liêu, bạn sẽ tạo ra một thế giới quan liêu, một thế giới dốt nát, một thế giới của những luật lệ văn phòng trì trệ; nếu bạn tham lam, ganh tị, nông cạn, có tính dân tộc, bạn sẽ tạo ra một thế giới trong đó có chủ nghĩa quốc gia, mà hủy diệt những con người, một cấu trúc xã hội được đặt nền tảng trên tham lam, tài sản, phân chia, và vân vân. Vì vậy, bạn là gì, thế giới là như thế, và nếu không có sự thay đổi của bạn, không thể có sự thay đổi của thế giới. Nhưng hiểu rõ về chính bạn đòi hỏi sự chú ý lạ thường, sự mềm dẻo nhạy bén lạ thường, và một cái trí bị chất nặng bởi sự ham muốn một kết quả không bao giờ có thể theo sát chuyển động vùn vụt của tư tưởng. Vậy là, khó khăn đầu tiên là thấy sự thật rằng cá thể chịu trách nhiệm, rằng bạn chịu trách nhiệm cho toàn sự hỗn loạn, và khi bạn thấy trách nhiệm của bạn, thiết lập một ý định để quan sát và thế là sáng tạo một thay đổi cơ bản trong chính bạn.

Tuyển tập những Lời giảng

Bangalore, Ấn độ, ngày 11 tháng 7 năm 1948

TRÁCH NHIỆM CỦA BẠN ĐỐI VỚI XÃ HỘI LÀ GÌ?

Tại bất kỳ mức độ nào bạn sống, có xung đột, không những xung đột của cá thể, nhưng còn cả xung đột của thế giới. Thế giới là bạn; nó không tách khỏi bạn. Bạn là gì, thế giới là như thế. Phải có một cách mạng cơ bản trong sự liên hệ của bạn với con người, với những ý tưởng; phải có một thay đổi cơ bản, và thay đổi đó phải bắt đầu, không phải phía bên ngoài của bạn, nhưng trong những liên hệ của bạn. Vì vậy cho một con người của hòa bình, cho một con người của suy nghĩ, hiểu rõ về chính anh ấy là cần thiết; bởi vì nếu không hiểu rõ về chính anh ấy, những nỗ lực của anh ấy chỉ tạo ra sự hỗn loạn thêm nữa và sự đau khổ thêm nữa. Hãy nhận biết được toàn tiến hành của chính bạn. Bạn không cần đạo sư, không sách báo, để hiểu rõ sự liên hệ của bạn với mọi sự việc sự vật từ khoảnh khắc sang khoảnh khắc.

Tuyển tập những Lời giảng

Colombo, Sri Lanka, ngày 1 tháng 1 năm 1950

Người hỏi: Ông nói rằng tại cơ bản cái trí của tôi vận hành một cách chính xác giống như cái trí của mọi người khác. Tại sao điều này khiến cho tôi phải chịu trách nhiệm cho toàn thế giới?

Krishnamurti: Điều gì người nói đã trình bày là, bất kỳ nơi nào bạn đi, khắp thế giới, những con người chịu đựng đau khổ, sống trong xung đột, họ cảm thấy lo âu và hoang mang. Cả phần tâm lý lẫn vật chất có rất ít an toàn; có sợ hãi, có cô độc, tuyệt vọng và phiền muộn. Đây là số mạng chung của con người dù họ sống ở Trung quốc, Nhật bản, Ấn độ, Mỹ, Nga hay ở đây – mọi người trải qua điều này. Nó là sống của

TRÁCH NHIỆM CỦA BẠN ĐỐI VỚI XÃ HỘI LÀ GÌ?

họ. Và như một con người, thuộc tâm lý bạn là toàn thế giới. Bạn không tách khỏi con người đang đau khổ, lo âu và cô độc ở Ấn độ hay ở Mỹ. Bạn là thế giới và thế giới là bạn. Đây là một sự kiện mà chẳng bao nhiêu người nhận ra, không phải một khái niệm triết lý, một ý tưởng, nhưng một sự kiện – như khi bạn bị nhức đầu. Và khi người ta nhận ra điều đó thật sâu thẳm, vậy thì câu hỏi nảy sinh: trách nhiệm của tôi là gì? Làm ơn, chúng ta đang đặt ra câu hỏi này cho lẫn nhau. Khi bạn nhận ra điều đó, không phải bằng từ ngữ nhưng trong máu huyết của bạn, rằng bạn không còn là một cá thể – mà là một cú choáng cho hầu hết mọi người, chúng ta nghĩ những cái trí của chúng ta, những vấn đề của chúng ta, những lo âu của chúng ta, tất cả là của chúng ta, thuộc cá nhân – khi người ta thấy sự thật của vấn đề này, vậy thì trách nhiệm của bạn là gì? Thuộc toàn cầu trách nhiệm của bạn là gì – không chỉ cho gia đình, người vợ, và con cái của chúng ta – nhưng cho tổng thể của nhân loại, bởi vì chúng ta là nhân loại. Chúng ta là những ảo tưởng của chúng ta, những hình ảnh của Thượng đế của chúng ta, những hình ảnh của thiên đàng của chúng ta, những nghi lễ của chúng ta, chính xác giống như phần còn lại của nhân loại, chỉ với những danh tánh khác nhau, nhưng khuôn mẫu là giống hệt.

Phản ứng của bạn là gì khi bạn cảm thấy rằng bạn là nhân loại? Bạn phản ứng đến thách thức như thế nào? Bạn gặp gỡ mọi thách thức như thế nào? Nếu bạn gặp gỡ nó từ tình trạng bị quy định cá nhân riêng của bạn, tự nhiên phản ứng của bạn sẽ hoàn toàn không trọn vẹn và gây phân chia, nó sẽ khá tầm thường. Vì vậy bạn phải tìm ra phản ứng của bạn là gì đối với sự thách thức lớn lao này. Cái trí của bạn gặp gỡ nó đầy nghiêm túc, hay lảng những sợ hãi của bạn, những lo âu của bạn, những quan tâm nhè nhẹ về chính bạn?

TRÁCH NHIỆM CỦA BẠN ĐỐI VỚI XÃ HỘI LÀ GÌ?

Trách nhiệm phụ thuộc vào phản ứng đối với thách thức. Liệu nó chỉ là một kích động, một hứng thú, hay cái gì đó sâu thẳm mà sẽ thay đổi toàn cách nhìn vào sống của bạn? Vậy thì bạn không còn là người Anh, người Mỹ, người Pháp. Liệu bạn sẽ từ bỏ tất cả điều đó? Hay chỉ đùa giỡn với ý tưởng rằng nó là một lý thuyết Không tưởng tuyệt vời?

Câu hỏi và Trả lời

Brockwood Park, Anh, ngày 2 tháng 9 năm 1980

Người hỏi: Làm thế nào ý tưởng, 'Bạn là thế giới và bạn hoàn toàn chịu trách nhiệm cho toàn thể nhân loại' có thể được biện hộ trên một nền tảng thông minh, khách quan, hợp lý?

Krishnamurti: Người ta không chắc chắn nó có thể lý luận trên một nền tảng khách quan, thông minh. Nhưng đầu tiên chúng ta hãy tìm hiểu trước khi chúng ta nói điều đó không thể được.

Trước hết quả đất chúng ta sống trên đó là quả đất của chúng ta – đúng chứ? Nó không là quả đất của người Anh, hay quả đất của người Pháp, người Đức, người Nga, người Ấn độ, hay người Trung quốc; nó là quả đất mà tất cả chúng ta đều đang sống trên đó. Đó là một sự kiện. Nhưng tư tưởng đã phân chia nó theo chủng tộc, địa dư, văn hóa, kinh tế. Sự phân chia đó đang gây ra thảm họa trong thế giới – chắc chắn. Không có sự phủ nhận về điều đó. Điều đó hợp lý, khách quan, thông minh. Đúng chứ? Và chúng ta đã nói nó là quả đất của tất cả những con người đang sống trên quả đất này, không phải quả đất của những cộng đồng phân chia, cô lập. Nó là quả đất của chúng ta mà trên đó tất cả chúng ta đều

TRÁCH NHIỆM CỦA BẠN ĐỐI VỚI XÃ HỘI LÀ GÌ?

đang sống, mặc dù thuộc chính trị, kinh tế, chúng ta đã phân chia nó – vì sự an toàn, vì vô số hình thức khác nhau của những lý do ảo tưởng, yêu nước – mà cuối cùng đều tạo ra chiến tranh.

Làm ơn, hãy cùng tôi thâm nhập điều này. Bạn có lẽ không đồng ý, bạn có lẽ nói tất cả đều vô lý, nhưng làm ơn hãy lắng nghe điều này và xem thử liệu nó có hợp lý, khách quan, thông minh.

Chúng ta cũng đã nói rằng tất cả ý thức của con người chúng ta đều giống nhau. Trên bất kỳ phần nào của quả đất mà chúng ta sống, tất cả chúng ta đều trải qua nhiều đau khổ, nhiều phiền muộn, nhiều lo âu, hoang mang, sợ hãi. Và thỉnh thoảng, hay có lẽ thường xuyên, chúng ta có vui thú. Đây là nền tảng chung mà trong đó tất cả những con người đều dựa vào. Đúng chứ? Đây là một sự kiện không thể chối cãi. Chúng ta cố gắng lẫn tránh nó, chúng ta cố gắng nói điều đó không đúng, rằng tôi là một cá thể và vân vân, và vân vân; nhưng khi bạn quan sát nó một cách khách quan, không cá nhân, không phải như người Anh, người Pháp, và vân vân, trong thâm nhập nó bạn sẽ phát giác rằng ý thức của chúng ta giống hệt như ý thức của tất cả những con người, một cách tâm lý. Bạn có lẽ cao, bạn có lẽ có mái tóc vàng hoe, bạn có lẽ có mái tóc đen, tôi có lẽ da đen, hay da trắng, hay da vàng, hay bất kỳ như thế nào, nhưng phía bên trong, thuộc tâm lý, tất cả chúng ta đều đang trải qua một thời gian kinh hoàng. Tất cả chúng ta đều có một ý thức của cô độc vô cùng. Chúng ta có thể có con cái, một người chồng, và mọi chuyện của nó, nhưng khi bạn ở một mình bạn có cảm giác rằng bạn không có sự liên hệ với bất kỳ thứ gì, hoàn toàn bị cô độc. Tôi không chắc hầu hết chúng ta đã có cảm giác đó. Và chúng ta đang nói đây là nền tảng chung mà tất cả những con người đang dựa vào. Và chúng ta phải chịu trách nhiệm

TRÁCH NHIỆM CỦA BẠN ĐỐI VỚI XÃ HỘI LÀ GÌ?

cho bất kỳ điều gì đang xảy ra trong phạm vi của ý thức này. Đó là: nếu tôi bạo lực, tôi đang thêm vào bạo lực cho ý thức đó mà chung cho tất cả chúng ta. Nếu tôi không - bạo lực, tôi không đang thêm vào nó, tôi đang mang lại một nhân tố hoàn toàn mới mẻ cho ý thức đó. Vì vậy, tôi phải chịu trách nhiệm cơ bản hoặc đóng góp vào bạo lực đó, vào hỗn loạn đó, vào phân chia khủng khiếp đó; hoặc bởi vì tôi công nhận sâu thẳm trong quả tim của tôi, trong máu huyết của tôi, trong những chiều sâu của thân tâm tôi, rằng tôi là phần còn lại của thế giới, tôi là nhân loại, tôi là thế giới, thế giới không tách khỏi tôi, vậy thì tôi trở nên hoàn toàn có trách nhiệm. Chắc chắn, điều này hợp lý, khách quan, thông minh. Điều khác là không-thông minh; gì chính mình là một người Ấn giáo, một người Phật giáo, một người Thiên chúa giáo và mọi chuyện của nó – chúng chỉ là những nhãn hiệu.

Vì vậy, khi người ta có cảm giác đó, sự thật đó, thấy sự thật rằng mọi con người đang sống trên quả đất này phải chịu trách nhiệm không chỉ cho chính anh ấy, nhưng còn phải chịu trách nhiệm cho mọi thứ đang xảy ra, làm thế nào người ta thể hiện nó trong sống hàng ngày? Làm thế nào bạn thể hiện nó nếu bạn có cảm giác đó? Không phải như một kết luận thuộc trí năng, như một lý tưởng, và vân vân, vậy thì nó không có sự thật. Nhưng nếu sự thật là rằng bạn đang đứng trên quả đất này mà chung cho tất cả nhân loại, và bạn cảm thấy có trách nhiệm hoàn toàn, vậy thì hành động của bạn đối với xã hội, đối với thế giới trong đó bạn thực sự đang sống là gì? Thế giới như hiện nay nó là, bị chất đầy bạo lực. Chỉ có rất, rất ít người lẩn trốn được nó bởi vì họ được bảo vệ, canh gác rất cẩn thận. Giả sử tôi nhận ra rằng tôi hoàn toàn chịu trách nhiệm, vậy thì hành động của tôi là gì? Liệu tôi sẽ gia nhập một nhóm người khủng bố? Chắc chắn không. Chắc chắn sự ganh đua giữa những quốc gia đang hủy diệt thế giới

TRÁCH NHIỆM CỦA BẠN ĐỐI VỚI XÃ HỘI LÀ GÌ?

– những quốc gia có quyền hành nhất, những quốc gia ít quyền hành hơn, và những quốc gia ít quyền hành hơn đang cố gắng trở thành có quyền hành nhiều hơn, đó là sự ganh đua. Liệu tôi sẽ, đang nhận ra rằng tôi là phần còn lại của nhân loại và tôi hoàn toàn chịu trách nhiệm, liệu tôi sẽ ganh đua? Làm ơn, hãy trả lời những câu hỏi này. Khi tôi cảm thấy chịu trách nhiệm cho điều này, tự nhiên tôi không còn ganh đua.

Cũng vậy thế giới, thế giới tôn giáo cũng như thế giới kinh tế, thế giới xã hội, được đặt nền tảng trên một nguyên tắc thứ bậc. Và liệu tôi sẽ có tầm nhìn thứ bậc này? Chắc chắn không, bởi vì lại nữa đó là người mà nói, ‘Tôi biết’, và người khác mà nói, ‘Tôi không biết’. Người mà nói tôi biết lúc này đang đảm trách một vị trí cao hơn, thuộc kinh tế, thuộc xã hội, thuộc tôn giáo và có một địa vị. Và nếu bạn muốn địa vị đó, hãy theo đuổi nó, nhưng bạn đang góp phần vào sự hỗn loạn của thế giới.

Vì vậy có những hành động thực sự, thông minh, khách quan khi bạn nhận biết, khi bạn nhận ra trong quả tim của những quả tim của bạn, trong chiều sâu của thân tâm của bạn rằng bạn là phần còn lại của nhân loại và rằng chúng ta đang đứng trên cùng nền tảng.

Ojai, California, ngày 14 tháng 5 năm 1982

TRÁCH NHIỆM CỦA BẠN ĐỐI VỚI XÃ HỘI LÀ GÌ?

Không có phương cách nào vượt khỏi, ngoại trừ bạn nhận biết được trách nhiệm vô hạn này như một con người

Như một cá thể, chính là trách nhiệm của bạn phải sáng tạo một cách mạng cơ bản trong thế giới. Nó là trách nhiệm của bạn, bởi vì bạn là bộ phận của xã hội này, bởi vì bạn là bộ phận của sự đau khổ vô tận này của con người, nỗ lực, đấu tranh, phiền muộn, và lo âu liên tục này. Bạn chịu trách nhiệm. Nếu bạn không nhận ra trách nhiệm to tát này và hiệp thông trực tiếp cùng trách nhiệm đó và lắng nghe toàn cấu trúc, bộ máy của trách nhiệm đó, dù làm bất kỳ điều gì bạn muốn – đi tới mọi đền chùa, mọi đạo sư, mọi người thầy, mọi quyển sách tôn giáo trong thế giới – hành động của bạn không có ý nghĩa gì cả, bởi vì đó chỉ là những tẩu thoát khỏi thực tế.

Vì vậy, chúng ta phải hiểu rõ sự tồn tại này, sống này, sự liên hệ của chúng ta với xã hội. Chúng ta không những hiểu rõ sự liên hệ của chúng ta với lẫn nhau, với xã hội, nhưng còn sáng tạo một thay đổi cơ bản trong sự liên hệ đó. Và đó là trách nhiệm của chúng ta. Tôi không nghĩ chúng ta cảm thấy sự khẩn thiết này. Chúng ta mong ngóng **ưng** người chính trị, chúng ta chờ đợi triết lý nào đó, chúng ta ao ước cái gì đó huyền bí mà sẽ tạo ra một thay đổi bên trong chính chúng ta. Không có phương cách nào **vượt** khỏi ngoại trừ bạn trở nên nhận biết được trách nhiệm vô hạn này như một con người, và trở nên nhận biết được trách nhiệm đó, bạn học hành tất cả về nó và không mang tất cả hiểu biết có sẵn từ trước của bạn khi bạn học hành. Và muốn học hành

TRÁCH NHIỆM CỦA BẠN ĐỐI VỚI XÃ HỘI LÀ GÌ?

phải có tự do; nếu không, bạn sẽ lặp đi lặp lại cùng sự việc. Bạn không thể học hành lý thuyết cảm sát sinh.

Tôi không hiểu liệu bạn đã từng nhận thấy rằng có quá nhiều hoang mang, phiền muộn, và đau khổ trong thế giới, và con người đó – con người hiện đại hôm nay – đã không thể tìm được một phương cách thoát khỏi nó. Thế là anh ấy nương dựa vào quá khứ. Anh ấy nghĩ rằng anh ấy phải quay lại năm hay bảy ngàn năm và khôi phục lại quá khứ đó để tạo ra một sống lại. Và lại nữa, không có đáp án theo phương cách đó. Thời gian có thể làm cho sống hạnh phúc hơn, thoải mái hơn; nhưng thoải mái và vui thú không là những đáp án tuyệt đối cho sống. Đáp án cũng không nằm ở sự đổi mới nào đó. Cũng không có một cách thoát khỏi nhờ vào bất kỳ đền chùa nào, bất kỳ quyển sách thiêng liêng nào. Tôi nghĩ người ta phải nhận ra sự nghiêm trọng của tất cả điều này, và gạt bỏ mọi vô lý đó, và đối diện thẳng thắn cùng những sự kiện – đó là sống của chúng ta, sống hung bạo, không-an toàn, lo âu, tàn nhẫn hàng ngày của chúng ta, cùng những vui thú của nó, cùng những vui chơi của nó – và thấy liệu người ta có thể sáng tạo, như một con người đã sống được hai triệu năm, một thay đổi cơ bản phía bên trong chính người ta, và thế là bên trong cấu trúc của xã hội.

Nhận biết được trách nhiệm này có nghĩa đòi hỏi một công việc gian nan, cực nhọc. Chúng ta phải làm việc không những bên trong chính chúng ta nhưng còn cả trong sự liên hệ của chúng ta với những người khác. Qua từ ngữ ‘làm việc’ tôi có ý không phải sự thực hành một công thức ngu xuẩn nào đó, lý thuyết vô lý nào đó, những khẳng định tuyệt vời nào đó của người triết lý nào đó hay của vị đạo sư hay vị thầy nào đó. Tất cả điều đó đều quá ngây thơ, không-chín chắn. Khi chúng ta nói về làm việc, qua đó chúng ta có ý trở nên nhận biết được trách nhiệm, như một con người đang sống

TRÁCH NHIỆM CỦA BẠN ĐỐI VỚI XÃ HỘI LÀ GÌ?

trong thế giới này, rằng anh ấy phải làm việc để sáng tạo một thay đổi bên trong chính anh ấy. Và nếu anh ấy thực sự thay đổi, nếu anh ấy sáng tạo một thay đổi bên trong chính anh ấy, vậy thì anh ấy sẽ thay đổi thế giới. Xã hội không được thay đổi qua bất kỳ cách mạng nào, kinh tế hay xã hội. Chúng ta đã thấy điều này qua Cách mạng Pháp, Cách mạng Nga. Sự hy vọng mãi mãi của con người – rằng bằng cách thay đổi những sự vật bên ngoài, bản chất phía bên trong của con người có thể được thay đổi – đã chưa bao giờ thành tựu được, và nó sẽ không bao giờ. Thay đổi phía bên ngoài, thay đổi kinh tế, mà chắc chắn sẽ xảy ra nơi quốc gia này vì quá nghèo nàn – thay đổi đó sẽ không thay đổi thái độ của con người, những phương cách của sống, sự đau khổ của anh ấy, sự hoang mang của anh ấy.

Vậy là muốn sáng tạo một thay đổi tổng thể của con người, con người phải trở nên nhận biết được chính anh ấy – đó là anh ấy phải tự-học hành về chính anh ấy một cách mới mẻ lại. Con người, theo những khám phá mới đây của nhân chủng học, đã sống được hai triệu năm; và con người đã không tìm được phương cách thoát khỏi sự đau khổ của anh ấy. Anh ấy đã lẩn tránh nó, anh ấy đã chạy trốn đến ảo tưởng ưa thích nào đó. Nhưng anh ấy đã không tìm được nó, đã không sáng tạo một xã hội hoàn toàn được tự do; anh ấy đã không sáng tạo một xã hội mà không là một xã hội của tuân phục.

Bạn biết, nếu bạn quan sát, có những xã hội đồng-hợp tác do bởi cần thiết. Do bởi cần thiết, do bởi ép buộc, do bởi một cách mạng công nghệ, con người phải sống cùng nhau, họ phải đồng-hợp tác, họ phải tuân phục, họ phải đi theo một khuôn mẫu. Và trong xã hội đó, như người ta có thể quan sát, vẫn còn có những xung đột; mỗi con người vẫn còn chống lại người khác bởi vì anh ấy đầy tham vọng, anh ấy đầy ganh

TRÁCH NHIỆM CỦA BẠN ĐỐI VỚI XÃ HỘI LÀ GÌ?

đua, mặc dù anh ấy có lẽ nói về thương yêu người láng giềng. Do bởi ép buộc, anh ấy phải đồng-hợp tác nhưng qua đồng-hợp tác đó, qua sự khẳng định thương yêu người láng giềng đó, anh ấy ganh đua, nhẫn tâm, tham vọng. Vì vậy một khuôn mẫu xã hội như thế tạo ra sự hủy diệt riêng của nó.

Vậy là có một đôi mối của xã hội nơi nào không có ý thức của trách nhiệm chung; mỗi con người ra ngoài để sống cho chính anh ấy. Như bạn quan sát trong quốc gia này, mỗi con người quan tâm đến gia đình của anh ấy, đến nhóm người của anh ấy, đến giai cấp của anh ấy, đến vùng đất đặc biệt thuộc quốc gia của anh ấy, đến những phân chia ngôn ngữ của anh ấy; và anh ấy không có ý thức của trách nhiệm chung. Anh ấy không nhận biết được việc gì đang xảy ra cho người láng giềng; anh ấy không lưu tâm; anh ấy hoàn toàn dừng đứng với việc gì xảy ra. Nhưng tuy nhiên, nếu bạn quan sát, những quyển sách tôn giáo của anh ấy đã dạy bảo anh ấy rằng có lẽ anh ấy sẽ có một cuộc đời kế tiếp, vì vậy, anh ấy phải cư xử đúng đắn; rằng có nghiệp lực; điều gì anh ấy làm bây giờ sẽ quan trọng, anh ấy nói năng như thế nào, anh ấy kể về những sự việc như thế nào, không đặt thành vấn đề cho người nào; cư xử đó phải đúng đắn và nếu bây giờ anh ấy không cư xử đúng đắn, anh ấy sẽ phải trả lại nó vào cuộc đời kế tiếp – đây là một hình thức thô thiển. Hàng thế kỷ bạn đã được dạy bảo theo nguyên tắc đó, và vẫn vậy, những niềm tin như thế, những ý tưởng như thế không quan trọng gì cả trong suốt sống của bạn bởi vì bạn không tin tưởng. Bạn vẫn tiếp tục như thế đây là cuộc đời quan trọng duy nhất. Bởi vì bạn ganh đua, bạn tham vọng, bạn hủy diệt người láng giềng của bạn; bạn không có một cái trí chung của xã hội.

Vì vậy có hai hình thức của xã hội. Một hình thức của xã hội là con người sống trong nó bị ép buộc phải tuân phục, bị ép buộc phải đồng-hợp tác do bởi cần thiết. Thế là con

TRÁCH NHIỆM CỦA BẠN ĐỐI VỚI XÃ HỘI LÀ GÌ?

người trở nên có cái trí chung: anh ấy không quăng rác rưởi ra đường bởi vì anh ấy sẽ bị phạt; có trật tự. Nhưng phía bên trong trật tự đó, phía bên trong cái khung đó, mỗi con người đang chống lại người khác. Trong hình thức khác của xã hội, như trong quốc gia này, không có cái khung. Ở đây bạn không có ý thức chung gì cả, bởi vì bạn không tin tưởng chút nào trong điều gì bạn nghĩ bạn đang được dạy bảo.

Bạn có hai hình thức này của xã hội, và mỗi xã hội này, tiềm ẩn sẵn bên trong chính nó, có hạt giống của sự hủy hoại riêng của nó. Vì vậy, một con người tôn giáo quan tâm đến việc sáng tạo một xã hội mới mẻ mà không là xã hội này hay xã hội kia, nhưng cái gì đó hoàn toàn khác hẳn – đó là, mỗi con người cư xử đúng đắn từng giây phút bởi vì anh ấy hiểu rõ trách nhiệm của anh ấy như một con người. Anh ấy, một mình, chịu trách nhiệm và không phải người nào khác – anh ấy cư xử như thế nào; những hoạt động của anh ấy là gì; liệu anh ấy tham vọng, hung dữ, phá hoại, thù ghét, ghen tuông, ganh đua; những sợ hãi của anh ấy là gì. Chỉ một cái trí như thế mới có thể sáng tạo một xã hội mới mẻ.

Và chúng ta cần một xã hội mới mẻ, và xã hội đó sẽ không được sáng tạo bởi bất kỳ ai ngoại trừ bởi chính bạn. Tôi không nghĩ chúng ta cảm thấy trách nhiệm vô hạn của điều này. Đó là vấn đề đầu tiên phải quan tâm. Bởi vì đó là nền tảng, mà là cách cư xử đúng đắn, tư cách đúng đắn – không phải tư cách của một khuôn mẫu, nhưng tư cách mà hiện diện qua học hành. Nếu bạn luôn luôn đang học hành, chính học hành đó sáng tạo hành động đúng đắn riêng của nó. Vậy là chỉ cái trí tôn giáo mới có thể sáng tạo xã hội mới mẻ này.

Tuyển tập những Lời giảng

Bombay, ngày 10 tháng 2 năm 1965

SỰ QUAN TRỌNG CỦA CÁ THỂ

III. SỰ QUAN TRỌNG CỦA CÁ THỂ

Nếu không có một thay đổi cơ bản của cá thể, xã hội trở thành một hỗn loạn cực nhọc, một tiếp tục vô trách nhiệm trong đó cá thể chỉ là một công cụ.

Tuyển tập những Lời giảng

New Delhi, Ấn độ, ngày 18 tháng 2 năm 1959

Nếu bạn muốn sáng tạo trật tự từ sự hỗn loạn này, bạn sẽ bắt đầu từ đâu?

Sống là một vấn đề phức tạp, và muốn hiểu rõ nó phải có sự phân tích nhẫn nại về vấn đề và không nhảy đến một kết luận gậy thừa mứa; phải có một tách rời thông minh để hiểu rõ điều thực tế, vấn đề đang hiện diện. Vì vậy chúng ta hãy bắt đầu thực hiện chuyển hành trình của hiểu rõ. Trong khi thực hiện chuyển hành trình, chúng ta đừng vội vàng chộp lấy hành động hay kết luận nào; chúng ta sẽ hành động, không được đặt nền tảng trên bất kỳ kết luận nào nhưng trên sự thật. Nếu chúng ta quyến luyến, cam kết đến bất kỳ hình thức nào của hành động, chúng ta sẽ không thể hiểu rõ về tiến trình phức tạp của sống; nếu chúng ta quá mật thiết với vấn đề, chúng ta không thể quan sát và hiểu rõ đúng đắn. Nếu chúng ta muốn hiểu rõ về sống, phải không có kết luận, bởi

SỰ QUAN TRỌNG CỦA CÁ THỂ

vì kết luận chấm dứt sự suy nghĩ đúng đắn. Bởi vì sống là một tiến trình mênh mang, bất kỳ kết luận nào sẽ là nhỏ nhen và có thành kiến. Vì vậy chúng ta hãy bàn bạc cùng nhau, nếu chúng ta có thể, một cách nghiêm túc và khẩn thiết, vấn đề của sống và không chỉ lắng nghe hời hợt một loạt những nói chuyện; mặc dù tôi có lẽ nói, chính là sống của bạn mà phải quan tâm, những vui vẻ và những đau khổ của bạn, những đấu tranh và những phiền muộn của bạn.

Vì mỗi chặng đường của sống có liên quan lẫn nhau, chúng ta không được tiếp cận nó qua bất kỳ con đường đặc biệt, độc quyền nào; chỉ thuộc trí năng hay chỉ thuộc cảm xúc, chỉ thuộc tâm lý hay chỉ thuộc thần kinh, ngăn cản sự hiểu rõ của toàn tiến trình, mà là sống. Trong nhân mạnh một con đường, một chặng đường, chúng ta chỉ tạo ra những kết luận mà ngăn cản sự hiểu rõ của tổng thể. Nếu chúng ta chỉ tìm hiểu hay đặc biệt hóa một góc của bức tranh, chúng ta sẽ không hiểu rõ ý nghĩa của tổng thể. Nếu bạn chuyên môn về kinh tế và cố gắng hiểu rõ về sống từ quan điểm bị giới hạn đó, chắc chắn bạn sẽ bỏ lỡ ý nghĩa rộng rãi hơn và sâu thẳm hơn và thế là tạo ra hỗn loạn nhiều hơn. Lúc này hãy gạt đi những chuyên môn của bạn và quan sát sống như một tổng thể. Chúng ta càng đặc biệt hóa nhiều bao nhiêu, chúng ta sẽ trở nên bị giới hạn, phá hoại nhiều bấy nhiêu. Những vấn đề của con người chúng ta không giải quyết được bởi vì những người chuyên môn, những chuyên gia, chỉ một vài người có thể hiểu rõ toàn bức tranh, toàn tiến trình của sống – họ sẽ là những người cứu rỗi và không phải những người chuyên môn, không phải những chuyên gia.

Sống, đang sống và hành động, là một vấn đề rất phức tạp mà, nếu bạn muốn hiểu rõ, phải được tiếp cận rất đơn giản. Nếu bạn muốn hiểu rõ một đứa trẻ, một thực thể phức tạp, bạn không được áp đặt vào em tình trạng bị quy định của

SỰ QUAN TRỌNG CỦA CÁ THỂ

bạn, bạn phải quan sát mà không phê bình. Nếu bạn thấy một mặt trời hoàng hôn và bạn so sánh nó với những mặt trời hoàng hôn khác mà bạn đã thấy, vậy thì hoàng hôn hiện tại không có hân hoan. Mấu chốt rõ, phải có một cái trí đơn giản, không phải một cái trí ngây thơ, nhưng cái trí mà bạn biết trực tiếp, và không diễn giải nó tùy theo tình trạng bị quy định của nó. Đây là một trong những khó khăn chính trong sự tiếp cận đúng đắn đến hiểu rõ về sống.

Sự liên hệ của chúng ta với sự thoái hóa và hỗn loạn hiện nay, và sự tuyệt vọng đang thịnh hành là gì? Có lẽ bạn, thật sâu thẳm, không nhận biết được sự thoái hóa và tuyệt vọng này. Mọi nơi, ở đây và Châu Âu, chúng ta thấy sự thất bại hoàn toàn của tôn giáo và giáo dục, sự sụp đổ của những hệ thống, hoặc của phe hữu hoặc của phe tả. Sự liên hệ của bạn với sự hoang mang kinh hoàng này, sự hỗn loạn hủy diệt này là gì? Nếu bạn muốn mang lại trật tự từ sự hỗn loạn này, bạn sẽ bắt đầu từ đâu? Chắc chắn với chính bạn, bởi vì sự liên hệ của bạn với sự khủng hoảng này, với sự thoái hóa này là trực tiếp. Chúng ta đừng đổ lỗi thảm họa này cho vài người lãnh đạo mất thăng bằng hay vào những hệ thống, bởi vì bạn đã tạo ra sự hỗn loạn này, và để mang lại trật tự và hòa bình từ nó, bạn phải bắt đầu với chính bạn, bạn phải xếp đặt trật tự trong ngôi nhà riêng của bạn. Chúng ta đừng cho rằng sự đúng đắn hay sự sai lầm của những hệ thống và những công thức mà sẽ hứa hẹn triển vọng tốt đẹp; chúng ta đừng nương nhờ những lý thuyết hay những cách mạng phía bên ngoài; chúng ta phải bắt đầu với chính chúng ta, bởi vì chúng ta, bạn và tôi, chịu trách nhiệm cho thảm họa này, cho hỗn loạn này. Nếu không có bạn, không có thế giới; bạn là thế giới, bạn là vấn đề. Sự khẳng định này không là một công thức thuộc trí năng, nhưng một sự kiện thực tế. Đừng xua đuổi nó đi, mà chỉ thể hiện sự ham muốn tẩu thoát khỏi nó của bạn. Khi bạn

SỰ QUAN TRỌNG CỦA CÁ THỂ

công nhận trách nhiệm rõ ràng của bạn cho sự đấu tranh và đau khổ này, điều gì bạn suy nghĩ, cảm thấy và làm, điều gì bạn là trở thành có ý nghĩa lạ thường, và bởi vì bạn không sẵn lòng đối diện nó, bạn nương nhờ những hệ thống, những công thức, những tẩu thoát gây thanh thản. Bạn là thế giới là một sự kiện; và bạn phải chịu trách nhiệm cho sự hỗn loạn đau đớn này, và những nói chuyện của chúng ta phải được đặt nền tảng trên sự kiện này. Bởi vì bạn là vấn đề và không có vấn đề độc lập nào tách khỏi bạn, bạn phải hiểu rõ về chính bạn nếu bạn muốn sáng tạo hòa bình và trật tự. Khi bạn nhận biết được sự kiện này, bạn phải hành động một cách tích cực và mãnh liệt, và bởi vì bạn sợ hãi một hành động như thế, bạn nương nhờ những hệ thống và những người lãnh đạo. Mấu chốt khởi đầu và cốt lõi duy nhất là chính bạn. Trách nhiệm cá thể của bạn bị phủ nhận, bị bóp nghẹt, bằng cách trao sự quan trọng cho những hệ thống, dù nó là phe tả hay phe hữu hay dù nó là tôn giáo. Những hệ thống hay những công thức được sử dụng để cứu thoát con người trở thành quan trọng hơn con người, chính an h ấy, hay chính bạn. Xã hội được tổ chức làm mất đi trách nhiệm cá thể; nó làm cho anh ấy cảm thấy thoải mái. Và xã hội, chính thể, trở thành quan trọng hơn cá thể; qua hệ thống quan liêu, sự nhàm chán của văn phòng và lễ thói, trách nhiệm sáng tạo của cá thể dần dần bị hủy diệt. Tôn giáo có tổ chức của giáo điều và niềm tin làm hao mòn trách nhiệm và sự tự do của cá thể; qua niềm tin và giáo điều, cá thể, bạn, cảm thấy an toàn, thế là bạn tạo ra sự tồn tại của những tôn giáo có tổ chức, chính thể, hệ thống. Con người, bạn, trở thành không quan trọng qua sự hiệu quả của bộ máy, chính trị hay máy móc; kỹ nghệ, đảng phái, đảm đương sự quan trọng to tát, và bạn chỉ trở thành

SỰ QUAN TRỌNG CỦA CÁ THỂ

một công cụ để được làm cho có hiệu quả, để là một đơn vị của một học thuyết. Điều này đang xảy ra cho bạn, bạn phải chịu trách nhiệm cho sự vô trách nhiệm và chết chóc này, và tuy nhiên bạn lại không đang nhận ra sự kiện này. Giáo dục, thay vì đánh thức bạn đến trách nhiệm sáng tạo này, đang sản xuất bạn thành những người chuyên môn theo những giới hạn khác nhau: luật sư, cảnh sát, quân đội, và vân vân. Bạn bị giáo dục và bạn không còn là một cá thể với ý nghĩa sâu thẳm. Bạn càng bị giáo dục nhiều bao nhiêu, bạn càng bị quy định nhiều bấy nhiêu; bạn càng đọc nhiều bao nhiêu, bạn càng lặp lại nhiều bấy nhiêu, và thế là bạn càng có ít khả năng suy nghĩ cách mạng bấy nhiêu. Sự sắp xếp và kỷ luật, qua những hoạt động của xã hội và chính thể, giáo dục, quân đội, và vân vân, được áp đặt vào bạn. Thế là những cái này và những nhân tố khác biến bạn thành một cái máy lặp lại, không còn nhận biết được trách nhiệm và sự quan trọng của bạn.

Muốn sáng tạo trật tự và hòa bình từ sự tối tăm và đau khổ này, bạn phải khởi sự nơi chính bạn và không kèm theo hệ thống, bởi vì thuộc tâm lý, bạn luôn luôn là ông chủ của bộ máy, của hệ thống. Bạn có sự quan trọng tột đỉnh và không phải xã hội lẫn chính thể, bởi vì sự liên hệ của bạn với một người khác là xã hội; điều gì bạn suy nghĩ, điều gì bạn cảm thấy, điều gì bạn làm có sự quan trọng tột đỉnh, bởi vì bạn tạo ra môi trường sống, chính thể.

Tuyển tập những Lời giảng

Madras, ngày 26 tháng 10 năm 1947

SỰ QUAN TRỌNG CỦA CÁ THỂ

Tôi nghĩ sẽ là một sai lầm vô cùng khi nói rằng những vấn đề của chúng ta phải được giải quyết qua hành động tập thể hay đa số

Đối với hầu hết chúng ta, phải rõ ràng rằng một loại suy nghĩ và hành động khác hẳn phải được sáng tạo trong thế giới, và điều đó đòi hỏi sự quan sát rất cẩn thận về chính chúng ta, không phải phân tích, nhưng thâm nhập sâu thẳm vào những hoạt động của mỗi người chúng ta. Những vấn đề thuộc sự tồn tại hàng ngày của chúng ta là vô vàn, và chúng ta không có phương tiện hay khả năng để giải quyết chúng; và bởi vì sống của chúng ta quá buồn chán, trì trệ, và ngớ ngẩn, chúng ta cố gắng tẩu thoát khỏi chúng, hoặc thuộc trí năng hoặc thuộc huyền bí. Thuộc trí năng chúng ta trở nên yếm thế, khôn ngoan, và rất có học thức, hay thuộc huyền bí chúng ta phát triển những quyền năng nào đó hay theo sau những đạo sư, hy vọng khiến cho những tâm hồn của chúng ta dễ thương hơn và làm cho sống của chúng ta thú vị hơn. Hay, thấy sự buồn chán của sống và hàm ý của những vấn đề của chúng ta, và thấy rằng những vấn đề luôn luôn đang gia tăng, luôn luôn đang gấp bội, chúng ta nghĩ rằng muốn tạo ra một thay đổi cơ bản, chúng ta không thể hành động như những cá thể, nhưng phải hành động trong đa số, thuộc tập thể. Tôi nghĩ nó là một sai lầm vô cùng khi nói rằng những vấn đề của chúng ta phải được giải quyết qua hành động tập thể hay đa số. Chúng ta tin tưởng rằng hành động cá thể không quan trọng và không có vai trò gì cả khi những vấn đề

SỰ QUAN TRỌNG CỦA CÁ THỂ

lại quá rộng lớn, quá phức tạp, quá đòi hỏi; vì vậy chúng ta hướng về hành động tập thể hay đa số. Chúng ta suy nghĩ rằng nếu bạn và tôi hành động một cách cá thể, nó sẽ không tạo ra nhiều kết quả, vì vậy chúng ta gia nhập những phong trào thuộc số đông và tham gia hành động tập thể. Nhưng nếu chúng ta tìm hiểu rất kỹ càng hành động tập thể, chúng ta sẽ thấy rằng thật ra nó được đặt nền tảng trên bạn và tôi. Dường như chúng ta nghĩ rằng hành động tập thể là hành động có hiệu quả duy nhất bởi vì nó có thể sản sinh một kết quả, nhưng chúng ta quên rằng hành động cá thể còn có hiệu quả nhiều hơn, bởi vì tập thể được tạo thành bởi những cá thể, tập thể không là một thực thể độc lập, nó không khác biệt hay tách khỏi bạn và tôi.

Vậy thì, điều gì quan trọng là phải hiểu rằng bất kỳ hành động sáng tạo, hiệu quả rõ ràng có thể được tạo ra chỉ bởi những cá thể, đó là, bởi bạn và tôi. Thật ra, hành động tập thể là một sáng chế của người chính trị, đúng chứ? Nó là một hành động xung đột trong đó không có suy nghĩ và hành động độc lập về phần của cá thể. Nếu bạn theo dõi lịch sử, tất cả những phong trào quan trọng mà kết quả thành hành động tập thể đều bắt đầu bằng những cá thể giống như bạn và tôi, những cá thể mà có thể suy nghĩ rất rõ ràng và thấy những sự việc như chúng ta; những cá thể đó, qua sự hiểu rõ của họ, mời mọc những người khác, và kế tiếp có hành động tập thể. Rốt cuộc, tập thể được tạo thành bởi những cá thể, và chỉ có sự phản ứng của cá thể, của bạn và tôi, mới có thể sáng tạo một thay đổi cơ bản trong thế giới; nhưng khi cá thể không thấy trách nhiệm của anh ấy, anh ấy quẳng trách nhiệm cho tập thể, và tiếp theo tập thể bị lợi dụng bởi những người chính trị khôn lanh, hay bởi những người lãnh đạo tôn giáo ranh mãnh. Trái lại, nếu bạn thấy rằng bạn và tôi phải chịu trách nhiệm cho sự thay đổi của những quy định trong thế

SỰ QUAN TRỌNG CỦA CÁ THỂ

giới, vậy thì cá thể trở nên quan trọng lạ thường và không chỉ là một công cụ, một dụng cụ, trong bàn tay của một người khác. Vì vậy, bạn, cá thể, là bộ phận của xã hội, bạn không tách khỏi xã hội, bạn là gì, xã hội là như thế. Mặc dù xã hội có lẽ là một thực thể tách khỏi bạn, nhưng bạn đã tạo ra nó, và thế là bạn, một mình, có thể thay đổi nó. Nhưng thay vì nhận ra trách nhiệm của chúng ta như những cá thể trong tập thể, chúng ta như những cá thể trở nên yếm thế, trí năng, huyền bí; chúng ta lẩn tránh trách nhiệm của chúng ta đối với hành động rõ rệt, mà phải là cách mạng trong ý nghĩa cơ bản; và chừng nào cá thể, mà là bạn và tôi, không nhận trách nhiệm cho sự thay đổi hoàn toàn của xã hội, xã hội sẽ vẫn còn y nguyên như nó là.

Đường như chúng ta quên rằng vấn đề của thế giới là vấn đề của cá thể, rằng những vấn đề của thế giới được tạo ra bởi bạn và tôi như những cá thể. Những vấn đề của chiến tranh, nạn đói, bóc lột, và tất cả những vấn đề khác trong vô vàn những vấn đề mà đối diện mỗi người chúng ta được tạo ra bởi bạn và tôi; và chừng nào chúng ta còn không hiểu rõ về chính chúng ta tại mọi mức độ, chúng ta sẽ duy trì sự thoái hóa của xã hội hiện nay. Vậy là, trước khi bạn có thể thay đổi xã hội, bạn phải hiểu rõ về toàn cấu trúc của bạn là cách suy nghĩ của bạn, cách hành động của bạn, cách liên hệ của bạn với con người, những ý tưởng, và những sự vật. Cách mạng trong xã hội phải bắt đầu bởi cách mạng trong suy nghĩ và hành động của bạn. Hiểu rõ về chính bạn có sự quan trọng chính nếu bạn muốn sáng tạo một thay đổi cơ bản trong xã hội, và hiểu rõ về chính mình là tự-hiểu rõ. Hiện nay, chúng ta đã khiến cho tự-hiểu rõ là cái gì đó khó khăn và xa xôi cực kỳ. Những tôn giáo đã khiến cho tự-hiểu rõ thành rất huyền bí, trừu tượng, và xa xôi; nhưng nếu bạn quan sát nó rất kỹ càng hơn, bạn sẽ thấy rằng tự-hiểu rõ rất đơn giản

SỰ QUAN TRỌNG CỦA CÁ THỂ

và cần đến sự chú ý đơn giản trong liên hệ – và nó là cốt lõi nếu muốn có một cách mạng cơ bản trong cấu trúc của xã hội. Nếu bạn, cá thể, không hiểu rõ những phương cách của những hoạt động và suy nghĩ riêng của bạn, chỉ tạo ra một cách mạng hời hợt trong cấu trúc phía bên ngoài của xã hội là tạo ra sự hỗn loạn và đau khổ thêm nữa. Nếu bạn không hiểu rõ về chính bạn, nếu bạn theo sau một người khác mà không hiểu rõ về toàn tiến hành của suy nghĩ và cảm giác riêng của bạn, chắc chắn bạn sẽ bị dẫn đến sự hỗn loạn thêm nữa, thảm họa thêm nữa.

Rốt cuộc, sống là liên hệ, và nếu không có liên hệ không thể có sống. Không có sống trong cô lập, bởi vì sống là một tiến hành của liên hệ, và liên hệ không là với những trừu tượng, nó là sự liên hệ của bạn với tài sản, với con người, và với những ý tưởng. Trong sự liên hệ bạn thấy chính bạn như bạn là, dù bạn là gì, xấu xa hay tốt lành, tinh tế hay thô thiển; trong cái gương của sự liên hệ bạn thấy chính xác mọi vấn đề mới mẻ, toàn cấu trúc của chính bạn như bạn là. Bởi vì bạn nghĩ rằng bạn không thể thay đổi cơ bản sự liên hệ của bạn, bạn cố gắng tẩu thoát theo trí năng hay huyền bí, và sự tẩu thoát này chỉ tạo ra nhiều vấn đề thêm, nhiều hỗn loạn thêm, và nhiều thảm họa thêm. Nhưng nếu, thay vì tẩu thoát, bạn quan sát sống của bạn trong liên hệ và hiểu rõ toàn cấu trúc của sự liên hệ đó, vậy thì có thể vượt khỏi cái mà rất gần gũi. Chắc chắn, muốn đi rất xa, bạn phải bắt đầu rất gần, nhưng chúng ta gặp rất khó khăn khi bắt đầu rất gần bởi vì chúng ta môn tẩu thoát khỏi cái gì là, khỏi sự kiện của chúng ta là gì. Nếu không hiểu rõ về chính chúng ta, chúng ta không thể tiến xa lắm, và chúng ta liên tục trong liên hệ, không có sự tồn tại nếu không có liên hệ. Vì vậy liên hệ là tức khắc, và muốn vượt khỏi tức khắc, phải có hiểu rõ về liên hệ. Nhưng chúng ta ưa thích tìm hiểu cái mà rất xa xôi, mà

SỰ QUAN TRỌNG CỦA CÁ THỂ

chúng ta gọi là Thượng đế hay Chân lý, hơn là sáng tạo một cách mạng cơ bản trong sự liên hệ của chúng ta, và sự tẩu thoát đến Thượng đế hay Chân lý này đều hoàn toàn là tưởng tượng, không thực tế. Sự liên hệ là việc duy nhất mà chúng ta có, và nếu không hiểu rõ sự liên hệ đó chúng ta không bao giờ có thể tìm ra Chân lý là gì hay Thượng đế là gì. Vì vậy, muốn sáng tạo một thay đổi hoàn toàn trong cấu trúc xã hội, trong xã hội, cá thể phải lau sạch sự liên hệ của anh ấy, và sự lau sạch của sự liên hệ là sự khởi đầu của thay đổi riêng của anh ấy.

Tuyển tập những Lời giảng

Bombay, ngày 14 tháng 3 năm 1950

Tôi thấy rằng bất kỳ cách mạng nào – kinh tế, xã hội, khoa học – chỉ gây ảnh hưởng chu vi, những biên giới phía bên ngoài của cái trí ; nhưng phía bên trong tôi vẫn còn y nguyên

Như hiện nay xã hội tồn tại, sự liên hệ của con người với con người được tổ chức; trong đó có vô-trật tự bởi vì chúng ta đang xung đột, không chỉ bên trong chính chúng ta nhưng còn ở với lẫn nhau: bởi vì những cộng đồng đang phân chia chính chúng theo ngôn ngữ, theo quốc gia, theo tôn giáo; đang phân chia chính nó như một gia đình đối nghịch với một cộng đồng, cộng đồng đối nghịch với một quốc gia, và vân vân – phía bên ngoài. Phía bên trong, có sự thúc giục mãnh liệt để thành công, để ganh đua, để tuân phục; có động cơ của tham vọng, sự tuyệt vọng, sự nhầm chán của sự tồn tại hàng ngày, và sự tuyệt vọng của mỗi con người khi anh ấy phát giác mình đang bị cô độc hoàn toàn, không thể chữa trị.

SỰ QUAN TRỌNG CỦA CÁ THỂ

Tất cả điều này, nhận biết hay không-nhận biết được, là nền tảng của đấu tranh trong sự liên hệ. Nếu chúng ta không sáng tạo trật tự trong liên hệ này; dù cách mạng xã hội, cách mạng kinh tế, cách mạng khoa học có lẽ sản sinh hay ho đến chừng nào, chắc chắn nó sẽ gây phân chia, bởi vì toàn cấu trúc của cái trí con người đã không được hiểu rõ và không được giải quyết và không được chuyển thành tự do.

Vì vậy vấn đề của chúng ta là, chúng ta phải chịu trách nhiệm cho sự sáng tạo một cách mạng tuyệt đối thuộc tâm lý bởi vì mỗi người, mỗi con người, là bộ phận của xã hội, không tách khỏi xã hội. Không có sự việc như một cá thể. Anh ấy có lẽ có một danh tánh, một gia đình riêng, và mọi chuyện của nó, nhưng, thuộc tâm lý, anh ấy không là một cá thể bởi vì anh ấy bị quy định bởi xã hội của anh ấy, bởi những niềm tin của anh ấy, những sợ hãi của anh ấy, những giáo điều của anh ấy, tất cả những ảnh hưởng đó mà bị áp đặt bởi xã hội, bởi những hoàn cảnh mà anh ấy sống trong đó. Điều đó quá rõ ràng. Anh ấy bị quy định bởi xã hội mà anh ấy sống trong đó, và xã hội mà anh ấy sống trong đó được tạo ra bởi chính anh ấy. Anh ấy phải chịu trách nhiệm cho xã hội đó; và anh ấy, một mình, như một con người, phải sáng tạo một thay đổi trong xã hội đó.

Và đó là trách nhiệm lớn lao nhất của mỗi con người – không phải để tham gia những đổi mới xã hội nào đó; điều đó hoàn toàn không-trọng vẹn, hoàn toàn không-ý nghĩa; đó là một tưởng tượng của những người nào đó tùy theo những ý tưởng vị kỷ của họ. Chúng ta, như những con người, phải làm gì – và làm việc này là trách nhiệm của chúng ta – là sáng tạo một cách mạng thuộc tâm lý, để cho sự liên hệ giữa con người và con người được đặt nền tảng trên trật tự. Trật tự đó chỉ có thể hiện diện qua một cách mạng thuộc tâm lý, và

SỰ QUAN TRỌNG CỦA CÁ THỂ

cách mạng này chỉ có thể hiện diện khi mỗi người chúng ta trở nên có trách nhiệm đầy nghiêm túc và mãnh liệt.

Hầu hết chúng ta đều cảm thấy rằng người nào khác sẽ tạo ra cách mạng này; rằng những hoàn cảnh, Thượng đế, những niềm tin, những người chính trị, những lời cầu nguyện, đọc những quyển sách nào đó được gọi là ‘những quyển kinh thiêng liêng’, và vân vân, trong **đ**ng mục nào đó sẽ thay đổi những cái trí của chúng ta – đó là, chúng ta đẩy trách nhiệm của chúng ta sang người nào khác, sang người lãnh đạo nào đó, sang khuôn mẫu xã hội nào đó, sang ảnh hưởng nào đó. Những cách suy nghĩ như thế thể hiện một vô-trách nhiệm hoàn toàn và cũng cả một ý thức của lười biếng vô cùng.

Vậy thì đây là vấn đề của bạn. Tôi không đang áp đặt vấn đề này vào bạn. Bạn có lẽ không nhận biết được nó, và người nói chỉ đang cố gắng vạch nó ra cho bạn; ông ta không đang áp đặt vấn đề vào bạn. Nếu bạn không bị đói, dù người nào khác có nói bao nhiêu ch~~ăn~~g~~an~~r~~ằ~~ng bạn bị đói sẽ không làm cho bạn bị đói; nhưng muốn bị đói một cách lành mạnh, thân thể của bạn phải có nhiều vận động. Bạn phải nhận biết được vấn đề này: rằng sự cách mạng khoa học, chính trị, kinh tế không là đáp án; không người lãnh đạo, dù độc đoán hay nhân từ bao nhiêu, không uy quyền, có thể mang lại trật tự thuộc tâm lý, ngoại trừ bạn, chính bạn, như một con người – không phải trong thế giới của thiên đàng, thậm chí nếu có một thế giới như thế, nhưng trong thế giới này, và ngay lúc này.

Vì vậy, nó là vấn đề của bạn. Bạn có lẽ không mong muốn nó. Bạn có lẽ nói, ‘Tôi ao ước người nào đó sẽ chỉ cho tôi lối ra; tôi sẽ tuân theo dễ dàng thôi.’ Bởi vì chúng ta quá quen thuộc tuân theo người nào đó – trong quá khứ, những người thầy tôn giáo; hiện nay nó là Marx, hay vị đạo sư đặc

SỰ QUAN TRỌNG CỦA CÁ THỂ

biệt của bạn, hay vị thánh nào đó cùng những phong cách đặc trưng của ông ấy – chúng ta luôn luôn bị kiềm hãm bởi uy quyền. Một cái trí bị nô lệ bởi uy quyền trong hàng thế kỷ, qua truyền thống, qua phong tục, qua thói quen – một cái trí như thể sẵn lòng để tuân theo và thế là đẩy trách nhiệm sang người nào đó; một cái trí như thế không thể, dưới bất kỳ tình huống nào, tạo ra trật tự thuộc tâm lý. Và trật tự thuộc tâm lý đó là cấp bách bởi vì chúng ta phải đặt nền tảng trong sống hàng ngày của chúng ta – đó là vấn đề duy nhất phải quan tâm. Từ đó, từ nền tảng vững chắc đó, bạn có thể đi rất xa. Nhưng nếu bạn không có nền tảng, hay nếu bạn đã đặt nền tảng của bạn trên niềm tin, trên giáo điều, trên uy quyền, giao phó cho người nào đó, vậy thì bạn hoàn toàn bị mất hút.

Vì vậy chúng ta phải sáng tạo một thay đổi thuộc tâm lý trong sự liên hệ của chúng ta với xã hội trong đó chúng ta sống. Vì vậy không có sự tẩu thoát khỏi nó khi vào trong dãy núi Himalayans, khi trở thành một thầy tu hay một nữ tu, và khi đảm nhiệm sự phục vụ xã hội, và tất cả mọi chuyện kinh doanh thiếu chín chắn đó. Chúng ta phải sống trong thế giới này; chúng ta phải sáng tạo một thay đổi cơ bản trong sự liên hệ lẫn nhau của chúng ta, không phải trong tương lai xa xăm nào đó, nhưng ngay lúc này; và đó là trách nhiệm lớn nhất của chúng ta. Bởi vì nếu bạn không thể thay đổi cái tinh thần, cấu trúc phía bên trong của cái trí và quả tim của bạn, vậy thì bạn sẽ mãi mãi sống trong hỗn loạn, đau khổ, và tuyệt vọng.

Vậy thì, nếu nó là vấn đề của bạn, không bị áp đặt bởi tôi, và nếu bạn tỉnh táo, nếu bạn đang chú ý đến mọi thứ đang xảy ra trong thế giới, chắc chắn bạn sẽ có vấn đề này đang đối diện bạn. Bạn có lẽ lần tránh nó và, vì vậy, trở thành vô-trách nhiệm. Nhưng nếu nó là vấn đề đối với bạn – bởi vì nó phải là vấn đề đối với mọi con người nhạy cảm, thông minh, chín chắn – vì vậy vấn đề là: làm thế nào người ta sẽ sáng tạo

SỰ QUAN TRỌNG CỦA CÁ THỂ

sự thay đổi cơ bản này trong cái tinh thần, trong cấu trúc thuộc tâm lý của cái trí con người?

Tôi, như một con người, đang sống trong một xã hội đặc biệt, và xã hội đó không khác biệt tôi. Tôi là bộ phận của xã hội đó, tôi bị quy định bởi xã hội đó. Xã hội đó đã khuyến khích tham lam, ganh tị, ghen tuông, tham vọng, tàn bạo của tôi; và tôi đã đóng góp tàn bạo của tôi, tham vọng của tôi cho xã hội đó. Cả hai chúng ta đều ở trong nó. Tôi là bộ phận của nó, tôi là bộ phận của cấu trúc thuộc tâm lý của xã hội đó, đó là tôi. Bây giờ, làm thế nào tôi sẽ sáng tạo một cách mạng cơ bản trong chính tôi?

Tôi thấy rằng bất kỳ cách mạng nào – kinh tế, xã hội, khoa học – chỉ gây ảnh hưởng chu vi, những biên giới phía bên ngoài của cái trí tôi, nhưng phía bên trong tôi vẫn còn y nguyên. Tôi có thể khoác vào những bộ quần áo khác nhau, kiếm được những hình thức khác nhau thuộc hiểu biết công nghệ, làm việc chỉ vài tiếng đồng hồ trong một tuần lễ, và vân vân. Nhưng phía bên trong, tôi vẫn còn xung đột; tôi vẫn còn tham vọng, thất vọng, sống trong một căng thẳng tột độ. Nếu không có một thay đổi cơ bản ở đó, tôi không thể có trật tự trong sống; không thể có tự do, không hạnh phúc, không vượt khỏi đau khổ.

Tuyển tập những Lời giảng

Bombay, ngày 14 tháng 2, 1965

Khuôn mẫu xã hội được thiết lập bởi con người; nó không tách khỏi con người, mặc dù nó có một sống của riêng nó, một con người không tách khỏi nó; chúng có liên quan lẫn nhau. Thay đổi bên trong khuôn mẫu là không thay đổi gì cả; nó chỉ là sự bổ sung, sự đổi mới. Chỉ bằng cách phá vỡ

SỰ QUAN TRỌNG CỦA CÁ THỂ

khuôn mẫu, mà không thiết lập một khuôn mẫu khác, bạn mới có thể ‘giúp đỡ’ xã hội. Chừng nào bạn còn phụ thuộc vào xã hội, bạn chỉ đang giúp đỡ nó thoái hóa. Tất cả những xã hội gồm cả nơi không tưởng kỳ diệu nhất, đều có trong nó những hạt giống của sự thoái hóa riêng của nó. Muốn thay đổi xã hội, bạn phải phá vỡ nó. Bạn phải không còn là điều gì xã hội là: tham lợi, tham vọng, tham vọng, ganh tị, tìm kiếm quyền hành, và vân vân.

Bình phẩm về Sóng, quyển III

Cấu trúc thuộc tâm lý của xã hội còn quan trọng hơn khía cạnh được tổ chức của xã hội

Và như chúng ta đã nói, con người chịu trách nhiệm – bạn chịu trách nhiệm, và tôi – cho sự quy định của xã hội trong đó chúng ta sống. Chúng ta chịu trách nhiệm, không phải những người chính trị, bởi vì bạn đã tạo dựng những người chính trị như họ là gì – gian manh, kiêu ngạo, tìm kiếm vị trí và thanh danh – mà là điều gì chúng ta đang thực hiện hàng ngày. Chúng ta chịu trách nhiệm cho xã hội. Cấu trúc thuộc tâm lý của xã hội còn quan trọng hơn khía cạnh được tổ chức của xã hội. Cấu trúc thuộc tâm lý của xã hội được đặt nền tảng trên tham lam, ganh tị, tham lợi, ganh đua, tham vọng, sợ hãi, sự đòi hỏi liên tục này của một con người đang mong muốn sự an toàn trong tất cả những liên hệ của anh ấy, an toàn trong tài sản, an toàn trong liên hệ của anh ấy với con người, an toàn trong liên hệ của anh ấy với những lý tưởng. Đó là cấu trúc của xã hội mà người ta đã tạo ra. Và tiếp theo thuộc tâm lý, xã hội áp đặt cấu trúc đó vào mỗi người chúng ta. Bây giờ, tham lam, ganh tị, tham vọng, ganh đua – tất cả

SỰ QUAN TRỌNG CỦA CÁ THỂ

điều đó là một lãng phí của năng lượng bởi vì trong nó luôn luôn có một xung đột, xung đột không ngừng nghỉ như trong một con người ghen tuông.

Bởi vì chúng ta chịu trách nhiệm cho đau khổ, cho nghèo đói, cho những chiến tranh, một con người tôn giáo không tìm kiếm Thượng đế. Con người tôn giáo quan tâm đến sự thay đổi của xã hội mà là chính anh ấy. Con người tôn giáo không là con người mà có vô số những lễ nghi, tuân phục những truyền thống, sống trong một văn hóa quá khứ, chết rồi, đang giải thích vô tận kinh Gita hay kinh Bible, đang cầu nguyện liên tục, hay đang thực hiện đời sống tu hành khát thực – đó không là một con người tôn giáo; một con người như thế đang tâu thoát khỏi những sự kiện. Con người tôn giáo quan tâm, một cách trọn vẹn và đầy đủ, đến hiểu rõ về xã hội mà là chính anh ấy. Anh ấy không tách khỏi xã hội. Sáng tạo trong chính anh ấy một thay đổi tổng thể, trọn vẹn có nghĩa kết thúc hoàn toàn tham lam, ganh tị, tham vọng; và thế là anh ấy không phụ thuộc vào những hoàn cảnh, mặc dù anh ấy là kết quả của những hoàn cảnh – lương thực anh ấy ăn, những quyển sách anh ấy đọc, những cuốn phim anh ấy xem, những niềm tin, những giáo điều, những nghi lễ thuộc tôn giáo, và mọi chuyện đó. Anh ấy chịu trách nhiệm, và thế là con người tôn giáo phải hiểu rõ về chính anh ấy, mà là sản phẩm của xã hội mà anh ấy, chính anh ấy đã tạo ra. Vì vậy muốn tìm ra sự thật, anh ấy phải bắt đầu tại đây, không phải trong một đền chùa, không phải trong một hình ảnh – dù hình ảnh đó được chạm khắc bởi bàn tay hay bởi cái trí. Ngược lại, làm thế nào anh ấy có thể tìm ra cái gì đó hoàn toàn mới mẻ, một trạng thái mới mẻ?

Tuyển tập những Lời giảng
Bombay, ngày 3 tháng 3 năm 1965

IV. VỀ CHÍNH TRỊ

Chúng ta muốn sáng tạo trật tự trong xã hội, nhưng chúng ta sẽ thực hiện nó như thế nào?

Câu hỏi: . . . bởi vì những nguyên nhân chính của t hảm họa trong thế giới bị gây ra bởi sự điều hành sai lầm tổ chức xã hội, liệu không có sự nguy hiểm khi quá nhấn mạnh sự cần thiết cho những cá thể phải tự-thay đổi cho chính họ, mặc dù sự thay đổi là quá cần thiết hay sao?

Krishnamurti: Xã hội là gì? Nó không là sự liên hệ của một cá thể với một người khác hay sao? Nếu trong chính họ, những cá thể bị dốt nát, dữ tợn, tham vọng, và vân vân, xã hội của họ sẽ phản ảnh tất cả mọi sự việc mà họ là trong chính họ. Người hỏi dường như gợi ý rằng sự liên hệ gây xung đột của những cá thể, mà là xã hội, cùng nhiều tổ chức của nó, nên được thay đổi. Tất cả chúng ta đều thấy sự cần thiết, sự quan trọng của thay đổi xã hội. Những chiến tranh, sự đói kém, sự theo đuổi dã man của quyền hành, và vân vân – chúng ta quen thuộc với tất cả điều này, và đây nghiêm túc vài người khao khát thay đổi những quy định này. Làm thế nào bạn sẽ thay đổi chúng? Bằng cách tàn sát nhiều người hay vài người đã tạo ra sự không-hòa hợp trong thế giới? Ai là nhiều người hay vài người? Bạn và tôi, đúng chứ? Mỗi người đều dính dáng đến nó bởi vì chúng ta tham lam, chúng

VỀ CHÍNH TRỊ

ta chiếm hữu, chúng ta thèm khát quyền lực. Chúng ta muốn mang lại trật tự trong xã hội, nhưng chúng ta phải thực hiện nó như thế nào? Nghiêm túc, liệu bạn nghĩ rằng chỉ có vài người phải chịu trách nhiệm cho sự vô-tổ chức của xã hội này, những chiến tranh và những hận thù này? Làm thế nào bạn sẽ loại bỏ họ? Nếu bạn tàn sát họ, bạn sử dụng chính phương tiện họ đã sử dụng và thế là bạn khiến cho chính bạn trở thành một công cụ của hận thù và tàn bạo. Hận thù không thể được xóa sạch bằng hận thù, dù bạn có lẽ thích giấu giếm hận thù của bạn bằng những từ ngữ hoa mỹ đến chùng nào. Những phương pháp khẳng định những kết thúc. Bạn không thể giết chóc vì mục đích đạt được hòa bình và trật tự; muốn có hòa bình bạn phải sáng tạo hòa bình trong chính bạn và thế là trong sự liên hệ của bạn với những người khác, mà là xã hội.

Bạn nói rằng nhiều tập trung hơn nữa nên được đặt vào sự thay đổi của tổ chức xã hội. Có lẽ, những đổi mới có thể được thực hiện, nhưng chắc chắn sự thay đổi cơ bản hay hòa bình vĩnh cửu có thể được sáng tạo chỉ khi nào cá thể, chính anh ấy tha y đổi. Bạn có lẽ nói rằng điều này sẽ tốn nhiều thời gian lắm. Tại sao bạn quan tâm đến thời gian? Trong sự háo hức của bạn, bạn muốn những kết quả tức khắc, bạn quan tâm đến những kết quả nhưng không quan tâm đến những phương cách và những phương tiện; vẫn vậy trong sự vội vã của bạn, bạn trở thành một vật đùa giỡn của những hứa hẹn trống rỗng. Bạn nghĩ rằng bản chất của con người hiện nay mà đã là sản phẩm của hàng thế kỷ của sự ngược đãi, sự đốt nát, sự sợ hãi có thể được thay đổi ngay tức khắc? Một vài cá thể có lẽ có thể thay đổi chính họ ngay tức khắc, nhưng không phải một xã hội cố định. Điều này không có nghĩa một trì hoãn, nhưng con người suy nghĩ rõ ràng, thẳng thắn, không quan tâm đến thời gian.

VỀ CHÍNH TRỊ

Tổ chức xã hội có lẽ là một hệ thống máy móc độc lập, nhưng nó phải được điều hành bởi chúng ta. Chúng ta đã tạo ra nó và chúng ta phải chịu trách nhiệm cho nó, và chúng ta có thể được độc lập khỏi nó chỉ khi nào chúng ta, như những cá thể, không góp phần cho hận thù, tham lam, tham vọng chung, và vân vân. Trong sự ham muốn để thay đổi thế giới, chúng ta luôn luôn gặp gỡ sự đối kháng – những nhóm người được thành lập để ủng hộ và chống lại, mà chỉ gây ra thêm nữa hận thù, ngờ vực, và ganh đua trong sự thay đổi. Hầu như sự đồng ý không thể xảy ra được ngoại trừ khi có hận thù hay sợ hãi chung; tất cả những hành động được sinh ra từ hận thù và sợ hãi phải củng cố thêm nữa hận thù và sợ hãi. Trật tự và hòa bình vĩnh cửu có thể được sáng tạo chỉ khi nào, tự nguyện và thông minh, cá thể đồng ý suy nghĩ mà không có hận thù, tham lam, tham vọng, và vân vân. Chỉ trong phương cách này mới có thể có hòa bình sáng tạo bên trong bạn và thế là trong sự liên hệ của bạn với một người khác, mà được gọi là xã hội.

Tuyển tập những Lời giảng
Ojai, California, ngày 2 tháng 6 năm 1940

Vấn đề của chúng ta không chỉ là lương thực, quần áo, và chỗ ở.

Câu hỏi: Làm thế nào một mình sự tái sinh của cá thể có thể sáng tạo, trong ngay tức khắc, hạnh phúc tập thể cho vô số người, mà là nhu cầu ở khắp mọi nơi?

Krishnamurti: Chúng ta nghĩ rằng sự tái sinh cá thể bị đối nghịch với sự tái sinh tập thể. Chúng ta không suy nghĩ dựa

VỀ CHÍNH TRỊ

vào sự tái sinh, nhưng chỉ vào sự tái sinh cá thể. Sự tái sinh không có nét đặc biệt và không nhận biết được. Nó không là, ‘Tôi đã tự-giải thoát chính tôi.’ Chừng nào bạn còn suy nghĩ về sự tái sinh cá thể như đối nghịch với sự tái sinh tập thể, vậy thì không có sự liên hệ giữa hai. Nhưng nếu bạn quan tâm đến sự tái sinh, không phải của sự tái sinh cá thể, nhưng *tái sinh*, vậy thì bạn sẽ thấy có một sức mạnh hoàn toàn khác hẳn – thông minh – đang vận hành; bởi vì rất cuộc, chúng ta quan tâm đến điều gì? Vấn đề mà chúng ta quan tâm đến là gì, sâu sắc và sâu thẳm? Người ta có lẽ thấy sự cần thiết phải có hành động hợp nhất của con người để giải thoát con người. Anh ấy thấy rằng hành động tập thể phải cần thiết với mục đích sản xuất lương thực, quần áo, và chỗ ở. Điều đó đòi hỏi thông minh, và thông minh không là cá thể, không thuộc đảng phái này hay đảng phái kia, quốc gia này hay quốc gia kia. Nếu cá thể tìm kiếm thông minh, nó sẽ là tập thể. Nhưng bất hạnh thay, chúng ta không đang tìm kiếm thông minh, chúng ta không đang tìm kiếm giải pháp của vấn đề này. Chúng ta có những lý thuyết về những vấn đề của chúng ta, những phương cách của làm thế nào giải quyết được chúng, và những phương cách trở thành cá thể hay tập thể. Nếu bạn và tôi tìm kiếm một phương cách thông minh đối với vấn đề, vậy thì chúng ta không là cá thể hay tập thể; vậy thì chúng ta quan tâm đến thông minh mà sẽ giải quyết được vấn đề.

Tập thể là gì, đa số là gì? Bạn trong sự liên hệ với một người khác, đúng chứ? Đây không là sự đơn giản quá mức bởi vì trong sự liên hệ của tôi với bạn, tôi hình thành một xã hội; cùng nhau bạn và tôi tạo ra một xã hội trong sự liên hệ của chúng ta. Nếu không có sự liên hệ đó, không có thông minh, không có đồng-hợp tác về phía bạn hay về phía tôi mà hoàn toàn thuộc cá thể. Nếu tôi tìm kiếm sự tái sinh của tôi và bạn tìm kiếm sự tái sinh của bạn, điều gì xảy ra? Chúng ta,

VỀ CHÍNH TRỊ

cả hai chúng ta đều đang theo đuổi những phương hướng khác nhau.

Nếu cả hai chúng ta đều quan tâm đến giải pháp thông minh của toàn vấn đề bởi vì vấn đề đó là sự quan tâm chính của chúng ta, vậy thì sự quan tâm của chúng ta không phải là quan điểm của tôi hay quan điểm của bạn đối với nó như thế nào, không phải con đường của tôi hay con đường của bạn; chúng ta không quan tâm đến những biên giới hay những thành kiến thuộc kinh tế, cùng những quyền lợi cố định và sự dốt nát mà hiện diện cùng những quyền lợi cố định đó. Vậy thì bạn và tôi không là tập thể, không là cá thể; điều này sáng tạo sự hòa hợp tập thể mà không có những nét đặc biệt và không nhận biết được.

Nhưng người hỏi muốn biết làm thế nào để hành động tức khắc, phải làm gì khoảnh khắc kế tiếp, để cho những nhu cầu của con người có thể được giải quyết. Tôi e rằng không có đáp án như thế. Không có phương thuốc chữa trị thuộc đạo đức ngay tức khắc, dù những người chính trị có lẽ hứa hẹn như thế nào. Giải pháp tức khắc là sự tái sinh của cá thể, không phải cho chính anh ấy, nhưng sự tái sinh mà là sự thức dậy của thông minh. Thông minh không là thông minh của bạn hay thông minh của tôi; nó là thông minh. Tôi nghĩ rất quan trọng phải thấy điều này thật thăm thẳm. Vậy là hành động cá thể và chính trị của chúng ta, tập thể hay ngược lại, sẽ hoàn toàn khác hẳn. Chúng ta sẽ không còn sự nhận dạng của chúng ta; chúng ta sẽ không nhận dạng chính chúng ta cùng cái gì đó – quốc gia của chúng ta, chủng tộc của chúng ta, nhóm người của chúng ta, những truyền thống tập thể của chúng ta, những thành kiến của chúng ta. Chúng ta sẽ không còn tất cả những sự việc đó, bởi vì vấn đề yêu cầu rằng chúng ta phải mất đi sự nhận dạng của chúng ta với mục đích giải

VỀ CHÍNH TRỊ

quyết được nó. Nhưng điều đó đòi hỏi sự hiểu rõ bao quát tổng thể của toàn vấn đề.

Vấn đề của chúng ta không chỉ là vấn đề cơm gạo và thức ăn. Vấn đề của chúng ta không chỉ là lương thực, quần áo, và chỗ ở, nhưng nó còn sâu xa hơn điều đó. Nó là một vấn đề thuộc tâm lý. Tại sao con người tự-nhận dạng chính anh ấy. Và chính là sự nhận dạng cùng một đảng phái, cùng một tôn giáo, cùng hiểu biết, đang gây phân chia chúng ta. Và sự nhận dạng đó có thể được giải quyết chỉ khi nào, thuộc tâm lý, toàn qui trình ủa nhận dạng, ham muốn, động cơ, hoàn toàn được hiểu rõ.

Vì vậy, vấn đề của tập thể hay vấn đề của cá thể không-hiện diện khi bạn đang theo đuổi giải pháp của một vấn đề đặc biệt. Nếu bạn và tôi, cả hai, đều quan tâm đến điều gì đó, quan tâm vô cùng đến giải pháp của vấn đề, chúng ta sẽ không nhận dạng chính chúng ta cùng điều gì khác. Nhưng bất hạnh thay, bởi vì chúng ta không quan tâm vô cùng, chúng ta đã tự-nhận dạng chính chúng ta, và do bởi sự nhận dạng đó mới đang ngăn cản chúng ta giải quyết vấn đề rộng lớn và phức tạp này.

*Tuyển tập những Lời giảng
Madras, ngày 27 tháng 1 năm 1952*

Phải có một thay đổi cơ bản trong lãnh vực thuộc chính trị; nhưng một thay đổi như thế sẽ không có chiều sâu nếu tôi không theo đuổi cái tổng thể

Câu hỏi: *Liệu tôi, người có xu hướng tôn giáo và khao khát hành động tổng thể và hòa hợp, có thể thể hiện qua*

VỀ CHÍNH TRỊ

chính trị? Đối với tôi, có vẻ rằng một thay đổi cơ bản rất cần thiết trong lãnh vực chính trị?

Krishnamurti: Điều gì người hỏi có ý là như thế này: đang tìm kiếm một cách tuyệt đối, đang tìm kiếm một cách tôn giáo cái tổng thể, toàn bộ, nguyên vẹn, trọn vẹn, liệu tôi có thể vận hành theo chính trị, đó là, hành động từng phần? Anh ấy nói chắc chắn chính trị là con đường cho anh ấy; khi anh ấy tìm kiếm và tuân theo con đường đó mà không là cái tổng thể, nguyên vẹn, anh ấy chỉ vận hành trong những lãnh vực từng phần, tách rời. Đó không là như thế sao? Câu trả lời của bạn là gì, không phải câu trả lời ranh ma hay sự phản ứng tức khắc? Liệu tôi có thể thấy sự việc tổng thể của sống, mà có nghĩa, liệu tôi có thể thương yêu? Chúng ta hãy sử dụng từ ngữ tình yêu. Tôi có từ bi; tôi cảm thấy mãnh liệt và vì cái tổng thể; vậy thì liệu tôi có thể hành động chỉ thuộc chính trị? Liệu tôi, đang tìm kiếm cái tổng thể, có thể là một người Ấn giáo hay một người Ba la môn? Liệu tôi, có tình yêu trong quả tim của tôi, có thể tự-nhận dạng chính mình cùng một phương hướng, cùng một quốc gia đặc biệt, cùng một hệ thống đặc biệt – kinh tế hay tôn giáo? Giả sử tôi muốn hoàn thiện cái đặc biệt, tôi muốn tạo ra một thay đổi cơ bản trong cái đặc biệt, trong quốc gia mà tôi đang sống; khoảnh khắc tôi nhận dạng chính mình cùng cái đặc biệt đó, liệu tôi đã ngăn cản cái tổng thể không hiện diện? Đây là vấn đề của bạn cũng như vấn đề của tôi. Cùng nhau chúng ta đang suy nghĩ về nó. Bạn không đang lắng nghe tôi. Khi chúng ta đang cố gắng tìm ra một đáp án, những quan điểm và những ý tưởng của bạn không là giải pháp. Điều gì chúng ta đang cố gắng tìm ra là, liệu một con người tôn giáo thực sự – không phải một con người giả dối mà nài nỉ sự chỉ bảo của những người khác – một con người thiêng liêng thực sự đang tìm kiếm cái

VỀ CHÍNH TRỊ

tổng thể, liệu anh ấy có thể tự-nhận dạng chính anh ấy cùng một chuyển động cơ bản cho một quốc gia riêng biệt? Và liệu nó sẽ thực hiện để có cách mạng – đừng sợ hãi từ ngữ đó – của một quốc gia, của một chủng tộc, của một chính thể, nếu tôi đang tìm kiếm cái tổng thể, nếu tôi đang cố gắng hiểu rõ cái mà không ở trong phạm vi của cái trí? Liệu tôi, sử dụng cái trí của tôi, có thể hành động thuộc chính trị? Tôi thấy phải có hành động chính trị; tôi thấy phải có thay đổi thực sự, thay đổi cơ bản trong sự liên hệ của chúng ta, trong hệ thống kinh tế của chúng ta, trong sự phân phối đất đai, và vân vân. Tôi thấy phải có cách mạng, và tuy nhiên cùng lúc, tôi đang theo đuổi một con đường, con đường chính trị; tôi cũng đang cố gắng hiểu rõ cái tổng thể. Hành động của tôi ở đó là gì? Liệu đó không là vấn đề của các bạn, thưa các bạn? Liệu bạn có thể hành động thuộc chính trị – đó là, từng phần – và hiểu rõ cái tổng thể? Chính trị và kinh tế là từng phần; chúng không là sống hòa hợp, tổng thể; chúng là từng phần, cần thiết, cốt lõi. Liệu tôi có thể từ bỏ cái tổng thể hay rời bỏ xã hội tổng thể và sửa đổi vụng về cái riêng biệt? Chắc chắn, tôi không thể. Nhưng tôi có thể hành động vào nó, không qua nó.

Chúng ta muốn tạo ra một thay đổi nào đó; chúng ta có những ý tưởng nào đó về nó; chúng ta theo đuổi nhiều nhóm người và vân vân. Chúng ta sử dụng phương tiện để đạt được kết quả. Và liệu hiểu rõ về cái tổng thể đối nghịch với điều đó? Tôi đang gây hoang mang cho bạn? Tôi chỉ đang trình bày cho bạn điều gì tôi suy nghĩ; đừng chấp nhận nó, nhưng hãy tự-suy nghĩ ra nó cho chính bạn và thấy. Đối với tôi, hành động chính trị, hành động kinh tế, có sự quan trọng phụ mặc dù nó là cần thiết. Phải có sự thay đổi cơ bản trong lãnh vực chính trị, nhưng một thay đổi như thế sẽ không có chiều sâu nếu tôi không theo đuổi cái tổng thể. Nếu cái tổng thể không là thứ phụ, nếu cái tổng thể là chủ yếu,

VỀ CHÍNH TRỊ

vậy thì hành động của tôi hướng về thứ phụ sẽ có ý nghĩa lạ thường. Nhưng nếu tôi thấy một con đường nào đó và hành động một cách chính trị, hành động chính trị trở thành quan trọng đối với tôi, và không phải hành động tổng thể. Nhưng nếu hành động tổng thể quan trọng thực sự đối với tôi và nếu tôi theo đuổi nó, hành động chính trị, hành động tôn giáo, hành động kinh tế, sẽ xảy ra một cách đúng đắn, sâu thẳm, cơ bản. Nếu tôi không theo đuổi cái tổng thể nhưng chỉ kiếm hãm tôi vào thay đổi chính trị, thay đổi kinh tế, hay thay đổi xã hội, vậy thì tôi tạo tác đau khổ nhiều thêm.

Vậy là tất cả đều phụ thuộc bạn nhấn mạnh vào điều gì. Nhấn mạnh vào điều đúng đắn – mà là cái tổng thể – sẽ sáng tạo hành động riêng của nó liên quan đến chính trị và vân vân. Tất cả đều phụ thuộc vào bạn. Trong theo đuổi cái tổng thể đó mà không nói, ‘Tôi sẽ hành động một cách chính trị hay một cách xã hội,’ bạn sẽ sáng tạo những thay đổi cơ bản một cách chính trị, tôn giáo, và kinh tế.

Tuyển tập những Lời giảng
Madras, ngày 9 tháng 19 năm 1952

Tại sao những người chuyên môn đảm trách sống của chúng ta?

Câu hỏi: *Người ta thấy rằng sự hỗn loạn trong thế giới đang gia tăng thật mau lẹ. Hàng tỷ đô la được dành cho vũ khí, công lý xã hội đang bị bào mòn, những chính phủ, cả chuyên chế lẫn dân chủ mỗi lúc một gia tăng sự hung hăng, và sự bạo lực. Mặc dù người ta thấy sự cần thiết phải thay*

VỀ CHÍNH TRỊ

đổi con người từ cơ bản và sâu thẳm, liệu người nói có thể bình phẩm về chủ đề sự liên quan tích cực của chính trị?

Krishnamurti: Liệu tôi là một người dân chủ hay cộng hòa, đó là câu hỏi? Ngoài việc đùa giỡn ra, tại sao, nếu tôi được phép hỏi, tại sao chúng ta lại tin tưởng lạ lùng vào những người lãnh đạo chính trị? Đây là cùng đề tài trong tất cả những quốc gia, ở Pháp, ở Anh, ở đây, ở Ấn, và vân vân. Tại sao? Chúng ta giao phó ✕ tin tưởng như thế cho những người kinh tế, những người chính trị, những người lãnh đạo. Tại sao chúng ta làm việc này? Và chúng ta có ý hành động chính trị là gì?

Làm ơn, cùng nhau chúng ta đang tìm hiểu, bạn không chỉ đang lắng nghe người nói, đang chờ đợi sự giải thích và câu trả lời của ông ta. Cùng nhau chúng ta đang suy nghĩ về vấn đề này mà là một vấn đề thực sự rất nghiêm túc, mà đang gây ảnh hưởng toàn thể nhân loại. Vài nhóm chính trị đang nắm giữ quyền lực, Dân chủ, Bảo thủ, hay Lao động, hoặc Cộng hòa hay Dân chủ; dường như họ có quyền lực, vị trí, và uy quyền lạ lùng, và chúng ta tuân theo họ. Họ ra lệnh cho chúng ta phải làm gì và chúng ta chấp nhận họ. Tại sao lại có xu hướng tin cậy họ và chấp nhận những quyết định của họ? Chúng ta bị đưa đến những chiến tranh bởi những người cai trị, những viên chức chính phủ, và hàng ngàn người đang bị giết chết. Bởi vì một đa số đã bầu cử họ vào quyền lực, họ thiết lập vị trí và phương hướng và chúng ta chỉ tuân theo họ giống như những con cừu. Thông thường, họ yêu cầu những bản năng thấp nhất của chúng ta, sự kiêu hãnh, vinh dự của quốc gia chúng ta và mọi chuyện của nó. Và chúng ta bị kích thích bởi tất cả điều đó và chúng ta sẵn lòng giết chết những người khác vì điều đó, vì một mảnh đất, và vân vân. Tại sao? Tại sao chúng ta tin tưởng họ?

VỀ CHÍNH TRỊ

Làm ơn, bạn trả lời câu hỏi này. Và bạn có ý gì qua hành động chính trị mà khác biệt với tất cả những hành động khác? Tại sao chúng ta tách rời chính trị khỏi sống hàng ngày của chúng ta? Tại sao chúng ta tách rời hoạt động chính trị của phe tả, phe hữu, phe trung lập, hay phe cực tả, phe cực hữu? Tại sao, nếu người ta được phép hỏi, hành động chính trị quá khác biệt với hành động của sự liên hệ của chúng ta, hành động liên quan đến sợ hãi trong chính chúng ta, và vân vân? Hay chính trị là một bộ phận thuộc sống của chúng ta, không phải cái gì đó tách rời. vậy thì chính trị, theo sự sử dụng chung trong tự điển, là nghệ thuật của lãnh đạo, khoa học của lãnh đạo. Tại sao chúng ta giao nghệ thuật này cho những người chính trị?

Chắc chắn họ là một dòng giống tách rời, khác biệt với chúng ta. Đây thực sự là một câu hỏi liên quan đến chúng ta: tại sao chúng ta phụ thuộc vào một người chính trị, một đạo sư, một giáo sĩ, vào bất kỳ người nào để cai quản chúng ta? Làm ơn, trả lời câu hỏi này: tại sao những người chuyên môn lại phụ trách sống của chúng ta? Liệu có phải rằng chúng ta không có ạm gọi là sự tự tin trong chính chúng ta? Chúng ta hoang mang về chính chúng ta? Và chúng ta giao sự rõ ràng này cho những người chính trị và những người khác. Liệu có phải rằng trong chính chúng ta, chúng ta bị *nghèo khó* và người nào ở ngoài đó sẽ khiến cho chúng ta được *giàu có*?

Liệu chúng ta phải đối xử với sống như những nhân tố tách rời, chính trị, tôn giáo, kinh tế, và vân vân? Hay chúng ta phải đối xử với sống như một tổng thể? Làm ơn, hãy tìm hiểu điều này. Người hỏi muốn biết hành động chính trị nào người ta có thể thực hiện? Liệu hành động chính trị đó khác biệt với hành động tôn giáo, với hành động của một người lý tưởng? Hay liệu người ta đối xử với sống như tổng thể của

VỀ CHÍNH TRỊ

sống: học hành, liên hệ, những sợ hãi, trung thành, lo âu, và hành động chính trị? Liệu đó không là phương cách sống tổng thể hay sao?

Có phải rằng chúng ta quá phân chia trong chính chúng ta như hành động tôn giáo, hành động chính trị, hành động gia đình, hành động cá thể, hành động tập thể? Hay chúng ta đối xử với sống như một chuyên động tổng thể trong đó tất cả những hoạt động này được bao gồm? Nhưng nếu chúng ta tách rời một hành động khỏi hành động tổng thể, chắc chắn chúng ta tạo ra sự mâu thuẫn. Người ta sẽ nói, một sống tôn giáo là xung khắc với một sống chính trị; một con người tôn giáo sẽ không có vai trò trong chính trị, bởi vì thông thường chính trị là một công việc rất gian manh, bị kiểm soát bởi những người công nghiệp tỷ phú, bởi muốn nhiều tiền bạc hơn cho đảng phái của mình, và phụ thuộc vào những người giàu có, và vân vân. Thế là, làm thế nào chúng ta, mỗi người chúng ta, trả lời câu hỏi này? Có sự gia tăng trang bị vũ khí; vừa mới đây họ đang hủy diệt lẫn nhau, giết chết lẫn nhau, chỉ chúa biết nguyên nhân tại sao. Và cả thế giới dân chủ lẫn thế giới độc tài đang trở nên, như người hỏi trình bày, mỗi lúc một tàn bạo.

Vậy là bạn trả lời câu hỏi này thế nào? Thật dễ dàng khi đưa ra câu hỏi và cố gắng tìm được một đáp án nơi một người khác. Nhưng nếu chúng ta phải tự-trả lời câu hỏi này cho chính chúng ta, khi nhìn thấy điều gì đang xảy ra trong thế giới – những phân chia kinh tế, tôn giáo, quốc gia, những chiến tranh, sự phung phí vô số tiền bạc vào trang bị vũ khí – đáp án của bạn là gì? Nếu bạn là người Mỹ, bạn nói cách của chúng tôi là cách tốt nhất. Liệu bạn muốn suy nghĩ đáp án đúng đắn, câu trả lời trung thực là rằng, chúng ta không thể tách rời những hoạt động này nhưng hãy đối xử với sống như một chuyên động tổng thể?

VỀ CHÍNH TRỊ

Và một hành động chính trị là gì? Bạn muốn bắt đầu một đảng mới, một đảng dân chủ xã hội, hay tìm kiếm một người lãnh đạo mới cho cuộc tuyển cử sắp đến? Chỉ trích người lãnh đạo hiện nay, và khi một người lãnh đạo mới xuất hiện trong cuộc tuyển cử sắp đến, lại nữa có sự ngờ vực về anh ấy. Bạn biết, toàn sự việc: khi tuần trăng mật chấm dứt, tiếp theo bắt đầu mọi vấn đề. Đáp án của bạn là gì? Làm ơn, thưa các bạn, hãy tự-thâm nhập nó cho chính các bạn; đáp án của bạn là gì khi bạn đã thâm nhập nó rất sâu thẳm? Bạn muốn hỏi liệu có một hoạt động, liệu có hành động, mà không phân chia, một hành động mà bao gồm cả chính trị, tôn giáo, kinh tế, mọi thứ, toàn sống. Và liệu điều đó có thể xảy ra được?

Người ta thấy sự thoái hóa khắp thế giới: những thị trường đen, những người giàu có đang giàu có hơn kinh khủng, những giai cấp đặc quyền, và vân vân. Bạn bắt đầu từ đâu để sáng tạo một hành động mà sẽ bao gồm tất cả những hành động? Bạn bắt đầu từ đâu? Để đi rất xa, người ta phải bắt đầu thật gần. Đúng chứ? Vậy là cái gì rất gần? Tôi, tôi là người gần nhất, vậy là tôi bắt đầu – không phải như một hoạt động ích kỷ, hay chuyển động tự cho mình là trung tâm. Tôi là gần nhất, hay tôi là trung tâm từ đó tôi bắt đầu, không phải ở ngoài đó. Liệu tôi có thể sống một sống mà tuyệt đối không bị vỡ vụn? Không phải một sống tôn giáo tách khỏi tất cả những sống, những hoạt động khác, nhưng một sống mà gồm cả chính trị, tôn giáo – bạn theo kịp chứ? Liệu tôi có thể sống theo cách đó?

Điều này hàm ý, đúng chứ, rằng tôi hiểu rõ trọn vẹn toàn hoạt động tách rời và hiểu rõ rằng những hoạt động tách rời trở thành những phân chia gây xung đột, gây mâu thuẫn vô tận. Nếu tôi hiểu rõ điều đó rất tường tận, nhận biết nó không như một trừu tượng hay như một lý tưởng nhưng như

VỀ CHÍNH TRỊ

một sự kiện thực sự, vậy là từ sự quan sát đó sẽ có một hành động mà sẽ là nguyên vẹn. Nếu bạn thực sự đang mong muốn bắt đầu một hành động chính trị, một đảng phái mới, một nhóm người mới, một người lãnh đạo mới của riêng bạn, vậy thì tôi e rằng bạn và tôi sẽ không gặp gỡ nhau; chúng ta lại quay về cùng khuôn mẫu cũ kỹ. Chúng ta đang nói rằng từ một chất lượng của một cái trí và quả tim đó của một sống mà trọn vẹn, giàu có thuộc tâm lý, tất cả mọi hành động được bao gồm.

Saanen, Thụy sĩ, ngày 29 tháng 7 năm 1981

Điều gì chúng ta quan tâm không là sự đổi mới hay sự tiếp tục được bổ sung của con người, nhưng sự thay đổi cơ bản của con người trong sự liên hệ của anh ấy với con người

Người hỏi: *Tại sao ông không tham gia sự đổi mới trong chính trị hay trong xã hội?*

Krishnamurti: Bạn nhận thấy sự đổi mới xã hội hay chính trị đã chi phối lạ lùng trong sống của chúng ta vào thời điểm hiện nay như thế nào hay chưa? Tất cả những nhật báo và hầu hết những tạp chí, ngoại trừ những tạp chí có khuynh hướng thoát ly thực tế, đều ngập tràn những tin tức về chính trị, kinh tế, và những vấn đề khác. Bạn đã từng tự-hỏi chính mình tại sao chúng lại theo hướng đó, tại sao những con người lại trao sự quan trọng lạ lùng như thế cho chính trị, kinh tế, và sự đổi mới xã hội? Chắc chắn những đổi mới là cần thiết bởi vì sự hỗn loạn thuộc chính trị, kinh tế, và xã hội và sự thoái hóa chung của tình trạng nhân loại theo sau hai

VỀ CHÍNH TRỊ

cuộc chiến tranh. Vì vậy, những đám đông vây quanh những người lãnh đạo; người ta xếp hàng ngoài đường phố, quan sát họ như thể họ là những con thú kỳ dị đang cố gắng giải quyết vấn đề trên mức độ chính trị, xã hội hay kinh tế, độc lập khỏi toàn tiến hành của con người. Liệu những vấn đề này sẽ được giải quyết tách rời, không liên quan đến toàn vấn đề thuộc tâm lý của con người? Bạn có lẽ có một hệ thống hoàn hảo mà bạn nghĩ sẽ giải quyết được những vấn đề kinh tế của thế giới, nhưng một người khác cũng sẽ có một hệ thống hoàn hảo, và hai hệ thống, đang đại diện cho hai học thuyết khác nhau, sẽ đấu tranh lẫn nhau. Chừng nào bạn còn đang đấu tranh qua những ý tưởng, những hệ thống, không thể có một cách mạng cơ bản, thực sự, không thể có sự thay đổi cơ bản của xã hội. Những ý tưởng không thay đổi con người. Điều gì tạo ra thay đổi là sự tự do khỏi những ý tưởng. Cách mạng bị đặt nền tảng trên những ý tưởng không còn là cách mạng nữa nhưng chỉ là một tiếp tục của quá khứ trong một tình trạng được bổ sung. Chắc chắn, đó không là cách mạng.

Người hỏi muốn biết tại sao tôi không tham gia vào sự thay đổi trong xã hội hay trong kinh tế. Chắc chắn, nếu bạn có thể hiểu rõ về toàn sự tiến hành của con người, vậy thì bạn đang giải quyết những vấn đề cơ bản, không chỉ đang cắt tỉa những nhánh đặc biệt của cái cây. Nhưng hầu hết chúng ta không quan tâm đến tổng thể vấn đề. Chúng ta chỉ quan tâm đến sự thỏa hiệp, sự điều chỉnh hời hợt, không phải sự hiểu rõ cơ bản về nhân loại như một tổng thể. Dễ dàng hơn khi là một người chuyên môn về một mức độ đặc biệt. Những người chuyên môn về mức độ kinh tế hay chính trị dành riêng mức độ tâm lý cho những chuyên môn khác, và thế là chúng ta trở thành nô lệ cho những người chuyên môn; chúng ta bị hy sinh bởi những người chuyên môn cho một ý tưởng. Vì vậy, có thể có cách mạng cơ bản chỉ trong hiểu rõ về sự

VỀ CHÍNH TRỊ

tiến hành tổng thể của chính bạn, không phải như một cá thể đối nghịch với tập thể, với xã hội, nhưng như một cá thể có liên quan chặt chẽ với xã hội; bởi vì nếu không có bạn, không có xã hội; nếu không có bạn, không có sự liên hệ với một người khác. Không có cách mạng, không có sự thay đổi cơ bản, chừng nào chúng ta còn không hiểu rõ về chính chúng ta. Thật ra, những người đổi mới và những người tạm gọi là cách mạng là những nhân tố gây ra sự thoái hóa trong xã hội. Một người đổi mới cố gắng đập vá xã hội hiện nay, hay tạo ra một xã hội mới, trên nền tảng của một học thuyết, và ý tưởng của anh ấy là phản ứng bị quy định đến một khuôn mẫu; và cách mạng như thế, bị đặt nền tảng trên một học thuyết, không bao giờ có thể sản sinh một thay đổi cơ bản, cốt lõi trong những liên hệ của xã hội. Điều gì chúng ta quan tâm không là sự đổi mới hay sự tiếp tục được bổ sung, mà bạn gọi là cách mạng, nhưng chúng ta quan tâm đến sự thay đổi cơ bản của con người trong sự liên hệ của anh ấy với con người; và chừng nào sự thay đổi cơ bản đó không xảy ra trong cá thể, chúng ta không thể sáng tạo một trật tự xã hội mới mẻ. Sự thay đổi cơ bản đó không phụ thuộc vào niềm tin, vào những tổ chức tôn giáo, hay vào bất kỳ hệ thống kinh tế hay chính trị nào – nó phụ thuộc vào sự hiểu rõ của bạn về chính bạn trong liên hệ với một người khác. Đó là cách mạng thực sự mà phải xảy ra, và sau đó bạn, như một cá thể sẽ có một ảnh hưởng lạ thường trong xã hội. Nhưng nếu không có sự thay đổi đó, chỉ nói về cách mạng hay hiến dâng chính bạn cho một ý tưởng tạm gọi là thực tế nào đó – mà thật ra không là hiến dâng gì cả – chắc chắn chỉ là sự lặp lại, mà là sự thoái hóa.

Tuyển tập những Lời giảng

Colombo, Sri Lanka, ngày 15 tháng 1 năm 1950

VỀ CHÍNH TRỊ

Muốn hành động tập thể chúng ta phải bắt đầu từ cá thể

***Câu hỏi:** Tại sao ông không đối diện những xấu xa thuộc xã hội và kinh tế thay vì tẩu thoát vào công việc huyền bí tối tăm nào đó?*

Krishnamurti: Tôi đã và đang cố gắng giải thích rõ ràng rằng chỉ bằng cách trao sự quan trọng cho những vấn đề chính thì những vấn đề phụ mới có thể được hiểu rõ và được giải quyết. Những xấu xa thuộc xã hội và kinh tế sẽ không sửa chữa được nếu không hiểu rõ nguyên nhân nào gây ra chúng. Muốn hiểu rõ chúng và thế là sáng tạo một thay đổi cơ bản, trước hết chúng ta phải hiểu rõ về chính chúng ta mà là nguyên nhân của những xấu xa này. Chúng ta, cá thể và vì vậy như một nhóm người, đã tạo ra sự đấu tranh và sự hỗn loạn thuộc kinh tế và xã hội. Chúng ta, một mình, phải chịu trách nhiệm về chúng và vẫn vậy chúng ta, cá thể và thế là có lẽ tập thể, có thể sáng tạo trật tự và minh bạch. Muốn hành động tập thể, chúng ta phải bắt đầu từ cá thể; muốn hành động như một nhóm người, mỗi người phải hiểu rõ và thay đổi một cách cơ bản những nguyên nhân bên trong chính anh ấy mà gây ra sự xung đột và sự đau khổ phía bên ngoài. Qua lập pháp bạn có lẽ kiếm được những kết quả lợi lộc nào đó, nhưng nếu không thay đổi những nguyên nhân cơ bản phía bên trong của xung đột và thù hận chúng sẽ bị sụp đổ và sự hỗn loạn sẽ lại nảy sinh; luôn luôn những đổi mới phía bên ngoài sẽ cần đổi mới thêm nữa, và cách này dẫn đến sự đàn

VỀ CHÍNH TRỊ

áp lẫn bạo lực. Trật tự và hòa bình sáng tạo, vĩnh cửu, phía bên ngoài có thể hiện diện chỉ khi nào mỗi người sáng tạo trật tự và hòa bình phía bên trong chính anh ấy.

Tuyển tập những Lời giảng
Ojai, California, ngày 25 tháng 6 năm 1944

Tại sao không có một nhóm người ngồi lại cùng nhau để giải quyết những vấn đề của chủ nghĩa quốc gia?

Câu hỏi: *Tại sao ông lãng phí thời gian để giảng thuyết thay vì giúp đỡ thế giới trong một cách thực tế?*

Krishnamurti: Bây giờ, bạn có ý gì qua từ ngữ ‘thực tế’? Bạn có ý tạo ra một thay đổi trong thế giới, một điều chỉnh kinh tế hoàn hảo hơn, một phân phối của cải công bằng hơn, một liên hệ tốt lành hơn – hay, diễn tả nó tàn nhẫn hơn, giúp đỡ bạn tìm được một việc làm tốt đẹp hơn. Bạn muốn thấy một thay đổi trong thế giới – mọi con người thông minh đều muốn – và bạn muốn một phương pháp để tạo ra sự thay đổi đó, và vì vậy bạn hỏi tôi tại sao tôi lãng phí thời gian để giảng thuyết thay vì làm điều gì đó về nó. Bây giờ, điều gì tôi đang làm thực sự là một lãng phí thời gian? Nó sẽ là một lãng phí thời gian, đúng chứ, nếu tôi giới thiệu một bộ mới của những ý tưởng để thay thế học thuyết cũ, khuôn mẫu cũ. Có lẽ đó là điều gì bạn muốn tôi làm. Nhưng thay vì chỉ ra một cách tạm gọi là thực tế để hành động, để sống, để có một việc làm tốt hơn, để tạo ra một thế giới tốt lành hơn, liệu không quan trọng phải tìm ra điều gì là những trở ngại mà thực sự ngăn cản một cách mạng cơ bản – không phải một cách mạng

VỀ CHÍNH TRỊ

của phe tả hay phe hữu, nhưng một cách mạng cơ bản, triệt để, không bị đặt nền tảng trên những ý tưởng? Bởi vì, như chúng ta đã bàn luận nó, những lý tưởng, những niềm tin, những học thuyết, những giáo điều, ngăn cản hành động. Không thể có một thay đổi của thế giới, một cách mạng, nếu hành động bị đặt nền tảng trên những ý tưởng bởi vì lúc đó hành động chỉ là sự phản ứng; vì vậy, những ý tưởng trở thành quan trọng nhiều hơn hành động, và rõ ràng đó là điều gì đang xảy ra trong thế giới, đúng chứ? Muốn hành động, chúng ta phải khảm phá những trở ngại mà ngăn cản hành động. Nhưng hầu hết chúng ta đều không muốn hành động – đó là sự khó khăn của chúng ta. Chúng ta ưa thích bàn luận, chúng ta ưa thích thay thế một học thuyết với một học thuyết khác, và thế là qua học thuyết chúng ta tẩu thoát khỏi hành động. Chắc chắn, điều đó rất đơn giản, đúng chứ? Tại thời điểm hiện nay, thế giới đang đối diện nhiều vấn đề: dư thừa dân số, đói kém, sự phân chia con người thành những quốc tịch và những giai cấp, và vân vân. Tại sao không có một nhóm người đang ngồi cùng nhau để cố gắng giải quyết những vấn đề của chủ nghĩa quốc gia? Nhưng nếu chúng ta cố gắng trở thành toàn cầu trong khi lại đang bám vào quốc tịch của chúng ta, chúng ta tạo ra một vấn đề khác, và đó là điều gì hầu hết chúng ta đều làm. Vì vậy bạn thấy rằng những lý tưởng đang thực sự ngăn cản hành động. Một người chính trị, một thẩm quyền nổi tiếng, đã nói thế giới có thể tổ chức được và tất cả những con người đều được nuôi ăn đầy đủ. Vậy thì tại sao nó không thực hiện được? Bởi vì những niềm tin, những ý tưởng, và những chủ nghĩa quốc gia gây xung đột. Vì vậy, những ý tưởng đang thực sự ngăn cản sự nuôi ăn đầy đủ của con người, và hầu hết chúng ta đều đùa giỡn với những ý tưởng và nghĩ rằng chúng ta là những người cách mạng tuyệt vời, đang ru ngủ chúng ta bằng những từ ngữ như

VỀ CHÍNH TRỊ

thực tế. Điều gì quan trọng là làm tự do chính chúng ta khỏi những ý tưởng, khỏi những chủ nghĩa quốc gia, khỏi tất cả những niềm tin và những giáo điều thuộc tôn giáo, để cho chúng ta có thể hành động, không phụ thuộc vào một khuôn mẫu hay một học thuyết, nhưng khi *những cần thiết* đòi hỏi; và chắc chắn, khi giải thích những trở ngại và những chướng ngại mà ngăn cản hành động như thế không là một lãng phí thời gian, không là nhiều trình bày sáo rỗng. Chắc chắn, điều gì bạn đang làm đều vô nghĩa. Những ý tưởng và những niềm tin của bạn, những thuốc chữa trăm bệnh thuộc tôn giáo, kinh tế, và chính trị của bạn, thực sự đang phân chia con người và đang dẫn đến chiến tranh. Chỉ khi nào cái trí được tự do khỏi ý tưởng và niềm tin thì nó mới có thể hành động đúng đắn. Một con người yêu nước, thương tổ quốc, không bao giờ có thể biết tình huynh đệ là gì, mặc dù anh ấy có lẽ nói về nó; trái lại, những hành động của anh ấy, thuộc kinh tế và trong mọi phương hướng, đều có lợi cho chiến tranh. Vì vậy, có thể có hành động đúng đắn và thế là sự thay đổi cơ bản, vĩnh cửu, chỉ khi nào cái trí được tự do khỏi những ý tưởng, không phải hời hợt, nhưng cơ bản, và sự tự do khỏi những ý tưởng có thể xảy ra chỉ qua nhận biết được chính mình và hiểu rõ về chính mình.

Tuyển tập những Lời giảng

Colombo, Sri Lanka, ngày 1 tháng 1 năm 1950

Con người háo hức đổi mới thế giới trước hết phải hiểu rõ về chính anh ấy bởi vì anh ấy là thế giới

Nếu người đổi mới, người góp phần vào giải pháp của những vấn đề thế giới, đã không thay đổi cơ bản cho

VỀ CHÍNH TRỊ

chính anh ấy, nếu anh ấy đã không có sự cách mạng phía bên trong về những giá trị, vậy thì điều gì anh ấy đóng góp sẽ chỉ thêm vào sự xung đột và đau khổ. Con người hào hức đời mới thế giới trước hết phải hiểu rõ về chính anh ấy bởi vì anh ấy là thế giới. Sự thoái hóa và đau khổ hiện nay của con người bị gây ra bởi chính con người, và nếu anh ấy chỉ lập kế hoạch để đời mới khuôn mẫu của xung đột mà không hiểu rõ cơ bản về chính anh ấy, anh ấy chỉ làm gia tăng sự dốt nát và đau khổ.

Tuyển tập những Lời giảng
Ojai, California, ngày 8 tháng 7 năm 1945

Cũng phải có những người làm việc thuộc loại khác

Bạn nghĩ rằng công việc từ thiện và sự trợ giúp có thể giúp đỡ những người đang chịu đựng đau khổ. Đối với tôi một nỗ lực như thế khi làm công việc xã hội gây tốt lành cho hạnh phúc của con người chỉ là công việc chấp vá. Tôi không nói rằng nó sai lầm; không nghi ngờ gì cả, điều đó rất cần thiết, bởi vì xã hội đang ở trong một tình trạng đòi hỏi phải có những người làm việc để tạo ra sự thay đổi của xã hội; những người làm việc để cải thiện những điều kiện của xã hội. Nhưng cũng phải có những người làm việc thuộc loại khác, những người làm việc để ngăn ngừa những cấu trúc mới của xã hội không bị đặt nền tảng trên những ý tưởng sai lầm.

Tuyển tập những Lời giảng
Oslo, Na uy, ngày 10 tháng 9 năm 1933

VỀ CHÍNH TRỊ

Chắc chắn sống cô đơn là ở trong một trạng thái cách mạng chống lại toàn cấu trúc của xã hội

Vì vậy, thưa bạn, vấn đề là thế này: Một cái trí không-hồn nhiên không bao giờ có thể nhận biết trạng thái hồn nhiên. Thượng đế, chân lý, hay bất kỳ sự việc gì mà không thể đặt tên – cái không thể đo lường được – không thể nhận biết được nếu không có một cái trí hồn nhiên, nếu không có một cái trí chết đi tất cả những sự việc của xã hội, chết đi quyền hành, chức vụ, thanh danh, chết đi hiểu biết. Rốt cuộc, quyền hành, chức vụ, thanh danh, là điều gì chúng ta gọi là sống. Đối với chúng ta, đó là sống; đối với chúng ta, đó là hành động. Bạn phải chết đi hành động đó, và bạn không thể thực hiện nó bởi vì đó là điều gì bạn muốn. Thưa bạn, chết đi những sự việc mà chúng ta gọi là sống chính là *sống*. Nếu bạn đi xuống con đường đó và thấy quyền hành, những lá cờ đó mà là những đo lường của quyền hành, và nếu bạn chết đi tất cả điều đó, nó có nghĩa rằng bạn chết đi sự đòi hỏi quyền hành riêng của bạn mà đã tạo ra tất cả sự kinh hoàng này.

Bình phẩm: Nó là loại hủy diệt toàn bộ nào đó.

Krishnamurti: Tại sao không? Sống là gì nếu không hủy diệt toàn bộ? Cách bạn sống hiện nay thực sự là sống? Thưa bạn, chúng ta muốn đến được thiên đàng mà không trải qua bất kỳ điều gì cả; chúng ta muốn là những con người tâm thường, được hoàn toàn thanh thản và an toàn, và có nhậ nhệ và tình dục và quyền hành của chúng ta, và cũng vậy có sự việc đó mà chúng ta gọi là thiên đàng.

Vậy là, thưa các bạn, tóm tắt lại: sống cô đơn, mà không là một triết lý của cô độc, chắc chắn là ở trong một trạng thái cách mạng chống lại toàn cấu trúc của xã hội –

VỀ CHÍNH TRỊ

không chỉ xã hội này, nhưng còn ở xã hội cộng sản, chủ nghĩa phát xít, mọi hình thức của xã hội như sự tàn nhẫn có tổ chức, quyền hành có tổ chức. Và điều đó có nghĩa một nhận biết lạ thường được những ảnh hưởng của quyền hành. Thưa bạn, bạn đã nhìn thấy những người lính kia đang thao dợt? Họ không còn là những con người nữa, họ là những cái máy, họ là những người con của bạn và những người con của tôi, đang đứng ngoài đó dưới ánh nắng mặt trời. Điều này đang xảy ra ở đây, ở Mỹ, ở Nga, và mọi nơi – không chỉ tại mức độ thuộc chính phủ, nhưng còn cả tại mức độ thuộc tu viện, của những dòng tu, những tổ chức, những nhóm người đang sử dụng quyền hành kinh ngạc này. Và chỉ một cái trí như thế mới có thể cô đơn. Và cô đơn không là cái gì đó có thể vun đắp được. Bạn thấy điều này? Khi bạn thấy tất cả điều này, bạn ra khỏi, và không một thống đốc hay tổng thống nào sẽ mời bạn ăn tối. Từ cô đơn đó, có khiếm tốn. Chính là cô đơn này mới biết tình yêu – không phải quyền hành. Con người tham vọng, tôn giáo hay bình thường, sẽ không bao giờ biết tình yêu là gì. Vì vậy, nếu người ta thấy tất cả điều này, thế là người ta có chất lượng của sống tổng thể này và thế là hành động tổng thể. Điều này hiện diện qua sự hiểu rõ về chính mình.

Tuyển tập những Lời giảng

New Delhi, ngày 20 tháng 1 năm 1961

V – VỀ CHIẾN TRANH

Chiến tranh là sự chiếu rọi qui mô và đổ máu của sống hàng ngày của chúng ta

***Người hỏi:** Làm thế nào chúng ta có thể giải quyết sự hỗn loạn chính trị hiện nay và sự khủng hoảng trong thế giới? Liệu có bất kỳ điều gì cá thể có thể thực hiện để chặn đứng chiến tranh sắp xảy ra này?*

Krishnamurti: Chiến tranh là sự chiếu rọi qui mô và đổ máu của sống hàng ngày của chúng ta, đúng chứ? Chiến tranh chỉ là một diễn tả phía bên ngoài của trạng thái phía bên trong của chúng ta, một phóng đại của hành động hàng ngày của chúng ta? Nó toàn diện nhiều hơn, đổ máu nhiều hơn, hủy diệt nhiều hơn, nhưng nó là kết quả tập thể của hành động cá thể của chúng ta. Vì vậy, bạn và tôi phải chịu trách nhiệm cho chiến tranh và chúng ta có thể làm gì để chặn đứng nó? Chắc chắn chiến tranh sắp xảy ra không thể được chặn đứng bởi bạn và tôi, bởi vì nó đang chuyển động rồi; nó đang xảy ra, mặc dù lúc này chủ yếu trên mức độ tâm lý. Bởi vì nó đang chuyển động rồi, nó không thể được chặn đứng – những vấn đề quá nhiều, quá to tát, và đã được cam kết. Nhưng bạn và tôi, đang thấy rằng ngôi nhà đang cháy, có thể hiểu rõ những nguyên nhân của đám cháy đó, có thể thoát khỏi nó và xây dựng một nơi mới mẻ cùng những vật liệu khác nhau mà không cháy được, mà sẽ không sản sinh những

VỀ CHIẾN TRANH

chiến tranh khác. Đó là tất cả mọi điều mà chúng ta có thể thực hiện. Bạn và tôi có thể thấy điều gì tạo ra những chiến tranh, và nếu chúng ta quan tâm đến sự c hặn đứng những chiến tranh, vậy thì chúng ta có thể bắt đầu thay đổi chính chúng ta, mà là những nguyên nhân của chiến tranh.

Một phụ nữ người Mỹ đã đến gặp tôi cách đây vài năm, trong chiến tranh. Bà ấy đã nói rằng bà ấy đã bị mất một người con trai của bà ấy ở Ý và bà ấy muốn cứu thoát một cậu con trai khác đang ở tuổi mười sáu; thế là chúng tôi đã nói chuyện về những sự việc đó. Tôi g i ý với bà ấy , muốn cứu thoát cậu con còn lại của bà ấy, bà ấy phải không còn là một người Mỹ; bà ấy phải không còn tham lam, không còn chông chất của cải, không còn tìm kiếm quyền hành, thống trị, và thuộc tâm lý hãy đơn giản – không chỉ đơn giản trong quân áo, trong những sự vật phía bên ngoài, nhưng đơn giản trong những suy nghĩ và những cảm giác của bà ấy, trong những liên hệ của bà ấy. Bà ấy nói, ‘Điều đó quá nhiều. Ông đang đi hỏi quá nhiều. Tôi không thể thực hiện được nó, bởi vì những ràng buộc chặt chẽ quá khiến tôi không thể thay đổi được’. Thế là bà ấy phải chịu trách nhiệm cho sự hủy diệt cậu con trai của mình.

Tự do Đầu tiên và Cuối cùng

Bạn biết chiến tranh đã xảy ra như thế nào? Nó đã xảy ra bởi vì chúng ta đã triệt hạ lẫn nhau trong sống hàng ngày của chúng ta

Câu hỏi: Ngoại trừ một ít người, tất cả mọi người đều không muốn chiến tranh, vậy thì tại sao họ chuẩn bị cho chiến tranh?

VỀ CHIẾN TRANH

Krishnamurti: Tôi không chắc rằng đa số đều không muốn chiến tranh. Bạn biết chiến tranh có nghĩa gì? Chiến tranh có nghĩa hủy diệt – giết chết và gây thương tích lẫn nhau, cùng than khóc, sự dã man, sự xấu xa, sự đau đớn tột cùng. Bạn đã thấy nó trong những cuốn phim; đó là chiến tranh. Bạn biết làm thế nào chiến tranh xảy ra? Nó xảy ra bởi vì trong sống hàng ngày của chúng ta, chúng ta trệt hạ lẫn nhau. Mặc dù trong đền chùa chúng ta nói về tình yêu của Thượng đế, trong những công việc kinh doanh của chúng ta chúng ta lại đang giết hại lẫn nhau. Cũng vậy, chúng ta có những chiến tranh bởi vì chúng ta có những quân đội, và chính mục đích của quân đội là chuẩn bị chiến tranh. Bạn có ý nói rằng một người lính sẽ muốn từ bỏ chức vụ của anh ấy, việc làm của anh ấy, tiền bạc của anh ấy, với mục đích để có hòa bình? Anh ấy sẽ không ngu xuẩn như thế.

Vì vậy tất cả chúng ta, trong một cách này hay cách khác, đang chuẩn bị cho chiến tranh. Bạn có thể ngăn cản chiến tranh chỉ khi nào, trong sống hàng ngày của bạn, bạn nhận ra rằng bạn không còn là một người Ấn giáo, một người Thiên chúa giáo, một người Phật giáo, một người Hồi giáo hay một người Cộng sản. Nếu trong sống hàng ngày của bạn, bạn tử tế, rộng lượng, ân cần, thương yêu, vậy thì bạn sẽ có một thế giới khác hẳn. Vậy thì thay vì lãng phí tiền bạc vào trang bị vũ khí, bạn có thể biến thế giới này thành một thiên đàng. Nhưng điều đó phụ thuộc vào bạn. Bạn có chính phủ mà bạn nghĩ rằng nó xứng đáng bởi vì bạn là bộ phận của chính phủ đó, bởi vì bạn là người chính trị trong sống hàng ngày của bạn, và bạn muốn chức vụ, quyền hành, và uy quyền.

Tuyển tập những Lời giảng

Banaras, Ấn độ, ngày 17 tháng 12 năm 1967

Bởi vì bạn chịu trách nhiệm cho chiến tranh, bạn phải chịu trách nhiệm cho hòa bình

Chùng nào chúng ta còn sử dụng sự hiểu biết công nghệ cho sự tiến bộ và sự tôn vinh của một cá thể hay của một nhóm người, những cần thiết của con người không bao giờ có thể được tổ chức một cách thông minh và hiệu quả. Do bởi sự ham muốn có an toàn thuộc tâm lý qua sự tiến bộ công nghệ mới đang phá hoại an toàn vật chất của con người. Có dư thừa hiểu biết khoa học để cung cấp lương thực, quần áo, và chỗ ở cho con người; nhưng sự sử dụng đúng cách của hiểu biết này không thể thực hiện được chừng nào còn có những quốc tịch gây phân chia, cùng những biên giới và những chính phủ cầm quyền của nó – mà luân phiên gây ra sự đấu tranh thuộc chủng tộc và giai cấp. Vậy là, bạn chịu trách nhiệm cho sự tiếp tục của xung đột này giữa con người và con người. Chừng nào bạn, cá thể, còn theo quốc tịch và yêu nước, chừng nào bạn còn bám vào những học thuyết thuộc xã hội và chính trị, bạn phải chịu trách nhiệm cho chiến tranh bởi vì sự liên hệ của bạn với một người khác chỉ có thể nuôi dưỡng sự hỗn loạn và thù hận. Thấy sự giả dối như sự giả dối là sự khởi đầu của thông minh, và chính sự thật này, một mình nó, có thể mang lại hạnh phúc cho bạn và thế là cho thế giới.

Bởi vì bạn chịu trách nhiệm cho chiến tranh, bạn phải chịu trách nhiệm cho hòa bình. Những người cảm thấy một cách sáng tạo về trách nhiệm này trước hết phải làm tự do chính anh ấy khỏi những nguyên nhân của chiến tranh và không nhấn chìm chính mình trong sự tổ chức những nhóm hòa bình thuộc chính trị – mà sẽ chỉ nuôi dưỡng sự phân chia và đối nghịch thêm nữa.

VỀ CHIẾN TRANH

Hòa bình không là một ý tưởng đối nghịch với chiến tranh. Hòa bình là một phương cách của sống, bởi vì có hòa bình chỉ khi nào sống hàng ngày được hiểu rõ. Chỉ có phương cách sống này mới có thể gặp gỡ một cách hiệu quả sự thách thức của chiến tranh, của giai cấp, và của sự tiến bộ gia tăng liên tục thuộc công nghệ. Phương cách sống này không là phương cách của mảnh trí năng. Sự tôn thờ mảnh trí năng đối lập với sống, đã dẫn dắt tất cả chúng ta đến sự tuyệt vọng hiện nay của chúng ta cùng vô vàn tầu thoát của nó. Những tầu thoát này đã trở thành quan trọng nhiều hơn sự hiểu rõ về chính vấn đề. Sự khủng hoảng hiện nay đã xảy ra bởi vì sự tôn thờ mảnh trí năng, và chính mảnh trí năng đã phân chia sống thành một chuỗi của những hành động mâu thuẫn và đối nghịch; chính là mảnh trí năng đã phủ nhận nhân tố hòa hợp mà là tình yêu. Mảnh trí năng đã lấp đầy tâm hồn trống rỗng bằng những sự việc của cái trí, và chỉ khi nào cái trí nhận biết được lý lẽ riêng của nó và có thể vượt khỏi nó, mới có thể có sự giàu có của tâm hồn.

Tuyển tập những Lời giảng

New Delhi, ngày 6 tháng 11 năm 1948

Muốn có hòa bình bạn phải sống an bình; đó là, không tham vọng, không ganh đua, không quốc tịch, không phân chia giai cấp, không tách rời nhỏ nhen tầm thường của chủng tộc, của quốc gia – ngôn ngữ hoặc không-ngôn ngữ. Muốn sống an bình bạn phải an lạc trong thân tâm bạn. Và nếu bạn không thể an lạc trong thân tâm bạn, chẳng ích lợi gì khi cầu nguyện cho hòa bình, bởi vì mọi thứ bạn đang làm đều đang tạo ra vô-trật tự, đang tạo ra xung đột.

Tuyển tập những Lời giảng

Bombay, ngày 28 tháng 2 năm 1965

Chắc chắn, một chủng tộc có thể tồn tại chỉ khi nào họ có thể gặp gỡ sự thách thức mới mẻ lại; ngược lại họ bị hủy diệt

Bây giờ, liệu vấn đề to tát này của thế giới là vấn đề của bạn và của tôi, hay nó không-liên quan với chúng ta? Chiến tranh không-liên quan với chúng ta? Sự xung đột quốc gia không-liên quan với bạn, sự xung đột cộng đồng không-liên quan với bạn? Sự suy đồi, sự thoái hóa, sự hỗn loạn luân lý – chúng không-liên quan với mỗi người chúng ta? Sự hỗn loạn này có liên quan trực tiếp với chúng ta, và vì vậy trách nhiệm phụ thuộc vào chúng ta. Chắc chắn, đó là vấn đề chính, đúng chứ? Đó là, tình bày theo cách khác: Liệu vấn đề sẽ dành riêng cho vài người lẫn nh đạo, hoặc của phe tả hoặc của phe hữu, cho Liên Hiệp Quốc, cho chuyên gia, cho người chuyên môn? Hay nó là một vấn đề liên quan trực tiếp đến chúng ta, mà có nghĩa: Chúng ta phải chịu trách nhiệm trực tiếp cho những vấn đề này, hay chúng ta không? Chắc chắn, đó là nghi vấn phải suy nghĩ ra, đúng chứ? Có lẽ, nhiều người trong các bạn đã không suy nghĩ về điều này; vì vậy, nó có lẽ hoàn toàn lạ lùng đối với bạn, nhưng nghi vấn là, đúng chứ, liệu vấn đề của cá thể là vấn đề của thế giới, liệu bạn có thể thực hiện bất kỳ điều gì cho nó? – sự sụp đổ của tôn giáo, sự suy đồi của đạo đức, sự thoái hóa của chính trị, tình trạng tạm gọi là độc lập mà không sản sinh ra bất kỳ thứ gì tốt lành ngoại trừ sự phân rẽ. Liệu nó là vấn đề của bạn, hay bạn để lại tất cả nó để ngẫu nhiên hay để chờ đợi phép lạ nào đó xảy ra đến độ nó sẽ sản sinh một cách mạng? Hay bạn dành riêng nó cho uy quyền nào đó, cho một đảng phái chính trị, của phe tả hoặc phe hữu? Phản ứng của bạn là gì? Bạn không phải giải quyết nó, bạn không phải tấn công nó, bạn

VỀ CHIẾN TRANH

không phải phản ứng mãnh liệt với một thách thức của loại này, hay sao? Tôi không đang hùng biện nhưng chỉ thực tế; đây không là nơi dành cho sự hùng biện, điều đó sẽ vô lý cực kỳ. Có một thách thức luôn luôn đang mời mọc chúng ta giải quyết; sống là một thách thức. Và chúng ta phản ứng, và tùy theo tình tạng bị quy định gì chúng ta phản ứng? Và khi chúng ta phản ứng, liệu phản ứng đó có thể gỡ gỡ thách thức?

Vậy là, muốn gỡ gỡ thảm họa của thế giới này, khủng hoảng của thế giới này, thách thức kinh khủng không-tiền lệ này, chúng ta không phải tìm ra làm thế nào chúng ta, cá thể, phản ứng, hay sao? Bởi vì, rốt cuộc, một xã hội là sự liên hệ giữa bạn và tôi và một người khác. Không có xã hội mà không được thành lập trên sự liên hệ. Chắc chắn, điều gì bạn và tôi và một người khác là, là xã hội. Và chúng ta không phải giải thích sự liên hệ giữa bạn và tôi và một người khác đó với mục đích thay đổi xã hội, với mục đích sáng tạo một cách mạng – một thay đổi cơ bản, hoàn toàn, hay sao? Bởi vì, chắc chắn, đó là điều gì được cần đến – một cách mạng, không phải thuộc loại đổ máu, không phải thuần những ý tưởng, không bị đặt nền tảng trên những ý tưởng; nhưng một cách mạng của giá trị cơ bản, không phụ thuộc vào bất kỳ khuôn mẫu hay học thuyết, nhưng một cách mạng được sinh ra từ hiểu rõ về sự liên hệ giữa bạn và tôi và một người khác, mà là xã hội. Thế là, với mục đích sáng tạo một thay đổi cơ bản, triệt để trong xã hội, liệu nó không là trách nhiệm của chúng ta, trách nhiệm cá thể của chúng ta, phải tìm được phản ứng trực tiếp của chúng ta đến sự thách thức này là gì, hay sao? Liệu chúng ta phản ứng như một người Ấn giáo hay một người Hồi giáo hay một người Thiên chúa giáo hay một người cộng sản hay một người xã hội? Và liệu phản ứng như thế là một phản ứng giá trị, một phản ứng sẽ sáng tạo một

VỀ CHIẾN TRANH

thay đổi cơ bản? Tôi hy vọng tôi đang giải thích vấn đề rõ ràng. Nếu bạn phản ứng đến sự khủng hoảng của thế giới này, mà là một thách thức mới, như một người Ấn giáo, chắc chắn bạn không đang hiểu rõ sự thách thức. Bạn chỉ đang phản ứng đến sự thách thức, mà luôn luôn mới mẻ, phụ thuộc vào một khuôn mẫu cũ kỹ, và thế là, phản ứng của bạn không có giá trị, không mới mẻ, không trong sáng tương quan. Nếu bạn phản ứng như một người Thiên chúa giáo hay một người cộng sản, lại nữa bạn đang phản ứng, đúng chứ, tùy theo một tư tưởng có khuôn mẫu. Vì vậy, phản ứng của bạn không có ý nghĩa. Và những người Ấn giáo, những người Hồi giáo, những người Phật giáo, những người Thiên chúa giáo, ~~đ~~ không tạo ra vấn đề này, hay sao? Bởi vì tôn giáo mới là sự tôn sùng của chính thể, tôn giáo cũ là sự tôn sùng của một ý tưởng. Thế là, nếu bạn phản ứng với một thách thức tùy theo một tình trạng bị quy định, phản ứng của bạn sẽ không thể giúp đỡ bạn hiểu rõ sự thách thức mới. Vì vậy, điều gì người ta phải làm với mục đích gỡ gỡ sự thách thức là xóa sạch hoàn toàn chính mình, lật bỏ hoàn toàn chính mình khỏi nền tảng quá khứ và gỡ gỡ sự thách thức mới mẻ lại. Chắc chắn, một trạng thái, một quốc gia, một văn minh, và một chủng tộc tồn tại, kéo dài, tiếp tục chỉ khi nào chúng có thể gỡ gỡ sự thách thức mới mẻ lại; ngược lại chúng thua cuộc, chúng bị hủy diệt. Và chính xác đó là ~~đ~~ điều gì đang xảy ra. Thuộc công nghệ chúng ta tiến bộ rất nhiều, nhưng thuộc đạo đức, tinh thần chúng ta lại thụt lùi quá xa. Và đem cùng khiếm khuyết của sự ổn định về đạo đức này, chúng ta gỡ gỡ sự tiến bộ công nghệ lạ lùng này, và thế là luôn luôn có một xung đột, một mâu thuẫn.

Vì vậy, chắc chắn, vấn đề của chúng ta là, có thách thức mới mẻ này. Đúng chứ? Và tất cả những người lãnh đạo đã thất bại – tinh thần, đạo đức, chính trị – và những người

VỀ CHIẾN TRANH

lãnh đạo sẽ luôn luôn thất bại bởi vì chúng ta chọn lựa những người lãnh đạo từ sự hỗn loạn của chúng ta, và chắc chắn bất kỳ người lãnh đạo nào mà chúng ta chọn lựa phải dẫn dắt chúng ta đến sự hỗn loạn. Thưa bạn, khi thấy sự quan trọng của nó, đừng gạt nó đi như một câu phát biểu khôn ngoan. Hãy thấy sự nguy hiểm của một người lãnh đạo, không chỉ chính trị, nhưng còn cả tôn giáo. Bởi vì người mà chúng ta chọn lựa cho vị trí của một người lãnh đạo lại được chọn lựa từ sự hỗn loạn của chúng ta. Bởi vì tôi bị hỗn loạn, tôi không biết phải làm gì, hành động ra sao, tôi đến với bạn, và bởi vì tôi bị hỗn loạn tôi chọn lựa bạn. Nếu tôi rõ ràng, tôi sẽ không chọn lựa bạn; tôi không cần một người lãnh đạo bởi vì tôi là một ngọn đèn cho chính tôi – tôi có thể tự-suy nghĩ ra những vấn đề của tôi cho chính tôi. Chỉ khi nào tôi bị hỗn loạn tôi mới cần một người khác. Tôi có thể gọi anh ấy là một đạo sư, một lạ-ma, một người lãnh đạo chính trị, và vân vân, nhưng tôi đi đến anh ấy bởi vì sự hỗn loạn của tôi. Tôi chỉ thấy qua sự tối tăm của sự hỗn loạn riêng của tôi.

Một người ao ước thật khẩn thiết để tìm hiểu toàn vấn đề thảm kịch của đau khổ này phải bắt đầu nơi anh ấy. Chỉ qua sự hiểu rõ sáng tạo về chính chúng ta, thì mới có thể có một thế giới sáng tạo, một thế giới hạnh phúc, một thế giới trong đó những ý tưởng không hiện diện.

Tuyển tập những Lời giảng

Banaras, Ấn độ, ngày 16 tháng 1 năm 1949

Văn minh là gì? Nó là một diễn tả của ý muốn tập thể, đúng chứ?

Câu hỏi: *Những cá thể bắt lực với những quả bom nguyên tử và khinh khí?*

VỀ CHIẾN TRANH

Krishnamurti: Họ đang thử nghiệm những quả bom này ở Mỹ, ở Nga, và những nơi khác, và bạn và tôi có thể làm gì về nó? Vì vậy máu chót khi bàn luận về vấn đề này là gì? Bạn có lẽ cố gắng tạo ra quan điểm của công chúng bằng cách viết cho báo chí rằng nó kinh khủng như thế nào, nhưng liệu điều đó sẽ ngăn cản những chính phủ không tìm hiểu và chế tạo bom H? Trong chùng mực nào đó họ sẽ không tiếp tục nó? Họ có lẽ sử dụng năng lượng nguyên tử cho những mục đích hòa bình cũng như hủy diệt, và có thể trong khoảng năm hay mười năm nữa họ sẽ có những nhà máy chạy bằng năng lượng nguyên tử, nhưng họ cũng sẽ đang chuẩn bị cho chiến tranh. Họ có lẽ giới hạn sự sử dụng những vũ khí nguyên tử, nhưng động lực của chiến tranh vẫn ở đó, và chúng ta có thể làm gì? Những biến cố lịch sử đang chuyển động, và tôi không nghĩ bạn và tôi đang sống ở đây tại Banaras có thể ngăn cản chuyển động đó. Ai sẽ quan tâm? Nhưng điều gì chúng ta có thể làm là điều gì đó hoàn toàn khác hẳn. Chúng ta có thể bước ra khỏi bộ máy hiện nay của xã hội mà liên tục đang chuẩn bị cho chiến tranh, và có lẽ bằng sự cách mạng tổng thể phía bên trong riêng của chúng ta, chúng ta sẽ có thể đóng góp vào sự xây dựng một văn minh hoàn toàn mới mẻ.

Rốt cuộc, văn minh là gì? Văn minh Ấn độ hay văn minh Châu Âu là gì? Nó là một diễn tả của ý muốn tập thể, đúng chứ? Ý muốn của nhiều người đã tạo ra văn minh hiện nay của Ấn độ này, và cả bạn lẫn tôi không thể thoát khỏi nó và suy nghĩ hoàn toàn khác hẳn về những vấn đề này? Liệu nó không là trách nhiệm của những con người nghiêm túc khi phải làm điều này, hay sao? Liệu không phải có những con người nghiêm túc mà thấy tiến trình hủy diệt đang xảy ra trong thế giới này, mà tìm hiểu nó, và thoát khỏi nó trong ý nghĩa của không-tham vọng và mọi chuyện như thế, hay sao? Chúng ta có thể làm gì nữa đây? Nhưng bạn thấy, chúng ta

VỀ CHIẾN TRANH

không sẵn lòng nghiêm túc, đó là sự khó khăn. Chúng ta không muốn giải quyết những vấn đề của chúng ta, chúng ta muốn bàn luận điều gì đó phía bên ngoài, xa thật xa.

Tuyển tập những Lời giảng

Banaras, Ấn độ, ngày 9 tháng 1 năm 1955

Vấn đề này chỉ có thể được giải quyết khi bạn tìm được tại sao bạn tức giận, tại sao bạn bạo lực

Câu hỏi: *Liệu có một kết thúc cho những chiến tranh và bạo lực xấu xa này?*

Krishnamurti: Một cậu bé hỏi bởi vì cậu ấy quan tâm đến tương lai, đến ngày mai, đến một thế giới đang trở nên mỗi lúc một bạo lực hơn, với những chiến tranh, và nhiều chiến tranh hơn. Cậu bé nói, ‘Tương lai của tôi đang bị tạo ra bởi thế hệ già nua, và họ đang sản sinh những chiến tranh qui quái này,’ và cậu ấy hỏi, ‘Liệu có một kết thúc cho nó?’

Có một kết thúc chỉ khi nào bạn không-bạo lực. Bạn phải bắt đầu như một cá thể – bạn không thể biến toàn thế giới thành không-bạo lực trong một ánh chớp. Hãy quên thế giới đi; hãy, như một cá thể, không-bạo lực. Tôi không biết liệu có khi nào bạn đã suy nghĩ điều gì thế hệ già nua đã gây ra cho thế giới này. Thế hệ già nua đã sản sinh thế giới của bạo lực, tham lam, hận thù này; họ phải chịu hoàn toàn trách nhiệm cho nó, không phải Thượng đế. Họ đã sống một sống của tàn nhẫn, ích kỷ, dửng dưng. Họ đã tạo ra thế giới này, và những người trẻ tuổi nói, ‘Các người đã tạo ra một thế giới xấu xa, một thế giới bản thiêu,’ và họ phản kháng. Và tôi e

VỀ CHIẾN TRANH

rằng sự phản kháng của họ sẽ sản sinh một hình thức khác của bạo lực, mà thực sự là điều gì đang xảy ra.

Vậy là, vấn đề này chỉ có thể được giải quyết – vấn đề của bạo lực này, của những chiến tranh trong tương lai – khi bạn, như một cá thể, tìm ra tại sao bạn tức giận, tại sao bạn bạo lực, tại sao bạn có thành kiến, tại sao bạn hận thù, và xóa sạch chúng đi. Bạn không thể xóa sạch chúng bằng cách chống đối chúng nhưng chỉ bằng cách hiểu rõ chúng. Hiểu rõ chúng có nghĩa nhìn ngắm, quan sát, lắng nghe. Khi những người già nua nói về những việc xấu xa mà họ đã làm, lắng nghe cẩn thận, chú ý kỹ càng, mà có nghĩa trao quả tim của bạn và cái trí của bạn vào điều này. Bạn biết, năm ngàn năm trong quá khứ đã có khoảng mười lăm ngàn cuộc chiến tranh, mà có nghĩa ba cuộc chiến tranh mỗi năm. Mặc dù con người đã nói về thương yêu – thương yêu Thượng đế, thương yêu người hàng xóm của tôi, thương yêu người vợ của tôi, người chồng của tôi – đã nói vô ận về tình yêu, họ không có tình yêu trong những quả tim của họ. Nếu họ có tình yêu trong những quả tim của họ, sẽ có một loại giáo dục khác hẳn, một loại kinh doanh khác hẳn, một thể giới khác hẳn.

Tuyển tập những Lời giảng

Banaras, Ấn độ, ngày 10 tháng 12 năm 1967

Nếu chúng ta thay đổi trong sự liên hệ của chúng ta, xã hội thay đổi

Những hoàn cảnh có thể được kiểm soát bởi chúng ta, bởi vì chúng ta đã tạo ra những hoàn cảnh. Xã hội là sản phẩm của sự liên hệ, của cả những liên hệ của bạn và những liên hệ của tôi. Nếu chúng ta thay đổi trong sự liên hệ của

VỀ CHIẾN TRANH

chúng ta, xã hội thay đổi; chỉ phụ thuộc vào lập pháp, vào ép buộc, cho sự thay đổi xã hội phía bên ngoài, trong khi vẫn còn thoái hóa phía bên trong, trong khi phía bên trong tiếp tục tìm kiếm quyền hành, vị trí, thống trị, là hủy diệt phía bên ngoài, dù được xây dựng cẩn thận và kh oa học đến chừng nào. Cái bên trong luôn luôn thắng thế cái bên ngoài.

Điều gì gây ra chiến tranh – tôn giáo, chính trị hay kinh tế? Chắc chắn, niềm tin, hoặc trong chủ nghĩa quốc gia, hoặc trong một học thuyết, hoặc trong một giáo điều đặc biệt. Nếu chúng ta không có niềm tin nhưng ý muốn tốt lành, tình yêu và ân cần giữa chúng ta, vậy thì sẽ không có những chiến tranh. Nhưng chúng ta được nuôi sống trong những niềm tin, những ý tưởng, và những giáo điều và vì vậy chúng ta nuôi dưỡng sự bất mãn. Sự khủng hoảng hiện nay thuộc một bản chất ngoại lệ và chúng ta, như những con người phải, hoặc theo đuổi con đường của xung đột liên tục và những chiến tranh tiếp diễn, mà là kết quả của hành động hàng ngày của chúng ta, hoặc thấy những chiến tranh và thoát khỏi chúng.

Chắc chắn, điều gì gây ra chiến tranh là sự ham muốn quyền hành, vị trí, thanh danh, tiền bạc; cũng cả căn bệnh được gọi là chủ nghĩa quốc gia, sự tôn thờ một lá cờ; và căn bệnh của tôn giáo có tổ chức, sự tôn thờ của một giáo điều. Tất cả những điều này là những nguyên nhân của chiến tranh; nếu bạn, như một cá thể, phụ thuộc vào bất kỳ những tôn giáo có tổ chức nào, nếu bạn tham lam quyền hành, nếu bạn ganh tị, bạn chắc chắn sản sinh một xã hội sẽ kết thúc trong sự hủy diệt. Vì vậy, lại nữa nó phụ thuộc vào bạn và không phải vào những người lãnh đạo – không phải vào những người chính trị và những người như thế. Nó phụ thuộc vào bạn và tôi, nhưng dường như chúng ta không nhận ra điều đó. Nếu một lần chúng ta thực sự cảm thấy trách nhiệm của những hành động riêng của chúng ta; chúng ta có thể kết thúc

VỀ CHIẾN TRANH

tất cả những chiến tranh này, sự đau khổ khủng khiếp này thật mau lẹ! Nhưng bạn thấy, chúng ta đứng đưng. Chúng ta có ba bữa ăn mỗi ngày, chúng ta có những tài khoản ngân hàng, nhiều hay ít, và chúng ta nói, ‘Vì Chúa, đừng quấy rầy chúng tôi, hãy để cho chúng tôi yên ổn’. Chúng ta càng ở địa vị cao bao nhiêu, chúng ta càng muốn an toàn, vững bền, thanh thản nhiều bấy nhiêu, chúng ta càng muốn được để yên lại một mình, duy trì những sự việc cố định như chúng là bấy nhiêu; nhưng những sự việc không thể duy trì như chúng là, bởi vì không có thứ gì mà không thay đổi. Mọi thứ đang phân rã. Chúng ta không môn đối diện với những sự việc này, chúng ta không muốn đối diện với sự kiện rằng bạn và tôi phải chịu trách nhiệm cho những chiến tranh. Bạn và tôi có lẽ nói về hòa bình, tổ chức những hội nghị, ngồi quanh một cái bàn và bàn bạc, nhưng phía bên trong, thuộc tâm lý, chúng ta muốn quyền hành, vị trí, chúng ta bị thúc đẩy bởi tham lam. Chúng ta có mưu đồ, chúng ta yêu nước, chúng ta bị trói buộc bởi những niềm tin, bởi những giáo điều; để bảo vệ chúng, chúng ta sẵn sàng chết và tàn sát lẫn nhau. Bạn nghĩ những con người như thế, bạn và tôi, có thể có hòa bình trong thế giới? Muốn có hòa bình, chúng ta phải an lạc; sống an lạc có nghĩa không tạo ra hận thù. Hòa bình không là một lý tưởng. Đối với tôi, một lý tưởng chỉ là một tẩu thoát, một lần tránh khỏi *cái gì là*, một mâu thuẫn của cái gì là. Một lý tưởng ngăn cản hành động trực tiếp vào cái gì là. Muốn có hòa bình, chúng ta sẽ phải có tình yêu, chúng ta sẽ phải bắt đầu không phải sống một sống lý tưởng nhưng thấy những sự việc như chúng là và hành động vào chúng, thay đổi chúng. Chừng nào mỗi người chúng ta còn đang tìm kiếm sự an toàn thuộc tâm lý, sự an toàn thuộc sinh lý chúng ta cần – thức ăn, quần áo, và chỗ ở – bị hủy diệt. Chúng ta đang tìm kiếm sự an toàn thuộc tâm lý, mà không tồn tại thực sự; và chúng ta

VỀ CHIẾN TRANH

tìm kiếm nó, nếu chúng ta có thể, qua quyền hành, qua chức vụ, qua chức tước, tên tuổi – tất cả điều đó đang hủy diệt sự an toàn thân thể. Đây là một sự kiện hiển nhiên, nếu bạn quan sát nó.

Muốn sáng tạo hòa bình trong thế giới, muốn chấm dứt chiến tranh, phải có một cách mạng trong cá thể, trong bạn và trong tôi. Cách mạng kinh tế mà không có cách mạng phía bên trong này đều vô nghĩa, bởi vì đói khát là kết quả của sự điều chỉnh sai lầm về những điều kiện kinh tế được sản sinh bởi những trạng thái thuộc tâm lý của chúng ta – tham lam, ganh tị, xấu xa và chiếm hữu. Muốn kết thúc đau khổ, đói khát, chiến tranh, phải có một cách mạng thuộc tâm lý và chẳng mấy người trong chúng ta sẵn lòng đối diện với điều đó. Chúng ta sẽ bàn bạc về hòa bình, lên kế hoạch về lập pháp, tạo ra những tổ chức mới, Liên hiệp quốc, và vân vân và vân vân; nhưng chúng ta sẽ không có được hòa bình bởi vì chúng ta sẽ không từ bỏ chức vụ của chúng ta, uy quyền của chúng ta, tiền bạc của chúng ta, tài sản của chúng ta, sống sót nát của chúng ta. Phụ thuộc vào những người khác là hoàn toàn vô lý; những người khác không thể mang lại hòa bình cho chúng ta. Không người lãnh đạo nào sẽ cho chúng ta hòa bình, không chính phủ, không quân đội, không quốc gia. Điều gì sẽ mang lại hòa bình là sự thay đổi phía bên trong mà sẽ dẫn đến hành động phía bên ngoài. Sự thay đổi phía bên trong không là sự cô lập, không là một rút lui khỏi hành động phía bên ngoài. Trái lại, có thể có hành động đúng đắn chỉ khi nào có sự suy nghĩ đúng đắn, và không có sự suy nghĩ đúng đắn khi không có hiểu rõ về chính mình. Nếu không hiểu rõ về chính mình, không có hòa bình.

Muốn kết thúc chiến tranh phía bên ngoài, bạn phải bắt đầu kết thúc chiến tranh trong chính bạn. Một số người trong các bạn sẽ gật đầu và nói, ‘Tôi đồng ý’, và đi ra ngoài

VỀ CHIẾN TRANH

và làm chính xác cùng sự việc như bạn đã làm suốt mười hay hai mươi năm vừa qua. Sự đồng ý của bạn chỉ bằng từ ngữ và chẳng có ý nghĩa bao nhiêu, bởi vì những đau khổ và những chiến tranh của thế giới sẽ không được kết thúc bởi sự đồng ý ngẫu nhiên của bạn. Chúng sẽ được kết thúc chỉ khi nào bạn nhận ra sự nguy hiểm, khi bạn nhận ra trách nhiệm của bạn, khi bạn không chuyển nó sang một người khác. Nếu bạn nhận ra sự đau khổ, nếu bạn thấy sự khẩn cấp của thay đổi tức khắc và không trì hoãn, vậy thì bạn sẽ tự-thay đổi chính bạn; hòa bình sẽ hiện diện chỉ khi nào chính bạn được an lạc, khi chính bạn sống an bình cùng người hàng xóm của bạn.

Tự do Đầu tiên và Cuối cùng

Một quốc gia là sự tôn vinh của cái tôi

Câu hỏi: Ông không nghĩ rằng có những quốc gia yêu hòa bình và những quốc gia hiếu chiến?

Krishnamurti: Không. Từ ngữ *quốc gia* là tách rời, độc quyền và vì vậy là nguyên nhân của sự bất hòa và những chiến tranh. Không có quốc gia yêu hòa bình; tất cả mọi quốc gia đều hiếu chiến, thống trị, chuyên chế. Chừng nào nó còn duy trì một đơn vị phân chia, tách rời khỏi những quốc gia khác, hãnh diện trong sự chia cách, trong chủ nghĩa ái quốc, trong chủng tộc, nó nuôi dưỡng sự đau khổ khôn nguôi cho chính nó và cho những người khác. Bạn không thể có hòa bình và tuy nhiên lại không chấp nhận những quốc gia khác. Bạn không thể có những rào cản thuộc chủng tộc và quốc gia, thuộc xã hội và kinh tế mà không mời mọc thù địch và ganh tị, sợ hãi và ngờ vực. Bạn không thể có dư thừa trong khi

VỀ CHIẾN TRANH

những người khác chết đói, mà không mời mọc bạo lực. Chúng ta không tách rời, chúng ta là những con người trong sự hiệp thông chung. Đau khổ của bạn là đau khổ của một người khác – bằng cách giết chết một người khác bạn đang giết chết chính bạn, bằng cách căm thù một người khác bạn bị đau khổ, bởi vì bạn là người khác. Tốt lành và huynh đệ không thành tựu được qua những rào cản và những quốc tịch tách rời và loại trừ; chúng phải được xóa sạch để sáng tạo hòa bình và hy vọng cho con người.

Và ngoài ra, **ai** sao bạn nhận dạng chính mình cùng bất kỳ quốc gia nào, cùng bất kỳ nhóm nào, hay cùng bất kỳ học thuyết nào? Nó không phải để bảo vệ cái tôi nhỏ bé của bạn, nuôi dưỡng những kiêu hãnh gây chết người và nhỏ nhen của bạn, duy trì hạnh phúc riêng của bạn, hay sao? Một quốc gia là sự tôn vinh của cái tôi và thế là sự tạo tác của đấu tranh và đau khổ.

Tuyển tập những Lời giảng

Ojai, California, ngày 25 tháng 6 năm 1944

Sự hòa hợp của nhân loại là điều gì phải quan tâm, không phải một quốc gia chống lại một quốc gia khác

Bình phẩm: Chiến tranh là tiến trình của lịch sử.

Krishnamurti: Vâng, thưa bà, tôi biết tất cả điều này. Ấn Độ bị giày xéo bởi người Trung quốc, và khi chúng ta nói về chủ đề này ở Ấn độ, họ đã nói, ‘Ông đang nói về điều gì vậy? Chúng tôi đang bị tấn công; vì vậy chúng tôi phải phòng vệ. Một quân đội là cần thiết.’ Chúng ta phản kháng lại. Chuyển động của hận thù, của chiến tranh, sẽ tiếp tục nếu tất

VỀ CHIẾN TRANH

cả chúng ta không thấy rằng hận thù không thể kết thúc qua hận thù, qua phòng vệ. Nếu chúng ta đi và nói chuyện với người Việt nam về không hận thù, họ sẽ quăng chúng ta xuống sông hay bắn chết chúng ta bởi vì họ sẽ nói chúng ta là những người theo chủ nghĩa hòa bình. Đó là điều gì chúng ta có ý khi chúng ta nói rằng phải có một cách mạng tổng thể trong cái trí để cho chúng ta không còn là những người Thiên chúa giáo, người Phật giáo, người Cơ đốc giáo, người cộng sản, người Mỹ, người Ấn, người Đức, và người Ý – chúng ta là những con người. Sự hòa hợp của nhân loại là điều gì phải quan tâm, không phải một quốc gia chống lại một quốc gia khác.

Tuyển tập những Lời giảng

Saanen, Thụy sĩ, ngày 19 tháng 7 năm 1966

Muốn có hòa bình, cái trí phải cởi bỏ hoàn toàn tình trạng bị quy định

Cái trí riêng của bạn bị quy định, và chính là tình trạng bị quy định này mới thực sự đang ngăn cản hòa bình, đang tạo ra chiến tranh, sự hủy diệt, và sự đau khổ. Nếu bạn không xóa sạch hoàn toàn tình trạng bị quy định, sẽ không có hòa bình thực sự trong thế giới; sẽ có hòa bình của những người chính trị giữa hai quyền lực to tát, mà là sự khủng bố. Muốn có hòa bình, cái trí phải cởi bỏ hoàn toàn tình trạng bị quy định. Người ta phải nhận ra điều đó, nhưng không hời hợt, không phải như sự bảo đảm cho an toàn của bạn, hay cho tài khoản ngân hàng của bạn. Hòa bình là một trạng thái của cái trí; nó không là sự phát triển những phương tiện tàn ác để hủy diệt lẫn nhau rồi sau đó duy trì hòa bình qua sự khủng bố. Tôi không có ý điều đó. Có hòa bình thực sự trong thế giới là có thể sống hạnh phúc, sáng tạo, mà không có bất kỳ ý thức của sự hãi, mà không có an toàn trong bất kỳ tư tưởng,

VỀ CHIẾN TRANH

trong bất kỳ phương cách đặc biệt nào của sống. Muốn có hòa bình như thế, chắc chắn cái trí phải được tự do hoàn toàn khỏi tất cả tình trạng bị quy định, hoặc bị áp đặt phía bên ngoài hoặc được vun đắp phía bên trong.

Tuyển tập những Lời giảng

New York, ngày 23 tháng 5 năm 1954

Một tảng đá có lẽ thay đổi dòng chảy của một con sông

Ngăn cản sự hủy diệt và kinh hoàng luôn gia tăng này phụ thuộc vào mỗi người chúng ta, không phải vào bất kỳ tổ chức hay kế hoạch nào, không phải vào bất kỳ học thuyết nào, không phải vào sự sáng chế những dụng cụ hủy diệt khủng khiếp hơn, không phải vào bất kỳ người lãnh đạo nào nhưng vào mỗi người chúng ta. Đừng nghĩ rằng những chiến tranh không thể bị chặn đứng bởi một khởi đầu khiêm tốn và thấp kém – một tảng đá có lẽ thay đổi dòng chảy của một con sông – muốn đi xa bạn phải bắt đầu rất gần. Muốn hiểu rõ sự hỗn loạn và đau khổ của thế giới, bạn phải hiểu rõ sự hỗn loạn và đau khổ riêng của bạn; bởi vì từ những điều này phát sinh những vấn đề được phóng đại của thế giới. Muốn hiểu rõ về chính bạn phải có sự nhận biết sâu sắc liên tục mà sẽ mang lên trên bề mặt những nguyên nhân của bạo lực và hận thù, tham lam và tham vọng, và bằng cách tìm hiểu chúng mà không-đồng hóa, sự suy nghĩ sẽ thay đổi chúng. Bởi vì không ai có thể dẫn dắt bạn đến hòa bình ngoại trừ chính bạn; không người lãnh đạo nào, không hệ thống nào có thể kết thúc chiến tranh, sự trục lợi, sự đàn áp ngoại trừ chính bạn. Chỉ bằng sự suy nghĩ chín chắn của bạn, bằng từ bi của bạn, bằng hiểu rõ

VỀ CHIẾN TRANH

được thức dậy của bạn mới có thể sáng tạo ý muốn tốt lành và hòa bình.

Tuyển tập những Lời giảng

Ojai, California, ngày 16 tháng 7 năm 1944

VI. GIÁO DỤC và HOÀ BÌNH THẾ GIỚI

Muốn tìm hiểu giáo dục có vai trò gì trong sự khủng hoảng hiện nay của thế giới, chúng ta nên hiểu rõ sự khủng hoảng đó đã xảy ra như thế nào. Chắc chắn nó là kết quả của những giá trị sai lầm trong sự liên hệ của chúng ta với con người, với tài sản, và với những ý tưởng. Nếu sự liên hệ của chúng ta với những người khác được đặt nền tảng trên tự-phóng đại, và sự liên hệ của chúng ta với tài sản là thân lợi, chắc chắn cấu trúc của xã hội là ganh đua và tự-cô lập. Nếu trong sự liên hệ của chúng ta với những ý tưởng, chúng ta bệnh vực một học thuyết đối nghịch với một học thuyết khác, không-tin cậy lẫn nhau và ý muốn xấu xa là những kết quả không tránh khỏi.

Một nguyên nhân khác của sự hỗn loạn hiện nay là sự phụ thuộc vào uy quyền, vào những người lãnh đạo, đầu trong ống hàng ngày, trong ngôi trường nhỏ hay trong trường đại học. Những người lãnh đạo và uy quyền của họ là những nhân tố gây thoái hóa trong bất kỳ văn hóa nào. Khi chúng ta theo sau một người khác, không có hiểu rõ, nhưng chỉ có sợ hãi và tuân phục, cuối cùng dẫn đến sự tàn bạo của chính thể chuyên chế và chủ nghĩa giáo điều của tôn giáo có tổ chức.

Khi phụ thuộc vào những chính phủ, nương nhờ những tổ chức và những uy quyền để kiếm được hòa bình đó mà đáng lẽ phải bắt đầu bằng hiểu rõ về chính chúng ta, là

VỀ GIÁO DỤC VÀ HOÀ BÌNH THẾ GIỚI

tạo tác xung đột nhiều hơn và to tát hơn; và không thể có hạnh phúc vĩnh cửu chừng nào chúng ta còn chấp nhận một trật tự xã hội trong đó có đấu tranh và hận thù liên tục giữa con người và con người. Nếu chúng ta muốn thay đổi những quy định đang tồn tại, trước hết chúng ta phải thay đổi chính chúng ta, mà có nghĩa rằng chúng ta phải trở nên nhận biết được những hành động, những suy nghĩ, và những cảm giác riêng của chúng ta trong sống hàng ngày.

Nhưng thật ra chúng ta không muốn hòa bình, chúng ta không muốn chấm dứt sự trục lợi. Chúng ta sẽ không cho phép sự tham lam của chúng ta bị ngăn cản, hay những nền tảng của cấu trúc xã hội hiện nay bị thay đổi; chúng ta muốn những sự việc tiếp tục như chúng là, cùng những bổ sung hời hợt, và thế là chắc chắn những người quyền thế, những người tinh ranh cai trị sống của chúng ta.

Hòa bình không đạt được qua bất kỳ học thuyết nào, nó không phụ thuộc vào lập pháp; nó hiện diện chỉ khi nào chúng ta, những cá thể bắt đầu hiểu rõ về tiến trình thuộc tâm lý riêng của chúng ta. Nếu chúng ta trốn tránh trách nhiệm của hành động một cách cá thể và chờ đợi hệ thống mới mẻ nào đó thiết lập hòa bình, chúng ta sẽ chỉ trở thành những nô lệ của hệ thống đó.

Khi những chính phủ, những người độc tài, những tập đoàn kinh doanh lớn và những uy quyền thuộc giáo hội bắt đầu thấy rằng sự hận thù đang gia tăng này giữa những con người chỉ dẫn đến sự hủy diệt bừa bãi và thế là không còn gây lợi lộc, họ có lẽ ép buộc chúng ta, qua lập pháp và những phương tiện ép buộc khác, đàn áp những tham vọng và những thèm khát cá nhân của chúng ta và đồng-hợp tác vì sự thịnh vượng chung của nhân loại. Giống như hiện nay chúng ta được giáo dục để ganh đua và tàn nhẫn, vì vậy lúc đó

VỀ GIÁO DỤC VÀ HOÀ BÌNH THẾ GIỚI

chúng ta sẽ bị ép buộc phải tôn trọng lẫn nhau và làm việc cho thế giới như một tổng thể.

Và mặc dù chúng ta có lẽ được nuôi ăn, quần áo và chỗ ở tử tế, chúng ta sẽ không được tự do khỏi những xung đột và những thù hận của chúng ta, mà sẽ chỉ chuyển hướng sang một lãnh vực khác, nơi chúng sẽ vẫn còn hiểm độc và tàn phá hơn. Hành động đúng đắn và đạo đức duy nhất là tự nguyện; và sự hiểu rõ, một mình, có thể sáng tạo hòa bình và hạnh phúc cho con người.

Những niềm tin, những học thuyết, và những tôn giáo có tổ chức đang khiến chúng ta đối lập với những người hàng xóm của chúng ta; có xung đột, không chỉ giữa những xã hội khác biệt, nhưng còn giữa những nhóm người trong cùng một xã hội. Chúng ta phải nhận ra rằng chừng nào chúng ta còn nhận dạng chính mình với một quốc gia, chừng nào chúng ta còn bám vào sự an toàn, chừng nào chúng ta còn bị quy định bởi những giáo điều, sẽ có đấu tranh và đau khổ cả phía bên trong chính chúng ta và trong thế giới.

Vậy thì có toàn nghi vấn về chủ nghĩa ái quốc. Khi nào chúng ta cảm thấy yêu nước? Chắc chắn nó không là một cảm xúc hàng ngày. Nhưng chúng ta bị thuyết phục để yêu nước qua những quyển sách ở trường, qua báo chí, và qua những kênh truyền hình tuyên truyền, mà kích thích sự ích kỷ thuộc chủng tộc bằng cách ca ngợi những anh hùng quốc gia và bảo cho chúng ta rằng quốc gia và cách sống riêng của chúng ta là tốt đẹp hơn những nơi khác. Tinh thần yêu nước này nuôi dưỡng sự kiêu hãnh của chúng ta từ niên thiếu đến khi chết đi.

Sự khẳng định được lặp lại liên tục rằng chúng ta phụ thuộc vào một nhóm tôn giáo hay chính trị nào đó, rằng chúng ta thuộc về quốc gia này hay quốc gia kia, về vẫn những cái tôi nhỏ nhen của chúng ta, thổi căng chúng giống

VỀ GIÁO DỤC VÀ HOÀ BÌNH THẾ GIỚI

như những cánh bướm, cho đến khi chúng ta sẵn sàng giết chết hay bị giết chết vì quốc gia, chủng tộc, hay học thuyết của chúng ta. Tất cả điều đó đều quá đốt nát và không-tự-nhiên. Chắc chắn, những con người còn quan trọng hơn những biên giới thuộc quốc gia và học thuyết.

Tinh thần tách rời của chủ nghĩa quốc gia đang lan tràn như lửa cháy khắp thế giới. Chủ nghĩa ái quốc được nuôi dưỡng và trực lợi đầy ranh mãnh bởi những người đang tìm kiếm sự bành trướng thêm nữa, quyền hành thêm nữa, giàu có thêm nữa; và mỗi người chúng ta đều tham gia trong tiến trình này, bởi vì chúng ta cũng thêm khát những sự việc này. Chinh phục những đất đai khác và những chủng tộc khác cung cấp những thị trường mới cho hàng hóa cũng như cho những học thuyết thuộc tôn giáo và chính trị.

Người ta phải quan sát tất cả những diễn tả này của bạo lực và thù hận bằng một cái trí không-thành kiến, đó là, bằng một cái trí không nhận dạng chính nó cùng bất kỳ quốc gia, chủng tộc, hay học thuyết nào; nhưng cố gắng tìm ra điều gì là sự thật. Có hân hoan vô cùng trong thấy rõ ràng một vấn đề mà không bị ảnh hưởng bởi những quan điểm và những hướng dẫn của những người khác, dù họ là chính phủ, những người chuyên môn, hay những người rất học thức. Khi bạn thực sự nhận ra rằng chủ nghĩa ái quốc là một cản trở cho hạnh phúc của con người, chúng ta không phải đấu tranh chống lại cảm xúc giả dối này trong chính chúng ta, nó đã mãi mãi đi khỏi chúng ta.

Chủ nghĩa quốc gia, tinh thần yêu nước, ý thức của chủng tộc và giai cấp, tất cả đều là những phương cách của cái tôi, và thế là gây tách rời. Rốt cuộc, quốc gia là gì ngoại trừ một nhóm những cá thể đang sống cùng nhau vì những lý do tự-phòng vệ và kinh tế? Từ tự-phòng vệ và sự sợ hãi nảy sinh ý tưởng của ‘quốc gia của tôi’, cùng những biên giới và

VỀ GIÁO DỤC VÀ HOÀ BÌNH THẾ GIỚI

những hàng rào thuế quan của nó, làm cho tình huynh đệ và sự hòa hợp của con người không thể xảy ra được.

Sự ham muốn kiếm được và giữ lại, sự ao ước để được đồng hóa cùng cái gì đó to tát hơn chúng ta, tạo ra tinh thần của chủ nghĩa quốc gia; và chủ nghĩa quốc gia nuôi dưỡng chiến tranh. Trong mọi quốc gia, chính phủ, được khuyến khích bởi tôn giáo có tổ chức, bảo vệ chủ nghĩa quốc gia và tinh thần tách rời. Chủ nghĩa quốc gia là một căn bệnh, và nó không bao giờ có thể tạo ra sự thống nhất của thế giới. Chúng ta không thể có được sức khỏe qua bệnh tật, trước hết chúng ta phải làm tự do chính chúng ta khỏi bệnh tật.

Do bởi chúng ta là những người yêu nước, sẵn sàng bảo vệ những Chính thể cầm quyền của chúng ta, những niềm tin và những thù lợi của chúng ta, nên chúng ta mới liên tục trang bị vũ khí. Tài sản và những ý tưởng đã trở thành quan trọng đối với chúng ta nhiều hơn sống của con người, vì vậy có hận thù và bạo lực liên tục giữa chúng ta và những người khác. Do bởi duy trì sự chủ quyền của quốc gia chúng ta, chúng ta đang u diệt những người con trai của chúng ta; do bởi tôn thờ Chính thể mà không là gì cả ngoại trừ sự chiếu rọi của chính chúng ta, chúng ta đang hy sinh con cái của chúng ta cho sự thỏa mãn riêng của chúng ta. Chủ nghĩa quốc gia và những chính phủ cầm quyền là những nguyên nhân và những công cụ của chiến tranh.

Những học viện xã hội hiện nay của chúng ta không thể phát triển thành một liên bang thế giới, bởi vì chính những nền tảng của chúng không hoàn hảo. Những nghị viện và những hệ thống giáo dục ủng hộ sự chủ quyền của quốc gia và nhấn mạnh sự quan trọng của nhóm người sẽ không bao giờ kết thúc chiến tranh. Mỗi nhóm người tách rời, cùng những người cai trị và những người bị cai trị của nó, là một nguồn của chiến tranh. Chừng nào tại cơ bản chúng ta còn

VỀ GIÁO DỤC VÀ HOÀ BÌNH THẾ GIỚI

không thay đổi sự liên hệ hiện nay giữa con người và con người, chắc chắn công nghệ sẽ dẫn đến sự hỗn loạn và trở thành một công cụ của hủy diệt và đau khổ; chừng nào còn có bạo lực và chuyên chế, dối gạt và tuyên truyền, tình huynh đệ của con người không thể được nhận ra.

Chỉ giáo dục con người trở thành những kỹ sư tuyệt vời, những người khoa học nổi tiếng, những người điều hành có năng lực, những công nhân giỏi, sẽ không bao giờ đưa những người đàn áp và những người bị đàn áp lại cùng nhau; và chúng ta có thể thấy rằng hệ thống giáo dục hiện nay của chúng ta, mà nuôi dưỡng nhiều nguyên nhân gây ra đối địch hận thù giữa những con người, đã không ngăn cản sự sát nhân tập thể nhân danh quốc gia và nhân danh Thượng đế của người ta.

Những tôn giáo có tổ chức, cùng uy quyền tinh thần và thế tục của chúng, cũng không thể mang lại hòa bình cho con người, bởi vì chúng cũng là kết quả của sự dốt nát và sợ hãi của chúng ta, của sự giả dối và ích kỷ của chúng ta.

Bởi vì khao khát sự an toàn ở đây và đời sau, chúng ta sáng chế những học viện và những học thuyết mà bảo đảm sự an toàn đó; nhưng chúng ta càng cố gắng tranh cho sự an toàn nhiều bao nhiêu, chúng ta sẽ càng có nó ít bấy nhiêu. Sự ham muốn được an toàn chỉ nuôi dưỡng phân chia và gia tăng thù hận. Nếu tại sâu thẳm chúng ta cảm thấy và hiểu rõ sự thật của điều này, không chỉ bằng từ ngữ hay trí năng, nhưng bằng toàn thân tâm của chúng ta, vậy thì chúng ta sẽ bắt đầu thay đổi một cách cơ bản sự liên hệ của chúng ta với những bạn bè của chúng ta trong thế giới tức khắc quanh chúng ta; và chỉ lúc đó mới có thể có được sự thống nhất và tình huynh đệ.

Hầu hết chúng ta bị kiệt quệ bởi mọi loại sợ hãi, và quan tâm rất nhiều về sự an toàn riêng của chúng ta. Chúng

VỀ GIÁO DỤC VÀ HOÀ BÌNH THẾ GIỚI

ta hy vọng rằng, bằng phép lạ nào đó, những chiến tranh sẽ kết thúc, tất cả những người da trắng buộc tội những nhóm quốc gia khác là những người chủ mưu của chiến tranh, bởi vì họ luân phiên đổ lỗi cho chúng ta về thảm họa này. Mặc dù chiến tranh gây thiệt hại quá rõ ràng cho xã hội, chúng ta chuẩn bị cho chiến tranh và phát triển tinh thần quân đội trong tuổi trẻ.

Nhưng sự huấn luyện quân sự có bất kỳ vị trí nào trong xã hội? Tất cả nó phụ thuộc vào loại con người nào chúng ta muốn con cái của chúng ta trở thành. Nếu chúng ta muốn các em trở thành những kẻ giết người hiệu quả, vậy thì huấn luyện quân sự là cần thiết. Nếu chúng ta muốn kỷ luật các em và tổ chức thành binh đoàn những cái trí của các em, nếu mục đích của chúng ta là biến các em trở thành yêu nước và vì vậy vô-trách nhiệm với xã hội như một tổng thể, vậy thì huấn luyện quân sự là một cách tốt nhất để thực hiện nó. Nếu chúng ta ưa thích giết chóc và hủy diệt, chắc chắn huấn luyện quân sự là quan trọng. Chính là chức năng của những tướng lãnh là lên kế hoạch và xúi tiến chiến tranh; và nếu ý định của chúng ta là tổ chức những trận chiến liên tục giữa chúng ta và những người hàng xóm của chúng ta, vậy thì bằng mọi phương tiện chúng ta hãy có nhiều tướng lãnh hơn.

Nếu chúng ta đang **ông** chỉ với mục đích đấu tranh liên tục bên trong chính chúng ta và với những người khác, nếu ham muốn của chúng ta là tiếp tục đổ máu và đau khổ, vậy thì phải có nhiều lính tráng hơn, nhiều người chính trị hơn, nhiều kẻ thù hơn – mà là điều gì đang thực sự xảy ra. Văn minh hiện đại được đặt nền tảng trên bạo lực, và vì vậy đang chuốc lấy chết chóc. Chừng nào chúng ta còn tôn thờ sức mạnh, bạo lực sẽ là cách sống của chúng ta. Nhưng nếu chúng ta muốn hòa bình, nếu chúng ta muốn sự liên hệ đúng đắn giữa những con người, dù là người Thiên chúa giáo hay

VỀ GIÁO DỤC VÀ HOÀ BÌNH THẾ GIỚI

người Ấn giáo, người Nga hay người Mỹ, nếu chúng ta muốn con cái của chúng ta là những con người hòa hợp, vậy thì huấn luyện quân sự là một cản trở tuyệt đối, nó là phương cách sai lầm khi khởi sự.

Một trong những nguyên nhân chính của đấu tranh và hận thù là sự tin tưởng rằng một giai cấp hay chủng tộc đặc biệt cao cấp hơn một giai cấp khác. Đứa trẻ không có ý thức về chủng tộc hay giai cấp; chính là môi trường sống ở nhà hay ở trường, hay cả hai, mới làm cho cậu bé cảm thấy tách rời. Trong cậu bé, cậu không quan tâm liệu người bạn là một người Châu phi hay một người Do thái, một người Ba la môn hay một người không-Ba la môn; nhưng ảnh hưởng của toàn cấu trúc xã hội đang liên tục khắc sâu vào cái trí của cậu bé, đang gây ảnh hưởng và đang định hình nó.

Lại nữa đây không là vấn đề với cậu bé nhưng với những người trưởng thành, những người đã tạo ra một môi trường sống vô lý của chủ nghĩa phân biệt và những giá trị giả dối.

Liệu có nên tăng thực sự nào để phân biệt giữa những con người? Những thân thể của chúng ta có lẽ khác biệt trong cấu trúc và màu sắc, những khuôn mặt của chúng ta có lẽ không giống nhau, nhưng bên trong làn da chúng ta rất giống nhau: kiêu ngạo, tham vọng, ganh tị, bạo lực, ham muốn dục tình, tìm kiếm quyền hành và vân vân. Lột bỏ nhãn hiệu và chúng ta cũng không; nhưng chúng ta không môn đối diện với sự rỗng không của chúng ta, và vì vậy chúng ta bám chặt vào nhãn hiệu – mà thể hiện chúng ta không chín chắn, ngây ngô biết chừng nào.

Muốn giúp đứa trẻ lớn lên mà không có thành kiến, trước hết người ta phải phá vỡ tất cả những thành kiến bên trong chính người ta, và sau đó trong môi trường sống của người ta – điều đó có nghĩa phá vỡ cấu trúc của xã hội

VỀ GIÁO DỤC VÀ HOÀ BÌNH THẾ GIỚI

không-chín chắn này mà chúng ta đã tạo ra. Ở nhà có lẽ chúng ta dạy bảo em bé rằng ý thức về giai cấp và chủng tộc của mình là rất vô lý, và em bé sẽ có thể đồng ý với chúng ta; nhưng khi em đến trường và chơi đùa cùng những đứa trẻ khác, em lại vấy bẩn bởi tinh thần tách rời. Hay có lẽ là hướng ngược lại: ở nhà có lẽ truyền thống, chật hẹp, và sự ảnh hưởng của trường học có lẽ rộng rãi hơn. Trong cả hai trường hợp đều có một trận chiến liên tục giữa những môi trường sống ở nhà và ở trường, và đứa trẻ bị trôi buộc giữa hai trường hợp này.

Muốn nuôi nấng đứa trẻ một cách thông minh, muốn giúp đỡ em có khả năng nhận biết để em có thể thấy vượt khỏi những thành kiến đốt nát, chúng ta phải liên hệ gần gũi với em. Chúng ta phải nói về những sự việc và cho phép em lắng nghe những nói chuyện thông minh; chúng ta phải khuyến khích tinh thần của tìm hiểu và sự bất mãn có sẵn trong em, thế là giúp đỡ em tự-khám phá cho chính em điều gì là sự thật và điều gì là giả dối.

Do bởi sự tìm hiểu liên tục, sự bất mãn thực sự, mới tạo ra sự thông minh sáng tạo; nhưng để giữ sự tìm hiểu và bất mãn này tỉnh táo là điều cực kỳ gian nan, và hầu hết mọi người đều không muốn con cái của họ có loại thông minh này, bởi vì khó chịu lắm khi phải sống cùng người nào đó mà liên tục đang nghi ngờ những giá trị được chấp nhận.

Tất cả chúng ta đều bất mãn khi chúng ta còn trẻ; nhưng rủi thay chẳng mấy chốc sự bất mãn của chúng ta phai nhạt đi, bị bóp chết bởi những xu hướng bắt chước của chúng ta và sự tôn thờ uy quyền của chúng ta. Khi chúng ta lớn lên, chúng ta bắt đầu bị cố định, chúng ta được thỏa mãn và sợ hãi. Chúng ta trở thành những người điều hành, những giáo sĩ, những thư ký ngân hàng, những giám đốc cơ xưởng, những chuyên viên kỹ thuật, và sự thoái hóa dần dần ăn sâu.

VỀ GIÁO DỤC VÀ HOÀ BÌNH THẾ GIỚI

Bởi vì chúng ta ham muốn duy trì những vị trí của chúng ta, chúng ta ủng hộ xã hội thoái hóa mà đã đặt chúng ta ở đó và đã cho chúng ta sự an toàn giới hạn nào đó.

Sự kiểm soát giáo dục của chính phủ là một thảm họa. Không có hy vọng và hòa bình trong thế giới chừng nào giáo dục còn là người đầy tớ của chính thể hay của tôn giáo có tổ chức. Tuy nhiên mỗi lúc một nhiều chính phủ đang phụ trách trẻ em và tương lai của chúng; và nếu không phải là chính phủ, vậy thì lại là những tổ chức tôn giáo đang sục sạo để kiểm soát giáo dục.

Tình trạng bị quy định của cái trí trẻ thơ để phù hợp vào một học thuyết đặc biệt, dù tôn giáo hay chính trị, nuôi dưỡng hận thù giữa con người và con người. Trong một xã hội ganh đua chúng ta không thể có tình huynh đệ, và không đổi mới, không chế độ độc tài, không phương pháp giáo dục nào có thể tạo ra nó.

Chừng nào bạn còn là một người New Zealand và tôi còn là một người Ấn độ, sẽ là điều vô lý khi nói về sự thống nhất của con người. Làm thế nào chúng ta có thể hợp nhất như những con người nếu bạn trong quốc gia của bạn, và tôi trong quốc gia của tôi, vẫn còn duy trì những thành kiến tôn giáo được kính trọng và những phương cách kinh tế? Làm thế nào có thể có tình huynh đệ chừng nào chủ nghĩa ái quốc còn đang tách rời con người khỏi con người, và hàng triệu người bị hạn chế bởi những điều kiện kinh tế bị thảm trong khi những người khác lại sống sung túc? Làm thế nào có thể có sự thống nhất của nhân loại khi những niềm tin phân chia chúng ta, khi có sự thống trị của một nhóm người bởi một nhóm người khác, khi những người giàu có đầy quyền hành và những người nghèo khổ đang tìm kiếm cùng quyền hành đó, khi có sự phân phối đất đai sai lầm, khi một vài người

VỀ GIÁO DỤC VÀ HOÀ BÌNH THẾ GIỚI

được nuôi ăn đầy đủ trong khi hàng triệu người đang bị chết đói?

Một trong những khó khăn của chúng ta là rằng thực sự chúng ta không khẩn thiết về những vấn đề này, bởi vì chúng ta không môn bị quấy rầy quá nhiều. Chúng ta ưa thích thay đổi những sự việc chỉ trong một cách nào đó gây lợi ích cho chúng ta, và thế là chúng ta không quan tâm nhiều lắm về sự trống rỗng và sự hung tợn riêng của chúng ta.

Liệu có khi nào chúng ta đạt được hòa bình qua bạo lực? Liệu hòa bình được thành tựu dần dần, qua một qui trình từ từ của thời gian? Chắc chắn, tình yêu không là một vấn đề của giáo dục hay của thời gian. Tôi tin rằng hai cuộc chiến tranh vừa qua xảy ra do bởi sự ủng hộ dân chủ; và lúc này chúng ta đang chuẩn bị cho một chiến tranh còn hủy diệt nhiều hơn nữa, và con người càng có ít tự do hơn. Nhưng điều gì sẽ xảy ra nếu chúng ta muốn xóa sạch những cản trở rõ ràng của sự hiểu rõ như là uy quyền, niềm tin, chủ nghĩa quốc gia, và toàn tinh thần thứ bậc? Chúng ta sẽ là những con người không có uy quyền, những con người hiệp thông trực tiếp cùng lẫn nhau – và vậy là có lẽ, sẽ có tình yêu và từ bi.

Điều gì là cốt lõi trong giáo dục, cũng như trong mọi lãnh vực khác, là có những con người mà hiểu rõ và thương yêu, mà những quả tim của họ không chất đầy những cụm từ rỗng tuếch, những sự việc của cái trí.

Nếu sống có nghĩa là được sống hạnh phúc, cùng ý tứ, cùng ân cần, cùng thương yêu, vậy thì hiểu rõ về chính chúng ta là điều rất quan trọng; và nếu chúng ta ao ước sáng tạo một xã hội được khai sáng thực sự, chúng ta cần phải có những người giáo dục hiểu rõ những phương cách của hòa hợp và vì vậy có thể chuyển tải hiểu rõ đó sang đứa trẻ.

Những người giáo dục như thế sẽ là một hiểm họa cho cấu trúc hiện nay của xã hội. Nhưng thật ra chúng ta không

VỀ GIÁO DỤC VÀ HOÀ BÌNH THẾ GIỚI

muôn sáng tạo một xã hội được khai sáng; và bất kỳ người giáo dục nào mà, đang nhận được hàm ý trọn vẹn của hòa bình, bắt đầu vạch ra ý nghĩa trung thực của chủ nghĩa quốc gia và sự ngu xuẩn của chiến tranh, chẳng mấy chốc sẽ mất đi chức vụ của anh ấy. Vì biết điều này, hầu hết những người giáo dục đều thỏa hiệp, và thế là giúp đỡ duy trì hệ thống hiện nay của trục lợi và bạo lực.

Chắc chắn, muốn khám phá sự thật, phải có tự do khỏi sự đấu tranh, cả bên trong chính người ta và với những người hàng xóm của chúng ta. Khi chúng ta không xung đột bên trong chính chúng ta, chúng ta không có xung đột phía bên ngoài. Do bởi sự đấu tranh phía bên trong mà, được chiếu rọi ra phía bên ngoài, trở thành sự xung đột của thế giới.

Chiến tranh là sự chiếu rọi qui mô và đẫm máu của sống hàng ngày của chúng ta. Chúng ta thúc đẩy chiến tranh từ những sống hàng ngày của chúng ta; và nếu không có một thay đổi trong chính chúng ta, chắc chắn có những thù hận thuộc quốc gia và chủng tộc, những cãi cọ trẻ con về những học thuyết, gia tăng gấp bội binh lính, chào một lá cờ, và mọi tàn ác dẫn đến những sát nhân có tổ chức.

Giáo dục khắp thế giới đã thất bại, nó đã sản sinh sự hủy diệt và đau khổ chồng chất. Những chính phủ đang huấn luyện những người trẻ tuổi trở thành những người lính và những chuyên viên hiệu quả mà họ cần; hệ thống kỷ luật và thành kiến đang được vun đắp và ép buộc. Khi suy nghĩ về tất cả những sự kiện này, chúng ta phải tìm hiểu cả ý nghĩa của sự tồn tại lẫn ý nghĩa và mục đích sống của chúng ta. Chúng ta phải tìm ra những phương cách nhân từ để sáng tạo một môi trường sống mới mẻ; bởi vì chính môi trường sống có thể biến đứa trẻ thành một thú vật, một chuyên gia không cảm giác, hay giúp đỡ em trở thành một con người thông minh, nhạy cảm. Chúng ta phải sáng tạo một chính phủ thế

VỀ GIÁO DỤC VÀ HOÀ BÌNH THẾ GIỚI

giới mà tại cơ bản hoàn toàn khác hẳn, mà không bị đặt nền tảng trên chủ nghĩa quốc gia, trên những học thuyết, trên sức mạnh.

Tất cả điều này hàm ý sự hiểu rõ trách nhiệm của chúng ta đối với lẫn nhau trong sự liên hệ; nhưng muốn hiểu rõ trách nhiệm của chúng ta, phải có tình yêu trong những quả tim của chúng ta, không chỉ là học hành hay hiểu biết. Tình yêu của chúng ta càng bao la bao nhiêu, ảnh hưởng của nó vào xã hội càng mãnh liệt bấy nhiêu. Nhưng tất cả chúng ta là những bộ não và không có quả tim; chúng ta hoàn chỉnh mảnh trí năng và khinh thường sự khiêm tốn. Nếu chúng ta thực sự thương yêu con cái của chúng ta, chúng ta sẽ khao khát cứu thoát và bảo vệ các em, chúng ta sẽ không cho phép các em bị hy sinh trong những chiến tranh.

Tôi nghĩ chúng ta thực sự muốn những vũ khí; chúng ta thích sự phô bày của quyền lực thuộc quân đội, những bộ đồng phục, những nghi lễ, những nhậu nhẹt, sự huyền ảo, bạo lực. Sống hàng ngày của chúng ta là một phản ảnh trong sự thâm nhỏ của cùng tánh bề ngoài hung tợn, và chúng ta đang hủy diệt lẫn nhau qua sự ganh tị và thiếu suy nghĩ.

Chúng ta muốn giàu có; và chúng ta càng giàu có bao nhiêu, chúng ta càng trở nên nhẫn tâm bấy nhiêu, mặc dù chúng ta có thể đóng góp những số tiền to tát cho từ thiện và giáo dục. Đã cướp đoạt của nạn nhân, chúng ta bồi hoàn cho anh ấy một chút ít chiến lợi phẩm, và việc này chúng ta gọi là bác ái. Tôi không hiểu liệu chúng ta có nhận ra rằng chúng ta đang chuẩn bị những thảm họa gì? Hầu hết chúng ta sống mỗi ngày càng mau lẹ và càng cầu thả bao nhiêu càng tốt, và dành cho những chính phủ, những người chính trị ranh mãnh, hướng dẫn sống của chúng ta.

Tất cả những chính phủ cầm quyền phải chuẩn bị cho chiến tranh, và chính phủ riêng của một người không là ngoại

VỀ GIÁO DỤC VÀ HOÀ BÌNH THẾ GIỚI

lệ. Muốn tạo ra những công dân của nó có hiệu quả trong chiến tranh, muốn chuẩn bị cho họ để thực hiện những bổn phận một cách hiệu lực, chắc chắn chính phủ phải kiểm soát và thống trị họ. Họ phải được giáo dục để hành động như những cái máy, để sống đầy hiệu quả nhưng tàn nhẫn. Nếu mục đích và cứu cánh của sống là hủy diệt và bị-hủy diệt, vậy thì giáo dục *phải* khuyến khích sự tàn nhẫn; và tôi không chắc rằng đó không là điều gì chúng ta ham muốn phía bên trong, bởi vì sự tàn nhẫn theo cùng sự tôn thờ thành công.

Chính thể cầm quyền không muốn công dân của nó được tự do, suy nghĩ cho chính họ, và nó kiểm soát họ qua sự tuyên truyền, qua những diễn giải về lịch sử bị biến dạng và vân vân. Đó là lý do tại sao giáo dục càng ngày càng trở thành phương tiện của dạy dỗ làm *cái gì* và không phải suy nghĩ *như thế nào*. Nếu chúng ta muốn suy nghĩ một cách độc lập khỏi hệ thống chính trị đang thịnh hành, chúng ta sẽ là hiểm họa; những học viện tự do có lẽ sản sinh những người yêu chuộng hòa bình hay những người suy nghĩ trái nghịch với chính thể đang tồn tại.

Chắc chắn giáo dục đúng đắn là một hiểm họa đối với những chính phủ cầm quyền – và vì vậy nó bị ngăn cản bởi những phương tiện tinh vi hay thô thiển. Giáo dục và lương thực trong bàn tay của ít người đã trở thành phương tiện kiểm soát con người; và những chính phủ, dù của phe tả hay phe hữu, đều không lo ngại miễn là chúng ta còn là những cái máy hiệu quả dùng cho sự sản xuất những hàng hóa và những viên đạn.

Bây giờ, sự kiện rằng điều này đang xảy ra khắp thế giới có nghĩa: chúng ta, những công dân và những người giáo dục, và những người chịu trách nhiệm cho những chính phủ đang tồn tại, từ cơ bản không quan tâm liệu có tự do hay nô lệ, hòa bình hay chiến tranh, hạnh phúc hay đau khổ cho con

VỀ GIÁO DỤC VÀ HOÀ BÌNH THẾ GIỚI

người. Chúng ta muốn một chút ít đổi mới đó đây, nhưng hầu hết chúng ta đều sợ hãi phá vỡ xã hội hiện nay và sáng tạo một cấu trúc hoàn toàn mới mẻ, bởi vì điều này sẽ đòi hỏi một thay đổi cơ bản của chính chúng ta.

Trái lại, có những người tìm kiếm để tạo ra một cách mạng bạo lực. Bởi vì đã giúp đỡ để xây dựng trật tự xã hội đang tồn tại cùng tất cả những xung đột, hỗn loạn và đau khổ của nó, lúc này họ mong muốn tổ chức một xã hội hoàn hảo. Nhưng liệu bất kỳ ai trong chúng ta có thể tổ chức một xã hội hoàn hảo khi chính chúng ta đã tạo ra xã hội hiện nay? Tin tưởng rằng hòa bình có thể được thành tựu qua bạo lực là hy sinh hiện tại cho một lý tưởng tương lai; và sự tìm kiếm của một kết thúc đúng đắn qua phương tiện sai lầm là một trong những nguyên nhân của thảm họa hiện nay.

Chắc chắn sự lan rộng và sự thống trị của những giá trị giác quan tạo ra thuốc độc của chủ nghĩa quốc gia, của những hàng rào kinh tế, những chính phủ cầm quyền và tinh thần ái quốc, tất cả điều đó ngăn chặn sự hợp tác của con người với con người và làm hư hỏng sự liên hệ của con người, mà là xã hội. Xã hội là sự liên hệ giữa bạn và một người khác; và nếu không hiểu rõ sâu sắc sự liên hệ này, không phải tại bất kỳ một mức độ nào, nhưng toàn bộ, như một tiến hành tổng thể, chắc chắn chúng ta lại tạo ra cùng loại cấu trúc xã hội, dù được bổ sung trên bề mặt biết chừng nào.

Nếu chúng ta muốn thay đổi cơ bản sự liên hệ hiện nay của con người chúng ta, mà đã tạo ra sự đau khổ không kể xiết cho thế giới, nhiệm vụ tức khắc và duy nhất của chúng ta là tự -thay đổi chính chúng ta qua hiểu rõ về chính mình. Thế là chúng ta quay lại mấu chốt chính, mà là chính chúng ta; nhưng chúng ta tránh mấu chốt đó và chuyển trách nhiệm sang những chính phủ, những tôn giáo và những

VỀ GIÁO DỤC VÀ HOÀ BÌNH THẾ GIỚI

học thuyết. Chính phủ là điều gì *chúng ta* là, những tôn giáo và những học thuyết không là gì ngoại trừ một chiếu rọi của chính chúng ta; và vấn chúng ta không thay đổi cơ bản, không thể có giáo dục đúng đắn cũng như một thế giới hòa bình.

Sự an toàn phía bên ngoài choắt cả chỉ có thể hiện diện khi có tình yêu và thông minh; và bởi vì chúng ta đã tạo ra một thế giới của xung đột và đau khổ mà trong đó sự an toàn phía bên ngoài đang mau chóng ~~g~~mên không thể có được cho bất kỳ ai. Liệu điều đó không thể hiện sự vô lý hoàn toàn của sự giáo dục quá khứ và hiện nay hay sao? Là những phụ huynh và những giáo viên, chính là trách nhiệm của chúng ta phải phá vỡ sự suy nghĩ truyền thống, và không chỉ phụ thuộc vào những người chuyên môn và những tìm được của họ. Sự hiệu quả trong kỹ thuật đã cho chúng ta một khả năng nào đó để kiếm tiền, và đó là lý do tại sao hầu hết chúng ta đều thỏa mãn với cấu trúc hiện nay của xã hội; nhưng người giáo dục thực sự chỉ quan tâm đến sống đúng đắn, giáo dục đúng đắn và phương tiện kiếm sống đúng đắn.

Chúng ta càng vô trách nhiệm trong những vấn đề này nhiều bao nhiêu, chính phủ càng đảm đương trách nhiệm đó nhiều bấy nhiêu. Chúng ta gặp khó khăn đương đầu, không phải với một khủng hoảng kinh tế hay chính trị, nhưng với một khủng hoảng của sự thoái hóa của con người mà không đang phá vỡ chính trị hay hệ thống kinh tế nào có thể ngăn chặn.

Một thảm họa khác còn to tát và nguy hiểm hơn đang đến gần, và hầu hết chúng ta không làm bất kỳ việc gì cho nó. Ngày này sang ngày khác chúng ta tiếp tục chính xác như trước kia; chúng ta không muốn cởi bỏ tất cả những giá trị giả dối và bắt đầu mới mẻ lại. Chúng ta muốn thực hiện sự đổi mới từng mảnh, mà chỉ dẫn đến những vấn đề cần đổi

VỀ GIÁO DỤC VÀ HOÀ BÌNH THẾ GIỚI

mới thêm nữa. Nhưng ngôi nhà đang vỡ vụn, những bức tường đang mục nát, và lửa đang thiêu rụi nó. Chúng ta phải rời ngôi nhà và bắt đầu trên mảnh đất mới, cùng những nền tảng khác hẳn, những giá trị khác hẳn.

Chúng ta không chối từ hiểu biết công nghệ, nhưng phía bên trong liệu chúng ta có thể trở nên nhận biết được sự xấu xa của chúng ta, sự tàn nhẫn của chúng ta, những dối gạt và gian manh của chúng ta, sự thiếu vắng hoàn toàn của tự do? Chỉ bằng cách làm tự do một cách thông minh được chính chúng ta khỏi tinh thần của chủ nghĩa quốc gia, khỏi ganh tị và thèm khát quyền hành, một trật tự xã hội mới mẻ sẽ có thể hiện diện.

Hòa bình sẽ không thành tựu được bởi sự đối mới từng mảnh, hoặc bởi sự tái-sắp xếp những ý tưởng và những mê tín cũ kỹ. Có hòa bình chỉ khi nào chúng ta hiểu rõ điều gì vượt khỏi những hời hợt, và thế là chặn đứng được cơn sóng hủy diệt này mà đã được thả lỏng bởi sự hiểu chiến và những sợ hãi riêng của chúng ta; và chỉ như vậy sẽ có hy vọng cho con cái của chúng ta và sự cứu rỗi cho thế giới.

Giáo dục và Ý nghĩa của Sống

VII – LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI?

Tương lai của con người đang bị đe dọa

Thiết lập một liên hệ đúng đắn giữa bạn và người nói là điều rất quan trọng. Ông ta không là một đạo sư. Ông ta sẽ không khẳng định bạn suy nghĩ cái gì, suy nghĩ thế nào, nhưng cùng nhau chúng ta sẽ quan sát những hoạt động của con người khắp thế giới, tại sao họ đã trở thành điều gì họ là.

Chúng ta sẽ cùng nhau quan sát tại sao con người đã trở thành điều gì anh ấy là – tàn nhẫn, phá hoại, bạo lực, lý tưởng và, trong thế giới công nghệ, đang thực hiện những việc kinh ngạc mà hầu hết chúng ta không nhận biết được; tại sao sau hàng ngàn năm chiến tranh, roi nước mắt, một con người, qua một thời kỳ dài, đang thực sự cư xử trong cách này. Con người đã phân chia thế giới thành những quốc tịch; con người đã phân chia thế giới thành những người Thiên chúa giáo, những người Tin lành giáo, những người Ấn giáo, những người Hồi giáo, và vân vân – thuộc tôn giáo. Nơi nào có sự phân chia như người Ả rập và người Do thái, người Ấn giáo và người Hồi giáo, và vân vân; nơi nào có sự phân chia, phải có xung đột. Đây là một luật lệ tự nhiên, mà là điều gì đang thực sự xảy ra trong thế giới. Tại sao có sự phân chia này? Ai đã tạo ra nó? Tại sao con người đã trở thành điều gì anh ấy là bất kể trải nghiệm dư thừa, bất kể hiểu biết rất

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

nhieu, bất kể tiến bộ công nghệ rộng lớn; tại sao trong chùng mực nào đó anh ấy vẫn còn y nguyên như điều gì anh ấy đã là suốt 40.000 năm; tại sao? Liệu có phải bởi vì cái trí của chúng ta, bộ não của chúng ta, bị lập trình, giống như một máy vi tính? Máy vi tính bị lập trình bởi những người chuyên nghiệp và nó có thể lập lại có lẽ mau lẹ hơn, nhanh chóng hơn con người, cho vô số những thông tin. Có phải rằng mỗi con người trong thế giới này đã bị lập trình để là một người Bengali, để là một người Hồi giáo, để là một người Ấn giáo, và vân vân? Liệu bộ não của bạn bị lập trình, đang suy nghĩ trong một cách bị giới hạn, chật hẹp, cổ truyền? Bộ não của chúng ta bên trong hộp sọ bị giới hạn. Nhưng nó có khả năng sáng chế lạ lùng, tiến bộ công nghệ lạ lùng. Có lẽ hầu hết chúng ta đều không biết điều gì đang xảy ra trong thế giới sinh học, trong thế giới công nghệ, trong thế giới chiến tranh, bởi vì hầu hết chúng ta chỉ quan tâm đến sống hàng ngày của chúng ta, đến những vấn đề đặc biệt riêng của chúng ta, đến những thành tựu riêng của chúng ta. Vì vậy, chúng ta thường quên rằng sự tiến bộ vô cùng mà nhân loại đang thực hiện trong một phương hướng, trong thế giới công nghệ, và toàn bộ, hoàn toàn, lơ là thế giới thuộc tâm lý, thế giới thuộc cách cư xử của con người, thế giới của ý thức. Những nguyên nhân của tất cả điều này là gì? Tại sao những con người bị lập trình như những người Thiên chúa giáo suốt 2.000 năm, tin tưởng những tín điều nào đó, tìm kiếm chỉ một đảng cứu rỗi, và những người Hồi giáo cũng bị lập trình trong 1.000 năm hay nhiều hơn để tin tưởng những nguyên tắc nào đó và gọi anh ấy là người Hồi giáo, và người Ấn giáo bị lập trình có lẽ ba hay năm ngàn năm vừa qua. Vì vậy những bộ não của chúng ta bị quy định. Liệu người ta có khi nào nhận ra bộ não của chúng ta đang hành động, đang suy nghĩ, đang quan sát như thế nào? Nơi nào có sự giới hạn, phải có sự xung đột.

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

Những bộ não của chúng ta bị quy định để là điều này hay điều kia, để cư xử trong một cách nào đó, để vui vẻ, để đau khổ, để có gánh nặng vô cùng của sợ hãi, hoang mang, hỗn loạn, và sự sợ hãi tột cùng của chết. Chúng ta bị quy định đến điều đó và có nguyên một nhóm người, những giáo sư, những học giả, những tác giả, kể cả những người cộng sản và vị đạo sư Marx của họ, mà nói rằng bộ não của con người sẽ luôn luôn bị quy định; nó không bao giờ có thể được tự do. Làm ơn hiểu rõ sự hàm ý của điều đó. Vì vậy, những chính phủ chuyên chế đang kiểm soát tư tưởng của con người và không cho phép con người suy nghĩ một cách tự do, và nếu họ có làm như thế, họ được gửi đến bệnh viện tâm thần, những trại tập trung. Rất quan trọng khi chính bạn phải tìm ra liệu bộ não con người mà đã bị quy định qua trải nghiệm, qua hiểu biết, liệu bộ não đó mãi mãi được tự do, không có sợ hãi, không bị quy định. Nơi nào có sự quy định, phải có sự xung đột, bởi vì tất cả quy định đều bị giới hạn. Điều này rõ ràng chứ?

Trong nói chuyện cùng nhau, bạn nhận biết được suy nghĩ riêng của bạn, những phản ứng riêng của bạn, những đáp trả riêng của bạn, chúng bị giới hạn như thế nào, chúng bị quy định như thế nào, bạn phụ thuộc vào hiểu biết quá khứ như thế nào. Bạn thấy làm thế nào sống của bạn đã trở thành rất nông cạn, rất tầm thường, hoang mang, và có sự sợ hãi của không-an toàn. Nếu người ta nhận biết được tất cả những hoạt động phía bên trong riêng của người ta, những suy nghĩ của người ta, những cảm giác của người ta, những phản ứng của người ta, vậy thì chính bạn sẽ tự -tìm được rằng bạn bị quy định đến chừng nào, bạn bị giới hạn đến chừng nào. Khi bạn công nhận sự kiện đó, vậy thì bạn nhận ra những kết cục của bị quy định đó, bị giới hạn đó. Bất kỳ nơi nào có sự giới hạn như Ấn giáo hay Hồi giáo, phải có xung đột. Bất kỳ nơi

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

nào có sự phân chia giữa người chồng và người vợ, phải có xung đột. Và những con người khắp thế giới, sau tất cả sự tiến hóa này, vẫn còn đang xung đột với nhau.

Làm ơn suy nghĩ tất cả điều này bởi vì chúng ta quan tâm đến sống của bạn như một con người. Và sống đó, đang sống hàng ngày của chúng ta đã trở nên phức tạp cực kỳ, nguy hiểm, khó khăn, hỗn loạn cực kỳ. Tương lai của con người thực sự đang bị nguy hiểm. Đây không là một đe dọa, đây không là một quan điểm bi quan. Sự khủng hoảng không chỉ phần vật chất, nhưng nó còn ở trong ý thức của chúng ta, trong thân tâm của chúng ta. Thế là, đang cùng nhau nói chuyện, hãy trở nên nhận biết được tất cả điều này. Trong trở nên nhận biết, bạn bắt đầu khám phá. Bạn bắt đầu tự-tìm ra cho chính bạn sống của bạn đã trở thành đau khổ như thế nào, lo âu như thế nào, hỗn loạn như thế nào. Nếu bạn nhận biết được rõ ràng, vậy thì bạn có thể tiến tới sâu thẳm hơn, nhưng nếu bạn chỉ lắng nghe những từ ngữ, vậy thì những từ ngữ chẳng có ý nghĩa bao nhiêu. Những từ ngữ có ý nghĩa nào đó, nhưng nếu người ta sống trong những từ ngữ, như hầu hết mọi người đều làm, trong những biểu tượng, trong những thần thoại, trong lãng mạn vô lý, vậy thì chúng ta biến sống thành khó khăn nhiều hơn, nguy hiểm nhiều hơn, cho lẫn nhau. Vì vậy, làm ơn hãy lắng nghe để tìm ra, để nghi vấn, ngờ vực, để cho bộ não của bạn trở nên nhận biết được về chính nó. Chúng ta đang hỏi tại sao những con người, mà đã phát triển công nghệ kỳ diệu nhất mà thế giới chưa bao giờ biết đến, trong mức độ nào đó vẫn còn nguyên thuộc phần tâm lý, phía bên trong, suốt 40.000 năm qua. Phía bên trong, chúng ta có một hệ thống, chúng ta có những lý tưởng, chúng ta có tất cả những quyển sách tạm gọi là thiêng liêng, nhưng tại cơ bản chúng ta đã không sáng tạo một thay đổi, một cách mạng thuộc tâm lý, và chúng ta sẽ tìm hiểu

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

điều đó – liệu có thể sáng tạo sự thay đổi tổng thể trong chính những tế bào não.

Chúng ta đang nói về sự thay đổi cơ bản của cách cư xử của con người để cho anh ấy không còn tự cho mình là trung tâm như anh ấy là, mà đang gây ra sự hủy diệt vô cùng như thế trong thế giới. Nếu người ta nhận biết được, vậy thì chúng ta có thể bắt đầu hỏi liệu tình trạng bị quy định đó có thể hoàn toàn được thay đổi để cho con người tuyệt đối được tự do. Hiện nay anh ấy nghĩ rằng anh ấy được tự do để làm điều gì anh ấy ưa thích. Mỗi cá thể đều nghĩ rằng anh ấy có thể làm điều gì anh ấy ưa thích, khắp thế giới, và tự do của anh ấy được đặt nền tảng trên sự chọn lựa bởi vì anh ấy có thể chọn lựa nơi để sống, loại công việc anh ấy có thể làm, chọn lựa giữa ý tưởng này và ý tưởng kia, lý tưởng này hay lý tưởng kia, thay đổi từ một thượng đế này sang một thượng đế khác, từ một đạo sư này sang một đạo sư khác, từ một người triết lý này sang một người triết lý khác. Khả năng để chọn lựa này mang vào ý tưởng của tự do, nhưng trong chính thể chuyên chế không có tự do; bạn không thể tìm được điều gì bạn muốn làm. Nó bị kiểm soát hoàn toàn. Sự chọn lựa không là tự do. Sự chọn lựa chỉ đang chuyển động từ góc này sang góc khác trong cùng một phạm vi. Liệu điều này rõ ràng? Bộ não của chúng ta bị giới hạn, chúng ta đang hỏi, liệu bộ não có thể tự-làm tự do chính nó để cho không còn sợ hãi? Vậy thì có sự liên hệ đúng đắn với tất cả những người hàng xóm trong thế giới.

Bây giờ chúng ta sẽ tìm hiểu bản chất của ý thức của chúng ta. Ý thức của bạn là điều gì bạn là – niềm tin của bạn, những lý tưởng của bạn, những thượng đế của bạn, bạo lực, sợ hãi, những ý tưởng lãng mạn của bạn, vui thú của bạn, đau khổ của bạn, và sợ hãi chết của bạn và nghi vấn mãi mãi của con người, mà đã có từ thời gian có thể nhớ được, liệu có cái

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

gì đó thiêng liêng vượt khỏi tất cả điều này. Đó là ý thức của bạn. Đó là điều gì bạn là. Bạn không khác biệt ý thức của bạn. Chúng ta đang bị liệu nội dung đó của ý thức có thể được chuyển đổi, có thể được thay đổi hoàn toàn.

Trước hết, ý thức của bạn không là ý thức của bạn. Ý thức của bạn là ý thức của tất cả nhân loại, bởi vì điều gì bạn suy nghĩ, tất cả những niềm tin của bạn, những cảm giác của bạn, những phản ứng của bạn, đau khổ của bạn, phiền muộn của bạn, không an toàn của bạn, những thương đố của bạn, và vân vân, được chia sẻ bởi tất cả những con người. Đi tới Mỹ, tới Anh, Châu âu hay Nga, Trung quốc, bạn sẽ thấy rằng những con người chịu đựng đau khổ khắp mọi nơi. Họ kinh hãi chết, họ có những niềm tin, họ có những lý tưởng. Họ nói một ngôn ngữ đặc biệt, những suy nghĩ của họ, những phản ứng của họ, những đáp trả của họ, thường được chia sẻ bởi tất cả những con người. Đây là một sự kiện rằng bạn chịu đựng đau khổ, người hàng xóm của bạn chịu đựng đau khổ; người hàng xóm đó có lẽ cách xa hàng ngàn dặm, nhưng anh ấy chịu đựng đau khổ. Anh ấy cũng không có an toàn giống như bạn. Anh ấy có lẽ có nhiều tiền nhưng phía bên trong không có an toàn. Một người giàu có ở Mỹ, hay con người có quyền hành, tất cả đều gặp phải đau khổ, lo âu, cô độc, tuyệt vọng này. Vì vậy, ý thức của bạn không là ý thức của bạn giống như suy nghĩ của bạn. Nó không là một suy nghĩ cá thể. Suy nghĩ là chung, là ủa mọi người, từ người nghèo nhất, người thiếu giáo dục, không hiểu biết nhất trong một ngôi làng bé tí đến bộ não xuất chúng nhất – những người khoa học vĩ đại; tất cả họ đều suy nghĩ. Suy nghĩ có lẽ phức tạp nhiều hơn, nhưng suy nghĩ là chung, được chia sẻ bởi tất cả những con người. Vì vậy, nó không là suy nghĩ cá thể của bạn. Khá khó khăn để hiểu rõ và công nhận sự thật của điều này, bởi vì chúng ta bị quy định quá sâu đậm như những cá

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

thể. Tất cả những quyển sách tôn giáo của bạn, dù là Thiên chúa giáo hay Hồi giáo hay một tôn giáo khác, tất cả đều duy trì và nuôi dưỡng ý tưởng này, khái niệm của một cá thể này. Bạn phải nghi vấn điều đó. Bạn phải tìm ra sự thật của vấn đề.

Cùng nhau chúng ta đang tìm hiểu và chúng ta thấy rằng ý thức của nhân loại đều giống nhau, đều được chia sẻ bởi những con người. Vì vậy, không có cá thể. Anh ấy có lẽ được giáo dục nhiều hơn bạn, anh ấy có lẽ cao hơn, anh ấy có lẽ thấp hơn; phía bên ngoài anh ấy có lẽ khác hẳn, nhưng phía bên trong anh ấy chia sẻ cùng nền tảng của tất cả những con người. Đây là một sự kiện. Nhưng nếu bạn bị kinh hãi, nếu bạn bị trói buộc trong tình trạng bị quy định của là một cá thể, bạn sẽ không bao giờ hiểu rõ sự bao la và sự kiện lạ thường rằng bạn là toàn thể nhân loại. Từ hiểu rõ đó có tình yêu, từ bi, thông minh, nhưng nếu bạn chỉ bị quy định vào ý tưởng rằng bạn là một cá thể, vậy thì bạn gặp phải những phức tạp vô tận bởi vì nó được đặt nền tảng trên ảo tưởng, không phải trên sự kiện. Ảo tưởng có lẽ của hàng ngàn năm, nhưng nó vẫn còn là ảo tưởng. Bạn là kết quả của môi trường sống của bạn, bạn là kết quả của ngôn ngữ bạn nói, bạn là kết quả của thực phẩm bạn ăn, quần áo, điều kiện sống, truyền thống được chuyển tiếp từ thế hệ sang thế hệ – bạn là tất cả điều đó. Bạn là sản phẩm của xã hội mà bạn đã tạo ra. Xã hội không khác biệt bạn. Con người đã tạo ra xã hội, xã hội của tham lam, ganh tỵ, hận thù, tàn nhẫn, bạo lực, những chiến tranh; anh ấy đã tạo ra tất cả điều đó và anh ấy cũng đã tạo ra thế giới công nghệ phi thường. Vì vậy, bạn là thế giới và thế giới là bạn. Ý thức của bạn không là ý thức của bạn, nó là nền tảng mà tất cả những con người đều dựa vào, tất cả những con người suy nghĩ. Vì vậy, thật ra bạn không là một

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

cá thể. Đó là một trong những thực tế, sự thật mà người ta phải hiểu rõ.

Đừng chấp nhận điều gì người nói đang trình bày, nhưng hãy nghi vấn sự cô lập riêng của bạn, bởi vì cá thể có nghĩa cô lập. Tách rời chính mình khỏi một người khác là cô lập, giống như những quốc gia tách rời chính chúng như nước Ấn độ và vãn vãn. Và họ nghĩ rằng trong cô lập có sự an toàn. Không có sự an toàn trong cô lập. Nhưng những chính phủ của thế giới, đại diện cho nhân loại của mỗi quốc gia, đang duy trì sự cô lập này, và vì vậy họ đang liên tục gây ra chiến tranh. Nếu bạn công nhận sự thật, sự kiện rằng bạn không là một cá thể, rằng phía bên trong không có sự phân chia, rằng tất cả chúng ta đều chia sẻ cùng vấn đề, vậy thì vấn đề là: Liệu bạn, như một con người đang đại diện cho tất cả nhân loại, có thể sáng tạo một cách mạng cơ bản, thuộc tâm lý? Bạn có lẽ hỏi ‘Nếu tôi, như một con người, thay đổi, liệu trong bất kỳ cách nào nó sẽ gây ảnh hưởng cho phần còn lại của nhân loại? Nếu tôi có thay đổi, nếu có một thay đổi trong một con người đặc biệt, làm thế nào nó sẽ gây ảnh hưởng cho toàn ý thức của nhân loại?’ Làm ơn hãy đặt ra nghi vấn đó cho chính bạn; thậm chí như một con người cô lập duy nhất bạn đang hỏi, ‘Nếu tôi thay đổi, nó có ảnh hưởng gì trong thế giới?’

Câu hỏi là, nếu bạn thay đổi một cách cơ bản, bạn gây ảnh hưởng cho toàn ý thức của nhân loại. Napoleon đã gây ảnh hưởng cho toàn ý thức của Châu Âu. Stalin đã gây ảnh hưởng cho toàn ý thức của Nga. Đấng cứu rỗi của Thiên chúa giáo, ngài đã gây ảnh hưởng cho toàn ý thức của thế giới, và những người Ấn giáo với những thần thánh đặc biệt của họ đã gây ảnh hưởng cho toàn ý thức của thế giới. Khi bạn, như một con người, thuộc tâm lý thay đổi một cách cơ bản, đó là, được tự do khỏi sợ hãi, có sự liên hệ đúng đắn với lẫn nhau,

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

kết thúc đau khổ và vãn vãn, mà là một thay đổi cơ bản, vậy thì bạn gây ảnh hưởng cho toàn ý thức của nhân loại. Nó không là một công việc thuộc cá thể. Nó không là một công việc ích kỷ. Nó không là sự cứu rỗi cá thể; nó là sự cứu rỗi của tất cả những con người mà bạn là của họ.

Trước hết, chúng ta phải tìm hiểu sự liên hệ là gì. Tại sao, trong sự liên hệ lẫn nhau của con người, có xung đột như thế, đau khổ như thế, ý thức của cô độc vô cùng như thế? Từ lịch sử quá khứ, từ tất cả hiểu biết đã được thu lượm, đã được nghiên cứu, con người đã sống trong xung đột lẫn nhau. Nhưng liên hệ là tồn tại: nếu không có liên hệ bạn không thể tồn tại. Trong tồn tại đó có xung đột. Liên hệ là tuyệt đối cần thiết. Sống là liên hệ, hành động là liên hệ; điều gì bạn suy nghĩ tạo ra sự liên hệ hay hủy diệt sự liên hệ. Người ẩn sĩ, người thầy tu, người khất sĩ – anh ấy suy nghĩ anh ấy tách rời, nhưng anh ấy có liên hệ – có liên hệ với quá khứ, có liên hệ với môi trường, có liên hệ với con người mà mang cho anh ấy chút ít gạo, chút ít lương thực, chút ít quần áo. Vì vậy sống là liên hệ. Cùng nhau chúng ta tìm hiểu tại sao con người sống trong xung đột lẫn nhau, tại sao có xung đột giữa bạn và người chồng của bạn, giữa người vợ và người đàn ông. Bởi vì, nơi nào có xung đột trong liên hệ, không có tình yêu, không có bí, và không có thông minh. Liệu bạn có liên hệ thực sự? Bạn có lẽ có liên hệ với một người đàn ông, một người phụ nữ, thuộc tình dục, nhưng ngoại trừ việc đó, liệu bạn có liên hệ với bất kỳ ai? Liên hệ có nghĩa không-cô lập. Đó là, con người đi đến văn phòng mỗi ngày của sống của anh ấy, đi đến một cơ xưởng, đến hình thức nào đó của nghề nghiệp, rời nhà lúc 8 giờ, trải qua nguyên ngày làm việc, suốt 50, 60 năm, rồi cuối cùng chết. Và ở đó con người đầy tham vọng, tham lam, ganh tị, đấu tranh, ganh đua; anh ấy về nhà và người phụ nữ, người vợ, cũng ganh đua, ghen

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

tuông, lo âu, tiếp tục trong con đường riêng của cô ấy. Họ có lẽ gặp gỡ trong tình dục, nói chuyện cùng nhau, chăm sóc trong chừng mực nào đó, nhưng họ vẫn duy trì sự tách rời, giống như hai đường rầy xe lửa không bao giờ gặp nhau. Đây là điều gì chúng ta gọi là sự liên hệ, mà là một thực tế. Đây là một sự kiện của sống của mọi người, sự phân chia liên tục giữa hai con người, mỗi người đang bám vào những quan điểm của anh ấy, những kết luận của anh ấy. Sự kiện là, dù sự liên hệ đó có lẽ mật thiết đến chừng nào, luôn luôn có xung đột, một người đang thống trị một người khác, một người đang sở hữu một người khác, một người ganh tị với người còn lại. Đây là điều gì chúng ta gọi là sự liên hệ. Bây giờ, liệu sự liên hệ mà chúng ta biết đó có thể hoàn toàn được thay đổi? Hãy đưa cho bạn nghi vấn này.

Tại sao có sự xung đột giữa hai con người, dù họ được giáo dục cao hay không được giáo dục? Họ có lẽ là những người khoa học vĩ đại, nhưng họ cũng là những con người bình thường, giống như bạn và một người khác – đánh nhau, cãi cọ, tham vọng. Tại sao trạng thái này tồn tại? Không phải bởi vì mỗi người đang quan tâm đến chính anh ấy? Thế là anh ấy đang tự-cô lập chính anh ấy. Trong cô lập bạn không thể có sự liên hệ đúng đắn. Bạn nghe điều này, nhưng bạn sẽ không làm bất kỳ điều gì cho nó bởi vì chúng ta rơi vào một thói quen, vào một lối mòn, vào một khe rãnh, vào một sống chật hẹp nhỏ nhen, và chúng ta dung thứ nó, dù nó gây đau khổ, bất hạnh, cãi cọ, xấu xa đến chừng nào. Vậy là, làm ơn, hãy tìm hiểu, nghi vấn, ngờ vực, liệu có thể sống cùng một người khác bằng hiệp thông trọn vẹn mà không có bất kỳ bất đồng nào, mà không có bất kỳ phân chia nào. Nếu thực sự, sâu thẳm, bạn tìm hiểu, bạn sẽ phát hiện rằng bạn đã tạo ra một hình ảnh về người vợ của bạn, và cô ấy đã tạo ra một hình ảnh về bạn. Mỗi người đã tạo ra một hình ảnh về người

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

còn lại, một bức tranh về người còn lại. Hai bức tranh, hình ảnh, từ ngữ này đang liên hệ lẫn nhau. Nơi nào có một hình ảnh về một người khác, một bức tranh về một người khác, phải có xung đột. Tôi chắc chắn tất cả các bạn đều có một hình ảnh về người nói. Tôi chắc chắn điều đó. Tại sao? Bạn không biết về người nói. Bạn không bao giờ có thể biết về người nói, nhưng bạn đã tạo ra một hình ảnh về ông ta: rằng ông ta là người tôn giáo, không-tôn giáo, ông ta đốt nát, ông ta thông minh, ông ta đẹp, ông ta là thế này, ông ta là thế kia. Và bằng hình ảnh đó bạn nhìn con người. Hình ảnh không là con người. Hình ảnh là danh tiếng, và những danh tiếng được tạo ra dễ dàng; danh tiếng có lẽ tốt lành hay xấu xa. Nhưng bộ não của con người, tư tưởng, tạo ra hình ảnh. Hình ảnh là kết luận, và chúng ta sống bằng những hình ảnh và sự tương tượng. Sự tạo tác hình ảnh không có vị trí trong tình yêu. Chúng ta không thương yêu lẫn nhau; chúng ta có lẽ nắm tay, chúng ta có thể ngủ chung, chúng ta có lẽ làm điều này hay mùi điều khác, nhưng chúng ta không thương yêu lẫn nhau. Nếu bạn có chất lượng đó, hương thơm của tình yêu đó, sẽ không có chiến tranh. Sẽ không có Ấn giáo hay Hồi giáo, Do thái và Ả rập. Nhưng bạn lắng nghe tất cả điều này và bạn vẫn còn giữ nguyên những hình ảnh của bạn. Các bạn vẫn còn cãi ộn với nhau, ẩu đả lẫn nhau. Sống của bạn đã trở thành vô nghĩa cực kỳ.

Tôi không biết bao nhiêu người trong các bạn nhận ra rằng chúng ta được xếp đặt vào chung bởi tư tưởng. Những thượng đế của bạn được xếp đặt bởi tư tưởng. Tất cả những nghi lễ, những giáo điều, những triết lý, đều được xếp đặt bởi tư tưởng, và tư tưởng không-thiên liêng. Tư tưởng luôn luôn bị giới hạn. Tư tưởng đã tạo ra một hình ảnh về bạn như khán giả, về bạn như người vợ và người chồng, về bạn như người Ấn độ và anh ấy như người Mỹ, và vân vân. Chính là

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

những hình ảnh này mà không -trung thực , đang tách rời những con người. Bạn không bao giờ nên gọi mình là người Ấn độ, người Nga hay người Mỹ; chúng ta là những con người. Vậy thì chúng ta sẽ không có những chiến tranh. Chúng ta sẽ có chính phủ toàn cầu, sự hiệp thông toàn cầu, nhưng bạn không quan tâm tất cả điều này. Bạn nghe tất cả điều này, và nếu tại cơ bản bạn không thay đổi, bạn đang tạo ra sự hủy diệt cho thế hệ tương lai. Vì vậy, làm ơn hãy lắng nghe, suy nghĩ, chú ý , vào đâu gì đang diễn ra phía bên ngoài và cũng vậy vào điều gì đang diễn ra phía bên trong của bạn, bởi vì tinh thần phía bên trong luôn luôn thắng thế môi trường sống phía bên ngoài. Như bạn thấy nó ở Nga, chúng ta trao sự quan trọng như thế vào phía bên ngoài. Chúng ta phải có xã hội đúng đắn, những luật lệ đúng đắn, nuôi ăn những người nghèo, quan tâm đến những người nghèo, nhưng tư tưởng phía bên trong, cảm giác phía bên trong, cô lập phía bên trong, đang gây tách rời con người và con người, và bạn chịu trách nhiệm cho điều này. Mỗi người trong các bạn chịu trách nhiệm cho điều này. Nếu bạn không thay đổi cơ bản, phía bên trong, tương lai rất nguy hiểm. Nếu tại cơ bản, bạn không tự-tạo ra cho chính bạn một thay đổi trong sống hàng ngày của bạn, có liên hệ đúng đắn với lẫn nhau, sống đúng đắn, không có tham vọng và vân vân; không thể kết thúc được sự xung đột giữa những con người.

Cái trí Không Đo lường

Calcutta, Ấn độ, ngày 20 tháng 11 năm 1982

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

Trách nhiệm của tôi là không có một hình ảnh

Krishnamurti: Trách nhiệm của một con người trong sự liên hệ là gì? Bởi vì sự liên hệ là sống, sự hiệp thông là nền tảng của tôn tại. Sự liên hệ là tuyệt đối cần thiết, ngược lại bạn không thể tồn tại. Sự hiệp thông có nghĩa đồng-hợp tác. Mọi thứ đều được bao gồm trong những từ ngữ đó. Sự liên hệ có nghĩa tình yêu, quảng đại, tất cả điều đó được hàm ý. Bây giờ, trách nhiệm của một con người trong sự liên hệ là gì?

Giáo sư Anderson: Nếu chúng ta chân thật và tuyệt đối đang chia sẻ, vậy thì trách nhiệm sẽ hiện diện trọn vẹn.

Krishnamurti: Vâng, nhưng làm thế nào nó tự-diễn tả chính nó trong sự liên hệ? Không chỉ giữa bạn và tôi ngay lúc này, nhưng giữa người đàn ông và người phụ nữ, với người hàng xóm của tôi, liên hệ cùng mọi thứ, cùng thiên nhiên. Sự hiệp thông của tôi cùng thiên nhiên là gì? Liệu tôi sẽ giết chết những con hải cẩu con?

Anderson: Không.

Krishnamurti: Liệu tôi sẽ đi và hủy diệt những con người đang gọi họ là những kẻ thù? Liệu tôi sẽ hủy diệt thiên nhiên, mọi thứ mà con người đang làm lúc này? Anh ấy đang hủy diệt quả đất, không khí, biển cả, mọi thứ, bởi vì anh ấy cảm thấy hoàn toàn vô-trách nhiệm.

Anderson: Anh ấy thấy cái gì ở ngoài đó như cái gì đó để vận hành vào.

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

Krishnamurti: Vì vậy tôi hỏi làm thế nào trách nhiệm này tự-thể hiện chính nó trong sống của tôi? Giả sử tôi lập gia đình, trách nhiệm của tôi là gì? Tôi có liên hệ gì cùng người vợ của tôi?

Anderson: Sự ghi lại dường như không tốt lành.

Krishnamurti: Không chỉ sự ghi lại, sự thực tế. Tôi có liên hệ gì cùng người vợ của tôi? Hay liên hệ của tôi phụ thuộc vào hình ảnh tôi tạo ra về cô ấy? Và tôi phải chịu trách nhiệm cho hình ảnh đó, bạn theo kịp, thưa bạn?

Anderson: Bởi vì dữ liệu được đưa vào đã liên tục liên quan với hình ảnh đó.

Krishnamurti: Thế là tôi không có liên hệ cùng người vợ của tôi nếu tôi có một hình ảnh về cô ấy. Hay nếu tôi có một hình ảnh về chính tôi khi tôi muốn thành công và mọi chuyện như thế.

Anderson: Bởi vì ngay lúc này chúng ta đang nói chuyện về nó, là ngay lúc này; có một thời gian của hiệp thông, tôi thấu nhận nó, giữa điều gì ông đang nói và cụm từ ngữ ông đã sử dụng trong một trong những nói chuyện đầu tiên của chúng ta, sự phản bội hiện tại.

Krishnamurti: Tuyệt đối. Bạn thấy đó là mấu chốt chính, thưa bạn. Nếu tôi hiệp thông cùng bạn, tôi không có hình ảnh về bạn, hay bạn không có hình ảnh về tôi, vậy thì chúng ta có sự liên hệ. Chúng ta không có sự liên hệ nếu tôi có một hình ảnh về tôi hay về bạn. Những hình ảnh của chúng ta có một liên hệ, nhưng trong thực tế chúng ta không có sự liên hệ. Tôi

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

có lẽ ngủ với người vợ của tôi nhưng nó không là một liên hệ. Nó là một tiếp xúc thuộc xác thịt, một hứng khởi giác quan, không còn gì hơn nữa. Trách nhiệm của tôi là không có một hình ảnh.

Tôi phải bám vào điều này bởi vì điều này thực sự rất quan trọng. Bởi vì dù đi bất kỳ nơi nào bạn muốn đều không có sự liên hệ giữa những con người, và đó là bi kịch, và từ đó nảy sinh tất cả những xung đột, bạo lực của chúng ta, toàn công việc. Vậy là khi có trách nhiệm này, cảm thấy của trách nhiệm này, nó tự-biểu lộ chính nó trong sự liên hệ. Không đặt thành vấn đề với người nào. Có một tự do khỏi cái đã được biết mà là hình ảnh. Và trong tự do đó, tốt lành nở hoa.

Anderson: Tốt lành nở hoa.

Krishnamurti: Và đó là vẻ đẹp. Vẻ đẹp không là một điều trừu tượng, nhưng nó theo cùng tốt lành. Tốt lành trong cư xử, tốt lành trong thái độ, tốt lành trong hành động.

Anderson: Thịnh thoảng trong khi chúng ta đang nói chuyện, tôi đã bắt đầu bằng một câu với chữ 'nếu', và tôi đã nhìn đôi mắt của ông và ngay tức khắc tôi biết tôi đã nói một điều sai lầm. Chúng ta luôn luôn đang 'giả sử' nó.

Krishnamurti: 'Giả sử' nó! Tôi biết, thưa bạn. Chúng ta luôn luôn đang giải quyết những trừu tượng thay vì thực tế.

Anderson: Ngay tức khắc chúng ta 'nếu', một câu trúc ở ngoài đó mà chúng ta liên tục nói đến.

Krishnamurti: Điều đó đúng.

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

Anderson: *Và chúng ta trở nên mỗi lúc một khôn ngoan hơn và khôn ngoan hơn về nó, và nó chẳng liên quan đến bất kỳ việc gì cả.*

Krishnamurti: Vậy là làm thế nào trách nhiệm này tự-thể hiện chính nó trong cách cư xử của con người? Bạn theo kịp chứ, thưa bạn?

Anderson: *Sẽ có một kết thúc đối với xung đột.*

Krishnamurti: Tuyệt đối.

Anderson: *Nó sẽ không từ từ ngừng lại.*

Krishnamurti: Bạn thấy điều gì chúng ta đã làm, thưa bạn? Chúng ta là những con người bạo lực, thuộc tình dục, thuộc luân lý, trong mọi cách chúng ta là những con người bạo lực, và không thể giải quyết được nó chúng ta đã sáng chế một lý tưởng của không-bạo lực, mà có nghĩa có sự kiện – bạo lực – một trừu tượng khỏi sự kiện mà là không-sự kiện, và chúng ta cố gắng sống cùng không-sự kiện.

Anderson: *Vâng, và ngay tức khắc việc đó sinh ra sự xung đột bởi vì nó không thể được thực hiện.*

Krishnamurti: Xung đột, đau khổ, hoang mang, tất cả việc đó. Tại sao cái trí tưởng tượng ra nó? Cái trí tưởng tượng ra nó bởi vì cái trí không biết phải làm gì với sự kiện của bạo lực. Thế là trong tưởng tượng ra ý tưởng của không-bạo lực, nó trì hoãn hành động. Tôi đang cố gắng trở thành không-bạo lực và trong khoảng giữa tôi vui đùa cùng bạo lực.

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

Anderson: *Vâng.*

Krishnamurti: Và đây là một tẩu thoát khỏi sự kiện. Tất cả những trừu tượng đều là tẩu thoát khỏi sự kiện. Vậy là cái trí thực hiện nó bởi vì nó không thể giải quyết sự kiện hay nó không muốn giải quyết sự kiện hay nó lười biếng và nói, tôi sẽ cố gắng và thực hiện nó vào ngày khác. Tất cả điều này đều được bao hàm khi nó tẩu thoát khỏi sự kiện. Bây giờ trong cùng cách, sự kiện là sự liên hệ của chúng ta không-tồn tại. Tôi có lẽ nói chuyện với người vợ của tôi, Anh yêu em, vân vân, vân vân, nhưng sự hiệp thông không hiện diện, bởi vì tôi có một hình ảnh về cô ấy và cô ấy có một hình ảnh về tôi. Thế là chúng ta đã sống trong những trừu tượng.

Anderson: *Tôi chợt nảy ra ý nghĩ rằng chính từ ngữ sự kiện, mà đã không có sự kết thúc của những tìm hiểu về . . .*

Krishnamurti: Ồ, vâng, dĩ nhiên. Sự kiện, ‘cái gì là’, chúng ta hãy gọi nó, ‘cái gì là’. Bạn thấy, thưa bạn, điều này phơi bày rất nhiều. Khi bạn cảm thấy trách nhiệm, cảm thấy trách nhiệm cho sự giáo dục của con cái bạn, không chỉ con cái bạn, tất cả trẻ em. Bạn đang giáo dục các em phải tuân phục xã hội, bạn đang giáo dục các em để chỉ kiếm được một công việc. Bạn đang giáo dục các em vào sự tiếp tục của cái gì đã là? Bạn đang giáo dục các em phải sống trong những trừu tượng, như chúng ta đang làm bây giờ? Vì vậy, trách nhiệm của bạn là gì, như một người cha, người mẹ, không đặt thành vấn đề bạn là ai, vì sự giáo dục của một con người? Đó là một vấn đề. Trách nhiệm của bạn là gì, nếu bạn cảm thấy trách nhiệm, cho sự phát triển của con người, văn hóa của con người, tốt lành của con người? Trách nhiệm của bạn đối với quả đất là gì? Cảm thấy có trách nhiệm là một điều lạ

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

thường. Và cũng vậy, bạn thấy, theo cùng trách nhiệm là tình yêu, ân cần, chú ý.

Anderson: Vâng, thật đầu tôi đã hỏi ông về ân cần liên quan với trách nhiệm. Cái gì đó mà sẽ trôi chảy tức khắc.

Krishnamurti: Tự nhiên. Bạn thấy điều đó cũng bao hàm nhiều lắm bởi vì người mẹ phụ thuộc vào đứa trẻ, và đứa trẻ phụ thuộc vào người mẹ, hay người cha, hay bất kỳ ai. Thế là, sự phụ thuộc đó được nuôi dưỡng: không chỉ giữa người cha và người mẹ nhưng còn cả sự phụ thuộc vào một người thầy, sự phụ thuộc vào người nào đó để chỉ bảo cho bạn phải làm gì, sự phụ thuộc vào vị đạo sư của bạn.

Anderson: Vâng, tôi theo kịp.

Krishnamurti: Dần dần đứa trẻ, người đàn ông, không thể đứng một mình và thế là anh ấy nói tôi phải phụ thuộc người vợ của tôi để có sự thanh thản của tôi, để có tình dục của tôi, để có cái này, cái kia, và điều còn lại, tôi bị lạc lõng nếu không có cô ấy. Và tôi bị lạc lõng nếu không có vị đạo sư của tôi, nếu không có người thầy của tôi. Nó trở thành quá nực cười. Khi cảm giác của trách nhiệm còn tồn tại, tất cả việc này biến mất. Bạn phải chịu trách nhiệm cho cách cư xử của bạn, cho cách bạn nuôi nấng con cái, cho cách bạn đối xử với một con chó, một người hàng xóm, thiên nhiên, mọi thứ đều ở trong bàn tay của bạn. Vì vậy, bạn phải trở nên cẩn thận lạ thường về điều gì bạn làm. Cẩn thận, không phải, ‘Tôi không được làm điều này và tôi phải làm điều kia.’ Ân cần, điều đó có nghĩa thương yêu, điều đó có nghĩa ý tứ, siêng năng. Tất cả đều theo cùng trách nhiệm, mà xã hội hiện nay hoàn toàn quên lãng. Đó là điều gì vô số đạo sư được nhập khẩu vào

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

phương Tây đang thực hiện, đang tạo ra sự ranh mãnh như thế để khiến cho những người đó, những người không chín chắn, bất hạnh, mong muốn sự hừng khởi, tham gia vào cùng họ, để làm mọi loại sự việc vô lý lố bịch.

Vậy là, chúng ta trở lại: tự do hàm ý trách nhiệm. Và vì vậy tự do, trách nhiệm có nghĩa ân cần, siêng năng, không phải phóng đảng, cầu thả.

Một cách Sống hoàn toàn khác hẳn

San Diego, California, ngày 19 tháng 2 năm 1974

Nói chuyện lần thứ tư cùng Dr Allan W. Anderson

Nếu không có một thay đổi, sẽ luôn luôn có chiến tranh

Vì vậy câu hỏi của chúng ta là: Làm thế nào bộ não cũng như cái trí – đó là, tổng thể con người – thuộc sinh học, thuộc hệ thần kinh, có thể hoàn toàn thay đổi? Làm thế nào con người có thể hoàn toàn thay đổi? Một thay đổi như thế là cần thiết – người ta thấy điều đó. Và nếu không có một thay đổi, sẽ luôn luôn có chiến tranh – một quốc gia chống lại một quốc gia khác, một quốc tịch chống lại một quốc tịch khác, tất cả sự tàn bạo khủng khiếp đó của chiến tranh, quốc gia của bạn chống lại một quốc gia khác, những khác biệt ngôn ngữ, những khác biệt kinh tế, những khác biệt xã hội, những khác biệt luân lý và trận chiến liên tục, phía bên ngoài và phía bên trong. Phải có sự thay đổi. Bây giờ, làm thế nào người ta sẽ tạo ra nó?

Làm ơn, thấy sự phức tạp lạ thường của câu hỏi này, điều gì được bao hàm trong nó. Con người đã cố gắng quá nhiều cách – đi khỏi đến những tu viện, từ bỏ thế giới và theo

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

sống của những khát sĩ, vào núi rừng để tham thiên, nhịn đói, trở thành một người độc thân, đã làm mọi thứ mà con người có thể tưởng tượng, đã thôi miên anh ấy, đã ép buộc anh ấy, đã tìm hiểu, đã phân tích ý thức của anh ấy, tầng ý thức bên ngoài và tầng ý thức bên trong – anh ấy đã làm mọi thứ để tạo ra một cách mạng cơ bản bên trong chính anh ấy. Và thế là anh ấy nhân tâm trong anh ấy, không chỉ như một cá thể, nhưng như *một con người* – hai thực thể hoàn toàn khác hẳn. Cá thể là một thực thể địa phương: một người Ấn độ giáo, một người Phật giáo, một người Hồi giáo và vân vân. Cá thể bị quy định bởi môi trường sống. Nhưng con người vượt khỏi điều đó; anh ấy quan tâm đến tổng thể nhân loại – không phải đến quốc gia của anh ấy, những khác biệt ngôn ngữ của anh ấy, những chiến tranh và cãi cọ nhỏ nhen của anh ấy, những thương đê tí ti tầm thường của anh ấy, và vân vân – anh ấy quan tâm đến tình trạng tổng thể của nhân loại, xung đột của anh ấy, tuyệt vọng của anh ấy. Khi bạn thấy tổng thể, vậy thì bạn có thể hiểu rõ cái riêng biệt. Nhưng cái riêng biệt không thể hiểu rõ tổng thể. Vì vậy, đối với cá thể liên tục suy xét về nội tâm, sự tìm hiểu không có ý nghĩa gì cả bởi vì anh ấy vẫn còn quan tâm đến khuôn mẫu của sự tồn tại riêng của anh ấy, bị quy định bởi xã hội – trong đó được bao gồm tôn giáo và mọi chuyện của nó. Ngược lại, con người – như một con người đã sống được hai triệu năm – đã chịu đựng đau khổ, đã tìm hiểu, đã được sinh ra, dù ở Nga, ở Trung quốc, ở Mỹ, hay ở đây.

Và nhân loại, con người, đã làm mọi thứ để tạo ra một thay đổi cơ bản; và vẫn vậy, tại cơ bản, con người đã không thay đổi gì cả. Chúng ta là cái gì chúng ta đã là suốt hai triệu năm! Con thú rất mạnh mẽ trong chúng ta. Con thú cùng tất cả tham lam, ganh tị, tham vọng, tức giận, độc ác của nó vẫn còn y nguyên sâu ~~lắm~~ trong những quả tim và cái trí của

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

chúng ta. Và qua tôn giáo, qua văn hóa, qua văn minh, chúng ta đã đánh bóng phía bên ngoài; chúng ta có những cư xử tốt đẹp hơn – có lẽ một ít người chúng ta có những cư xử tốt đẹp hơn. Chúng ta lười nhiều hơn một chút. Thuộc công nghệ chúng ta đã tiến rất xa. Chúng ta có thể bàn luận những triết lý, văn chương phương Tây và phương Đông; chúng ta có thể đi khắp thế giới. Nhưng phía bên trong, sâu thẳm, gốc rễ vẫn còn cắm sâu rất chặt chẽ.

Vì thấy tất cả điều này, làm thế nào người ta – bạn như một con người, và tôi như một con người – làm thế nào chúng ta sẽ thay đổi? Chắc chắn không qua những giọt nước mắt, chắc chắn không qua trí năng, không qua tuân theo một không-tưởng thuộc học thuyết, không qua chuyên chế phía bên ngoài, ũng không qua chuyên chế tự -áp đặt. Thế là người ta loại bỏ tất cả điều này, và tôi hy vọng bạn cũng đã loại bỏ tất cả điều này. Bạn hiểu chứ? Loại bỏ quốc tịch của người ta, loại bỏ những thượng đế của người ta, những truyền thống của người ta, những niềm tin của người ta; loại bỏ tất cả những sự việc mà người ta đã được nuôi dưỡng để tin tưởng – loại bỏ tất cả điều này là vấn đề khó khăn lắm khi thực hiện. Chúng ta có đ đồng ý thuộc c trí năng, nhưng sâu thẳm nơi tàng ý thức bên trong chúng ta khăng khăng bám vào sự quan trọng của quá khứ.

Tuyển tập những Lời giảng

Bombay, ngày 16 tháng 2 năm 1966

LIÊU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

**Nó không là vấn đề của cứu thoát cái linh hồn nhỏ
nhoi đặc biệt riêng của bạn**

Không phải chúng ta đang nói về một cách mạng bên trong người ta như một cá thể – một vấn đề của cứu thoát cái linh hồn nhỏ nhoi đặc biệt riêng của người ta – nhưng một cách mạng bên trong người ta như một con người có liên quan ởng thể đến tất cả những con người khác. Một cách cố ý có lẽ chúng ta tự-tách rời chính chúng ta thành những cá thể nhỏ nhoi, tầm thường, nhưng sâu thẳm, khi ông nhận biết được, chúng ta là sự trải nghiệm được thừa hưởng của con người của tất cả mọi thời gian; và những thay đổi thuần túy trên bề mặt ở mức độ thuộc xã hội hay kinh tế, mặc dù chúng có thể trao tặng nhiều thoải mái và tiện nghi, nhưng không là sự sáng tạo của một xã hội mới mẻ. Chúng ta quan tâm, không chỉ đến sự thay đổi toàn bản chất của con người, nhưng còn đến sự sáng tạo một xã hội khác hẳn, một xã hội tốt lành; và một xã hội tốt lành không thể sáng tạo được nếu không có những con người tốt lành.

Tuyển tập những Lời giảng

Saanen, Thụy sĩ, ngày 18 tháng 7 năm 1965

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

Vun đắp cái sân sau của bạn sẽ chẳng có tác dụng bao nhiêu

Câu hỏi: *Một cách mạng trong cái trí của một con người đơn độc có sự ảnh hưởng gì vào toàn chủng tộc của con người?*

Krishnamurti: Như chúng ta đã giải thích trước kia, cá thể là thực thể địa phương, người Mỹ, người Nga, người Ấn độ – thực thể hiện đại, bị quy định, địa phương. Con người già nua hơn nhiều. Bạn đang hỏi, nếu có một thay đổi trong cái trí con người, liệu nó sẽ gây ảnh hưởng toàn ý thức, không những của cá thể, nhưng còn cả của nhân loại.

Có nhiều vấn đề được bao gồm trong câu hỏi này: trước hết, làm thế nào thay đổi xã hội? Bạn thấy rằng xã hội phải được thay đổi, nhưng làm thế nào? Và liệu có thể thay đổi được? Khi nhận ra tánh tư lợi kiên cố của những người chính trị, của quân đội, của những giáo sĩ, của những con người kinh doanh, liệu thay đổi có thể xảy ra được? Bạn là xã hội, thuộc tâm lý. Bạn đã tạo ra xã hội này; bạn là bộ phận của nó. Cấu trúc thuộc tâm lý của xã hội là điều gì bạn đã tạo ra thuộc tâm lý. Nó không là cái gì đó khác biệt với bạn. Bạn có xung đột; sống của bạn, sự tồn tại hàng ngày của bạn là một trận chiến; và chiến tranh ở Việt nam là một mở rộng thuộc sống hàng ngày của bạn. Bạn nói, ‘Tôi muốn thay đổi tất cả điều đó.’ Liệu nó có thể được thay đổi, hay bạn phải quan tâm đến tổng thể nhân loại, nhân loại mà đã sống được mười ngàn hay hai triệu hay bất kỳ bao nhiêu năm? Nếu có thể có sự thay đổi ở đó, vậy thì mọi thứ sẽ hiện diện đúng đắn. Chỉ thay đổi một thực thể địa phương, cá thể, sẽ không gây ảnh hưởng nó nhiều lắm. Vun đắp cái sân sau của bạn sẽ

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

không tác dụng bao nhiêu. Nhưng khi bạn quan tâm đến tổng thể nhân loại, vậy thì trong sự thay đổi đó của cái tinh thần, có lẽ sự thay đổi sẽ gây ảnh hưởng xã hội.

Tuyển tập những Lời giảng

New York, ngày 7 tháng 10 năm 1966

Do bởi chúng ta vận hành như những cá thể bị địa phương hóa nên chúng ta đang t -hủy diệt chính chúng ta

Bình phẩm: Thưa ông, điều gì ông đang thực sự giảng thuyết cho chúng tôi là vun đắp một trạng thái riêng tư của cái trí. Tôi nhận mạnh từ ngữ riêng tư. Nhưng vấn đề là rằng ông phải sống trong thế giới vật chất. Chắc chắn, thế giới hoạt động thực sự có thể hủy diệt trạng thái riêng tư của cái trí chúng ta.

Krishnamurti: Thưa bạn, tôi không đang nói về cái trí riêng tư gì cả. Những cái trí của chúng ta là kết quả của tổng thể của cái trí nhân loại. Chúng ta là kết quả của xã hội mà chúng ta sống trong đó. Xã hội này đã được tạo ra bởi mỗi người chúng ta. Vậy là nhiều người là ‘tôi’ và ‘tôi’ là nhiều người. Không có sự phân chia giữa tôi và nhiều người. Tôi là kết quả của tất cả điều đó. Tuy nhiên, tôi nghĩ chúng ta nên phân biệt giữa cá thể và con người. Cá thể là thực thể bị địa phương hóa, người Anh, người Ấn độ, người Mỹ, và vân vân, bị địa phương hóa, bị quy định bởi tánh địa phương, văn hóa, khí hậu, lương thực, quần áo. Con người bị quy định

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

trên một kích cỡ lớn hơn nhiều. Anh ấy phụ thuộc vào toàn thế giới. Những đau khổ, những lo âu, và những sợ hãi của chúng ta đều giống hệt nhau như ở Ấn độ, như những vấn đề của một người Ấn độ mà trải qua những trạng thái kinh hoàng, giống hệt như mọi người khác khắp thế giới. Nếu chúng ta hiểu rõ điều đó, vậy thì sự vun đắp riêng tư của cái trí riêng của người ta cũng biến mất. Chúng ta quan tâm đến cấu trúc tổng thể của cái trí con người, không phải những cái trí của chúng ta, những sân sau nhỏ nhoi của chúng ta. Đó không là gì cả. Những sân sau nhỏ nhoi của chúng ta cũng bản thủ như bất kỳ sân sau nhỏ nhoi nào khác.

Vậy thì, hành động của tôi không ở phía bên ngoài thế giới nhưng trong thế giới, luôn luôn tôi ở đây. Điều gì tôi đang làm như một con người, đi đến văn phòng, sống với gia đình của tôi, tôi nhận biết được, không phải như một cá thể riêng tư, nhưng như một con người. Khi tôi nhận biết được điều đó như một con người, chắc chắn tôi đang gây ảnh hưởng tổng thể của cái trí con người. Do bởi chúng ta vận hành như những thực thể bị địa phương hóa nên chúng ta đang tự-hủy diệt chính chúng ta. Thưa bạn, tại thời điểm hiện nay Ấn độ đang phải chịu đựng một giai đoạn đói kém và cực khổ. Vấn đề không phải là vấn đề của nước Ấn độ; nó là một vấn đề của con người. Những người chính trị sẽ không thấy điều đó. Họ muốn giữ những tánh địa phương của họ được nguyên vẹn, cùng những chính thể cầm quyền của họ, quyền hành của họ, vị trí của họ, thanh danh của họ. Họ sẽ không giải quyết vấn đề theo cách đó. Nó là một vấn đề của con người; nó là một vấn đề của thế giới. Chúng ta phải giải quyết nó như một thế giới tổng thể, không phải như những người Ấn độ hay những người cộng sản hay những người Mỹ hay những người Anh đang trợ giúp lương thực hay không đang trợ giúp lương thực. Hành động như một con người

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

hoàn toàn khác hẳn hành động của một thực thể bị địa phương hóa. Thực thể bị địa phương hóa gây ra tổn hại nhiều hơn, gây ra đau khổ, giống như con người vẫn còn bị trói buộc trong sự đấu tranh thuộc con người hay sự đấu tranh thuộc thú tánh. Chỉ con người đã hiểu rõ toàn cấu trúc này, những lo âu của nó và những khốn khổ của nó, có thể sáng tạo một loại hành động hoàn toàn khác hẳn.

Tuyển tập những Lời giảng

London, ngày 7 tháng 5 năm 1966

Liệu có thể sống một sống hoàn toàn được tự do khỏi tất cả sự xung đột thuộc tâm lý?

Liệu có thể không có xung đột gì cả, suốt sống của người ta? Thuộc truyền thống, người ta chấp nhận rằng phải có xung đột này, đấu tranh này, tranh giành liên tục này, không chỉ phần sinh học với mục đích tồn tại, nhưng còn cả phần tâm lý trong ham muốn và sợ hãi, ưa thích và không-ưa thích, và vân vân. Sống không-xung đột là sống một sống không có bất kỳ nỗ lực nào, một sống trong đó có hòa bình. Con người đã sống, từ thế kỷ sang thế kỷ, một sống của tranh giành, xung đột, cả phía bên ngoài lẫn phía bên trong; một đấu tranh liên tục để đạt được và sợ hãi mất mát, rơi lại. Người ta có lẽ nói vô ận về hòa bình, nhưng sẽ không có hòa bình chừng nào người ta còn bị quy định vào sự chấp nhận của xung đột. Nếu người ta nói có thể sống trong hòa bình, lúc đó nó chỉ là một ý tưởng và vì vậy không-giá trị. Và nếu người ta nói

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

không thể sống, vậy thì người ta ngăn chặn bất kỳ tìm hiểu nào.

Trước hết hãy tìm hiểu phân tâm lý; nó quan trọng hơn phần thân thể. Nếu người ta hiểu rõ rất sâu sắc bản chất và cấu trúc của sự xung đột thuộc tâm lý và có lẽ kết thúc nó ở đó, vậy thì người ta có thể giải quyết nhân tố thân thể. Nhưng nếu người ta chỉ quan tâm đến nhân tố sinh học, thân thể, vậy thì người ta sẽ không thể thực hiện được nó.

Tại sao có sự xung đột này, thuộc tâm lý? Từ thời cổ xưa, cả thuộc xã hội lẫn thuộc tôn giáo, đã có một phân chia giữa tốt lành và xấu xa. Liệu thực sự có sự phân chia này – hay chỉ có ‘cái gì là’, mà không có đối nghịch của nó? Giả sử có tức giận, đó là sự kiện, đó là ‘cái gì là’, nhưng ‘Tôi sẽ không-tức giận’ là một ý tưởng, không là một sự kiện.

Người ta không bao giờ nghi vấn sự phân chia này, người ta chấp nhận nó bởi vì người ta thuộc về truyền thống bởi thói quen, không muốn bất kỳ điều gì mới mẻ. Nhưng có một nhân tố thêm nữa, có một phân chia giữa người quan sát và vật được quan sát. Khi người ta quan sát một hòn núi, người ta quan sát nó như một người quan sát và gọi nó là một hòn núi. Từ ngữ không là sự vật. Từ ngữ hòn núi không là hòn núi, nhưng đối với người ta từ ngữ rất quan trọng; khi người ta quan sát, ngay tức khắc có sự đáp lại, ‘đó là một hòn núi’. Bây giờ, liệu người ta có thể quan sát cái vật được gọi là ‘hòn núi’, mà không có từ ngữ, bởi vì từ ngữ là một nhân tố của phân chia? Khi người ta nói ‘Người vợ của tôi,’ từ ngữ ‘của tôi’ tạo ra sự phân chia. Từ ngữ, cái tên, là bộ phận của tư tưởng. Khi người ta nhìn một người đàn ông hay một người phụ nữ, một hòn núi hay một cái cây, bất kỳ cái gì, sự phân chia xảy ra khi tư tưởng, cái tên, ký ức, hiện diện.

Liệu người ta có thể quan sát mà không có người quan sát, mà là bản thể của tất cả những trải nghiệm, những kỷ

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

niệm, những phản ứng và vân vân, mà không từ quá khứ? Nếu người ta nhìn cái gì đó mà không có từ ngữ và những kỷ niệm quá khứ, vậy thì người ta nhìn mà không có người quan sát. Khi người ta nhìn như thế, chỉ có vật được quan sát và không có sự phân chia và không có sự xung đột, thuộc tâm lý. Liệu người ta có thể nhìn người vợ của người ta hay người bạn thân nhất của người ta mà không có cái tên, từ ngữ và tất cả những trải nghiệm mà người ta đã thu lượm trong sự liên hệ đó? Khi người ta nhìn như thế, người ta đang nhìn cô ấy hay anh ấy lần đầu tiên.

Liệu có thể sống một sống hoàn toàn được tự do khỏi sự xung đột thuộc tâm lý? Người ta đã quan sát sự kiện, nó sẽ làm mọi việc nếu người ta đừng đụng chạm đến sự kiện. Chừng nào còn có sự phân chia giữa người quan sát đang tạo tác hình ảnh, và sự kiện – mà là không-hình ảnh nhưng chỉ sự kiện – phải có xung đột vĩnh viễn. Đó là một qui luật. Xung đột đó có thể được kết thúc.

Khi có một kết thúc của xung đột thuộc tâm lý – mà là bộ phận của sự đau khổ – vậy thì nó ứng dụng vào sống của người ta như thế nào, nó ứng dụng vào sự liên hệ của người ta với những người khác như thế nào? Làm thế nào sự kết thúc của đấu tranh thuộc tâm lý đó, cùng tất cả những xung đột, đau khổ, lo âu, sợ hãi của nó, làm thế nào nó ứng dụng vào sống hàng ngày của người ta – đi tới văn phòng hàng ngày của người ta, vân vân và vân vân? Nếu nó là một sự kiện rằng người ta đã kết thúc xung đột thuộc tâm lý, phía bên trong, vậy thì làm thế nào người ta sẽ sống một sống mà không có xung đột phía bên ngoài? Khi không có xung đột phía bên trong, không có xung đột phía bên ngoài, bởi vì không có sự phân chia giữa phía bên trong và phía bên ngoài. Nó giống như thủy triều đang rút xuống và đang dâng lên. Nó là một sự kiện tuyệt đối, không thể chôi cãi, mà không người

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

nào có thể tiếp xúc; nó không thể bị xâm phạm. Vậy thì, nếu nó là như thế, người ta sẽ làm gì để kiếm sống? Bởi vì không có xung đột nên không có tham vọng. Bởi vì không có xung đột nên không có ham muốn làm cái gì đó. Bởi vì phía bên trong có cái gì đó tuyệt đối mà không thể bị xâm phạm, mà không thể bị tiếp xúc, mà không thể bị hủy diệt, vậy là thuộc tâm lý người ta không phụ thuộc vào một người khác; thế là không-tuân phục, không-bắt chước. Thế là, bởi vì không có tất cả điều đó, người ta không còn bị quy định nặng nề vào sự thành công và thất bại trong thế giới của tiền bạc, chức vụ, thanh danh, mà hàm ý sự phủ nhận của ‘cái gì là’ và sự chấp nhận của ‘cái gì nên là’.

Bởi vì người ta phủ nhận ‘cái gì là’ và tạo tác lý tưởng của ‘cái gì nên là’ nên có sự xung đột. Nhưng để quan sát cái gì thực sự là, có nghĩa người ta không có cái đối nghịch, chỉ có ‘cái gì là’. Nếu bạn quan sát bạo lực và sử dụng từ ngữ ‘bạo lực’, luôn luôn có xung đột; chính từ ngữ bị thành kiến rồi: có những người chấp nhận bạo lực và những người không chấp nhận. Toàn triết lý của không-bạo lực bị thiên lệch, cả chính trị lẫn tôn giáo. Có bạo lực và đối nghịch của nó, không-bạo lực. Đối nghịch tồn tại bởi vì bạn biết bạo lực. Đối nghịch có gốc rễ của nó trong bạo lực. Người ta nghĩ rằng bằng cách có một đối nghịch, bằng phương pháp hay phương tiện lạ lùng nào đó, người ta sẽ xóa sạch ‘cái gì là’.

Bây giờ, liệu người ta có thể xóa sạch đối nghịch và chỉ nhìn bạo lực, sự kiện? Không-bạo lực không là một sự kiện. Không-bạo lực là một ý tưởng, một quan niệm, một kết luận. Sự kiện là bạo lực, rằng người ta tức giận; rằng người ta căm ghét ai đó; rằng người ta muốn gây tổn thương con người; rằng người ta ghen tuông; tất cả điều đó là sự hàm ý của bạo lực, đó là sự kiện. Bây giờ, liệu người ta có thể quan sát sự kiện đó mà không giới thiệu đối nghịch của nó? Bởi vì

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

như thế người ta có năng lượng – mà đã bị lãng phí trong cố gắng đạt được đôi nghịch – để quan sát ‘cái gì là’. Trong sự quan sát đó không có xung đột.

Vậy là, một con người sẽ làm gì, một con người đã hiểu rõ sự tồn tại phức tạp lạ lùng này được đặt nền tảng trên bạo lực, xung đột, đấu tranh, một con người thực sự được tự do khỏi nó, không phải lý thuyết, nhưng thực sự được tự do khỏi nó? Mà có nghĩa, không-xung đột. Anh ấy sẽ làm gì trong thế giới? Liệu người ta sẽ đặt ra câu hỏi này nếu phía bên trong, thuộc tâm lý, người ta hoàn toàn được tự do khỏi xung đột? Chắc chắn không. Chỉ con người trong xung đột mới nói: ‘Nếu không có xung đột, tôi sẽ kết thúc, tôi sẽ bị hủy diệt bởi xã hội bởi vì xã hội được đặt nền tảng trên bạo lực.’

Nếu người ta nhận biết được ý thức của người ta, người ta là gì? Nếu người ta nhận biết được, người ta sẽ thấy rằng ý thức của người ta – trong ý nghĩa tuyệt đối của nó – ở trong vô-trật tự hoàn toàn. Nó là mâu thuẫn, nói một việc, làm việc gì khác, luôn luôn mong muốn cái gì đó. Toàn chuyển động đều ở bên trong một khu vực bị giới hạn và chẳng có bao nhiêu không gian, và trong không gian chật chội đó có vô-trật tự.

Liệu người ta khác biệt với ý thức của người ta? Hay người ta là ý thức đó? Người ta là ý thức đó. Vậy thì liệu người ta nhận biết được rằng người ta đang ở trong vô-trật tự hoàn toàn? Rốt cuộc, chắc chắn vô-trật tự đó dẫn đến loạn thần kinh – và tất cả những người chuyên môn trong xã hội hiện đại như những người phân tích tâm lý, những người trị liệu tâm lý và vân vân. Nhưng phía bên trong, liệu người ta đang ở trong trật tự? Hay có vô-trật tự? Liệu người ta có thể quan sát sự kiện này? Và điều gì xảy ra nếu người ta quan sát không chọn lựa – mà có nghĩa không có bất kỳ sự biến dạng

LIỆU CON NGƯỜI CÓ THỂ THAY ĐỔI

nào? Nơi nào có vô-trật tự, phải có sự xung đột. Nơi nào có trật tự tuyệt đối, không có sự xung đột. Và có một trật tự tuyệt đối, không có trật tự tương đối. Trật tự đó chỉ có thể hiện diện một cách tự nhiên, dễ dàng, không có bất kỳ xung đột, khi người ta nhận biết được về chính người ta như một ý thức, nhận biết được sự hoang mang, sự hỗn loạn, sự mâu thuẫn, phía bên ngoài và phía bên trong đang quan sát mà không có bất kỳ sự biến dạng. Vậy là từ sự quan sát đó hiện diện một cách tự nhiên, êm ái, dễ dàng, một trật tự không thể thay đổi được.

Tổng thể của Sống

Ojai, California, ngày 3 tháng 4 năm 1977

LÀM THẾ NÀO MỘT CÁI TRÍ TỰ DO SỐNG TRONG THẾ GIỚI NÀY?

VIII. LÀM THẾ NÀO MỘT CÁI TRÍ TỰ DO SỐNG TRONG THẾ GIỚI NÀY?

Bởi vì biết thế giới là gì, mà mỗi người chúng ta đã tạo ra, cùng tất cả sự phân chia và tách rời của nó, cùng những hiểm độc, những mảnh khoe, những dối gạt, những bạo lực và những chiến tranh của nó và tất cả những kinh hoàng đang xảy ra, chúng ta có hai vấn đề trọng điểm. Trước hết, liệu có thể quay lưng lại với thế giới này – đó là, không còn dính dáng đến văn hóa, văn minh, tất cả mọi điều con người đã sắp xếp suốt hàng thế kỷ, và làm tự do cái trí khỏi tình trạng bị quy định? Đó là một vấn đề. Thứ hai, liệu trong tiến hành của cõi bỏ tình trạng bị quy định của cái trí, vẫn có thể sống trong thế giới này, tuy nhiên lại không phụ thuộc vào nó, không bị liên quan trong nó?

Tôi không biết liệu bạn đã suy nghĩ vấn đề này nghiêm túc đến chừng nào. Nó không là một giải trí, cái gì đó mà người ta tìm kiếm từ sự vui thú, từ sự tuyệt vọng, nhưng trái lại, bởi vì nhận biết được toàn tình huống, vô vàn những phức tạp trong chuyển động của thế giới, thuộc lịch sử, phía bên ngoài và phía bên trong, những vấn đề này đòi hỏi sự quan tâm khẩn thiết. Con người đã hủy diệt thiên nhiên, đã gây tuyệt chủng những loại chim chóc và thú vật nào đó. Anh ấy đã xây dựng những đền chùa, những thánh đường, và những nhà thờ nguy nga nhất, những tác phẩm văn chương, âm nhạc, hội họa tuyệt vời. Và đó là bộ phận của văn hóa, về

LÀM THẾ NÀO MỘT CÁI TRÍ TỰ DO SỐNG TRONG THẾ GIỚI NÀY?

đẹp, xấu xa, độc ác, sự hủy diệt hung hăng của con người đối với con người. Đó là bộ phận thuộc văn minh của chúng ta, mà chúng ta là một phần. Tôi không hiểu liệu bạn có thực sự nhận ra đầy đủ những gì được bao gồm trong tất cả điều này, thuộc kinh tế, thuộc xã hội, thuộc tôn giáo. Nếu bạn đã tìm hiểu nó ở chiều sâu nào đó, bạn phải quan tâm liệu cấu trúc có thể được thay đổi, cấu trúc mà đã tạo ra xã hội này; chắc chắn bạn đã phải hỏi điều gì đã tạo ra cấu trúc này, và liệu rằng bằng cách chỉ thay đổi cấu trúc, con người sẽ được thay đổi? Đây đã là một trong những lý thuyết của thế giới: thay đổi những điều kiện phía bên ngoài, vậy thì con người sẽ được thay đổi phía bên trong – điều đó đã luôn luôn là một trong những tranh luận. Nhưng bạn thấy rằng nó không vận hành theo cách đó. Vậy là chính con người phải thay đổi và qua đó thay đổi cấu trúc.

Bây giờ, liệu cái trí, cái trí của bạn, có thể được tự do khỏi văn hóa này? Và được tự do khỏi văn hóa có nghĩa gì? Liệu nó là vấn đề của sự phân tích? Liệu nó là vấn đề của thời gian? Liệu nó là vấn đề của những kết luận hợp lý, có lập luận nhiều hơn của tư tưởng? Hay liệu nó là một không-chuyên động của tư tưởng? Làm ơn hãy tìm hiểu điều này cùng tôi một chút xíu. Nó có lẽ hơi khó khăn – bạn có lẽ không quen thuộc với loại suy nghĩ này, bạn có lẽ đã không suy nghĩ về nó. Vì vậy làm ơn hãy kiên nhẫn một chút và nhờ vậy cùng nhau chia sẻ câu hỏi lạ thường này. Liệu tình trạng bị quy định này của cái trí, mà đã được tạo ra qua thời gian, trải nghiệm và hiểu biết, có thể được giải quyết qua sự phân tích? Đó là một câu hỏi.

Sự phân tích, chính từ ngữ đó có nghĩa chia cách. Và qua sự phân chia chúng ta hy vọng hiểu rõ và giải quyết được vấn đề phức tạp của tình trạng bị quy định, cả tại mức độ

LÀM THẾ NÀO MỘT CÁI TRÍ TỰ DO SỐNG TRONG THẾ GIỚI NÀY?

tầng ý thức bên ngoài lẫn bên trong. Liệu điều này có thể được thực hiện qua sự phân tích, giữa người phân tích và vật được phân tích, phải mất hàng tháng, hàng năm? Tất cả điều đó bao hàm thời gian, và qua thời gian đó bạn sẽ chết! Tôi có thể tự-phân tích ất, rất cẩn thận, từng bước một, tìm hiểu nguyên nhân, hậu quả, hậu quả trở thành nguyên nhân, mà là dây xích trong đó sự phân tích bị trói buộc. Liệu cái trí có thể tự-phân tích về chính nó và xóa sạch tất cả những riêng biệt, những bạo lực, những mê tín, vô vàn những mâu thuẫn, và qua đó sáng tạo một hòa hợp tổng thể?

Như chúng ta đã nói, sự phân tích hàm ý thời gian, và thời gian là gì? Thời gian là cả một chuyển động thuộc vật lý lẫn một chuyển động thuộc tâm lý – thuộc vật lý, một chuyển động từ đây đến đó; thuộc tâm lý, một chuyển động từ ‘cái gì là’ sang ‘cái gì nên là’, thay ~~đổi~~ ‘cái gì là’ qua một học thuyết, mà là một chuyển động trong thời gian. Đúng chứ? Làm ơn chúng ta đang cùng nhau chia sẻ vấn đề này, bạn không chỉ đang lắng nghe tôi; chúng ta đang chuyển động cùng nhau, đang tìm hiểu, đang tìm ra điều gì là đúng thực. Bạn không phải chấp nhận điều gì người nói đang trình bày; việc đó không có giá trị gì cả, cả bằng từ ngữ lẫn trong thực tế. Điều gì có thực tế là khi chúng ta, qua sự tìm hiểu, qua sự quan sát, qua sự nhận biết rất cẩn thận, chia sẻ điều mà chúng ta tự-khám phá cho chính chúng ta. Việc đó có giá trị; nó có thực chất, ý nghĩa. Không có ý nghĩa gì cả trong chỉ lắng nghe một loạt những từ ngữ và diễn giải những điều này thành những ý tưởng, và sau đó đưa những ý tưởng này thành hành động.

Vì vậy, như chúng ta đang nói, thời gian là chuyển động. Thuộc vật lý, chuyển động từ đây đến đó phải mất thời gian. Thuộc tâm lý, nó cũng là một chuyển động, từ ‘cái gì

LÀM THẾ NÀO MỘT CÁI TRÍ TỰ DO SỐNG TRONG THẾ GIỚI NÀY?

là' và thay đổi sang 'cái gì nên là'. 'Cái gì là', mà là kết quả của quá khứ, là một chuyển động trong thời gian sang hiện tại, và 'cái gì nên là' là một chuyển động vào tương lai. Toàn chuyển động là thời gian. Đúng chứ? Và tư tưởng luôn luôn là một tiên hành trong thời gian, bởi vì tư tưởng là phản ứng của ký ức, mà là quá khứ, được đặt nền tảng trên hiểu biết mà cũng là quá khứ, và phụ thuộc vào tình trạng bị quy định đó nó phản ứng, mà là một chuyển động. Và vì vậy tư tưởng là một chuyển động trong thời gian. Và sự phân tích là một chuyển động trong thời gian, chuyển động của tư tưởng đang tự-tìm hiểu chính nó. Và chúng ta bị quy định để phân tích. Bạn sẽ thấy, nếu bạn thâm nhập nó sâu thẳm, rằng đó là tình trạng bị quy định của chúng ta. Chúng ta không bao giờ thấy rằng nguyên nhân trở thành hậu quả, và hậu quả trở thành nguyên nhân. Đó là **ột** chuyển động trong thời gian. Sự phân tích không làm tự do cái trí, mà là kết quả của thời gian.

Tôi không hiểu liệu bạn thấy điều này? Điều này khá đơn giản nếu bạn tự-quan sát nó trong chính **ạn**. Tôi bị tức giận. Tôi phân tích nguyên nhân, và trong qui trình của sự phân tích tôi **ến** được một kết luận, mà là hậu quả. Và kết luận đó trở thành nguyên nhân của một hậu quả kế tiếp. Tất cả điều đó là một chuyển động của tư tưởng trong thời gian. Tư tưởng **à** thời gian. Và tư tưởng đã thiết lập tình trạng bị quy định này. Tất cả văn hóa của chúng ta là kết quả của tư tưởng, cũng như cảm giác, những phản ứng của thân thể và vân vân. Vì vậy sự phân tích không thể xóa sạch được tình trạng bị quy định của cái trí con người. Tôi hy vọng điều này rõ ràng – không phải câu phát biểu bằng từ ngữ, nhưng sự thật của nó, sự kiện thực sự, cũng không phải sự khẳng định hay sự lặp lại của một câu phát biểu, rằng sự phân tích sẽ không làm tự do cái trí. Điều đó không có giá trị.

LÀM THẾ NÀO MỘT CÁI TRÍ TỰ DO SỐNG TRONG THẾ GIỚI NÀY?

Vì vậy cái trí, khi thấy sự giả dối của phân tích, khám phá sự thật rằng sự phân tích không làm tự do cái trí – đó là khám phá sự thật *trong* sự giả dối. Bây giờ, sự phân tích không những gồm có cái trí tầng ý thức bên ngoài nhưng còn cả những tầng sâu thẳm hơn của tầng ý thức bên trong, mà cũng là kết quả của thời gian. Sự phân chia này giữa tầng ý thức bên ngoài và tầng ý thức bên trong là giả dối. Ý thức là tổng thể. Chúng ta có lẽ phân chia nó, chúng ta có lẽ tách rời nó để tìm hiểu, nhưng nó là một chuyển động tổng thể bên trong lãnh vực của thời gian. Và tầng ý thức bên trong buông bỏ sự quan trọng của nó khi bạn có thể nhìn ngắm tổng thể của ý thức cùng nội dung của nó. Bạn hiểu chứ? Chúng ta quan sát về chính chúng ta một cách tách rời. Chúng ta nhìn ngắm về chính chúng ta qua hành động của tư tưởng.

Hãy quan sát, thưa bạn, ý thức của chúng ta là một chuyển động tổng thể. Nó có thể bị tách rời như tầng ý thức bên trong và tầng ý thức bên ngoài, như hành động và không-hành động, như tham lam, ganh tị, không-ganh tị; nó là một tổng thể, một tổng thể mà có thể được tách rời chỉ cho mục đích tìm hiểu nó. Và tôi thấy rằng một tìm hiểu của những mảnh không sáng tạo một hiểu rõ của tổng thể. Đúng chứ? Điều gì được yêu cầu là nhận biết được tổng thể, không chỉ những mảnh. Nhận biết được chuyển động tổng thể của ý thức, mà ở trong lãnh vực của thời gian. Liệu tư tưởng có thể, liệu tôi, như tư tưởng, có thể tìm hiểu ý thức này? Bạn thấy, điều gì tôi đang cố gắng nói là như thế này: thuộc cá nhân, tôi không bao giờ phân tích về chính tôi. Điều gì xảy ra là sự quan sát, và trong chính quan sát đó tổng thể được phơi bày bởi vì không có ý định vượt khỏi ‘cái gì là’. Ý định vượt khỏi ‘cái gì là’ là chuyển động của thời gian. Điều đó rõ ràng chứ?

LÀM THẾ NÀO MỘT CÁI TRÍ TỰ DO SỐNG TRONG THẾ GIỚI NÀY?

Vậy là tôi thấy rõ ràng rằng nếu không-phân tích, cái trí có thể khám phá, nhìn ngắm toàn chuyển động của ý thức. Đó là một mấu chốt. Điều gì chúng ta quan tâm đến là liệu cái trí có thể tự-làm tự do chính nó khỏi tình trạng bị quy định của nó. Tôi thấy nó không thể tự-làm tự do chính nó khỏi tình trạng bị quy định qua sự phân tích bởi vì việc đó bao hàm thời gian, và không thể xóa sạch thời gian bằng thời gian. Vậy thì liệu tư tưởng có thể tự-xóa sạch chính nó? Liệu tư tưởng có thể thay đổi, làm tự do cái trí khỏi tình trạng bị quy định của nó? Bây giờ, làm ơn hãy lắng nghe điều này. Tư tưởng là chuyển động trong thời gian; tư tưởng là chuyển động và thế là thời gian. Và sự tìm hiểu bởi tư tưởng về chuyển động của tình trạng bị quy định vẫn còn ở trong lãnh vực của thời gian; vì vậy tư tưởng không thể xóa sạch được tình trạng bị quy định bởi vì chính là tư tưởng như hiểu biết, trải nghiệm, ký ức, đã tạo ra văn minh này mà trong đó cái trí đã được giáo dục. Điều đó rõ ràng. Vì vậy tư tưởng không thể tự-xóa sạch nó. Sự phân tích không thể. Vậy là bạn còn lại cái gì? Bạn hiểu chứ? Chúng ta đã sử dụng tư tưởng như một phương tiện của triết tiêu, chinh phục, thay đổi, khuất phục. Và tôi thấy rằng tư tưởng không thể mang lại sự tự do cho cái trí. Tư tưởng là chuyển động. Do đó *không-chuyển động* là sự tự do khỏi thời gian. Đúng chứ? Không-chuyển động của tư tưởng là một trạng thái trong đó cái trí được tự do khỏi thời gian. Bây giờ, tôi sẽ tìm hiểu điều này; bạn sẽ thấy nó.

Tình trạng bị quy định của cái trí, văn hóa, đã nhấn mạnh rằng tôi phải ganh đua, đã giáo dục tôi bạo lực, hay, nói khác hơn, đã khuyến khích tôi bạo lực nhiều thêm. Vì vậy cái trí là bạo lực; đó là 'cái gì là'. Liệu cái trí có thể được tự do khỏi bạo lực, mà là 'cái gì là', mà không có chuyển động

LÀM THẾ NÀO MỘT CÁI TRÍ TỰ DO SỐNG TRONG THẾ GIỚI NÀY?

của tư tưởng? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi? Tôi là bạo lực và tư tưởng nói, ‘Hãy khuất phục bạo lực đó, kiểm soát bạo lực đó, sử dụng bạo lực đó,’ vì thế đang khuyến khích hay đang điều khiển, đang định hình bạo lực đó cho những mục đích riêng của nó. Đó là điều gì chúng ta luôn luôn đang thực hiện. Vì vậy tư tưởng, là một chuyển động, liên tục đang hành động vào ‘cái gì là’, mà cũng là kết quả của thời gian và tư tưởng. Đúng chứ? Bây giờ, liệu tư tưởng có thể không-chuyển động và chỉ ‘cái gì là’ còn y nguyên mà không có bất kỳ sự can thiệp nào của tư tưởng? Hãy theo dõi, thưa các bạn, tôi là bạo lực, tôi biết tất cả những nguyên nhân, làm thế nào bạo lực đã xảy ra. Điều đó khá rõ ràng, nó là bộ phận của văn hóa, được khuyến khích bởi hoàn cảnh thuộc kinh tế, giáo dục, và vân vân. Tôi là bạo lực, đó là ‘cái gì là’. Liệu cái trí có thể nhìn ngắm ‘cái gì là’ mà không có bất kỳ chuyển động nào? Bất kỳ chuyển động nào là thời gian. Vì vậy, liệu cái trí có thể nhìn ngắm bạo lực đó bằng không-tư tưởng, đó là, bằng không-thời gian?

Ít nhất bạn đã hiểu rõ câu hỏi của tôi? Tình trạng bị quy định của tôi nói, ‘Hãy sử dụng tư tưởng để kiểm soát bạo lực, để định hình nó, để loại bỏ nó, để đấu tranh chống lại nó; xấu xa lắm khi bạo lực, những con người nên sống hòa bình.’ Thế là nó cung cấp tất cả những lý do, những bệnh vực, những phê bình, tất cả đều là những chuyển động của tư tưởng, và tư tưởng là thời gian, và chuyển động là thời gian. Tuy nhiên chỉ có sự kiện rằng con người là bạo lực. Từ trước đến nay điều đó rõ ràng.

Liệu cái trí có thể nhìn ngắm ‘cái gì là’ mà không có bất kỳ chuyển động nào? ‘Cái gì là’ là bạo lực. Lúc này tôi đã sử dụng một từ ngữ để thể hiện một cảm giác mà tôi đã đặt tên là ‘bạo lực’, và từ ngữ đó cùng ý nghĩa của nó tôi đã sử

LÀM THẾ NÀO MỘT CÁI TRÍ TỰ DO SỐNG TRONG THẾ GIỚI NÀY?

dụng trước kia rồi. Thế là tôi đang công nhận cảm giác dựa vào cái cũ kỹ. Bất kỳ khi nào tôi công nhận cái gì đó, nó phải là cũ kỹ. Vì vậy, ‘cái gì là’ là kết quả của tư tưởng. Bây giờ cái trí gặp gỡ mà không có chuyển động nào, mà có nghĩa không-thời gian, mà đã được sắp xếp vào chung bởi tư tưởng, mà tôi đã gọi là ‘bạo lực’. Vậy là, khi không -chuyển động gặp gỡ tư tưởng, mà là chuyển động của thời gian, lúc đó điều gì xảy ra? Bạn đang theo sát chứ?

Hãy theo dõi, thưa các bạn, con trai của tôi chết; tôi bị đau khổ rất nhiều vì vô vàn lý do, cô độc, tuyệt vọng, và vâng vâng. Kế tiếp tư tưởng xuất hiện và nói, ‘Tôi phải khuất phục nó’. ‘Cái gì là’ là đau khổ, và chuyển động của tư tưởng là thời gian. Cái trí gặp gỡ đau khổ đó và cố gắng để làm điều gì đó về nó, để tẩu thoát khỏi nó, tìm kiếm sự thanh thản trong những lên đồng, trong những ông đồng bà cốt, trong những niềm tin; nó trải qua tất cả qui trình đó, tất cả đều là một chuyển động của thời gian như tư tưởng. Bây giờ, trong gặp gỡ đau khổ đó mà không có bất kỳ chuyển động nào, điều gì xảy ra? Bạn có khi nào thử điều này? Bạn sẽ thấy rằng không-chuyển động hoàn toàn thay đổi những chuyển động của thời gian, và điều mà chúng ta gọi là đau khổ là thời gian. Điều đó có nghĩa đau khổ không để lại một dấu vết trên cái trí bởi vì không -chuyển động là không-thời gian, và nó không thể tiếp xúc cùng cái không thuộc về nó.

Vậy là cái trí bị quy định qua văn hóa, qua môi trường, qua hiểu biết, qua trải nghiệm – tất cả điều đó là chuyển động của thời gian, và tư tưởng cũng là một chuyển động của thời gian. Do đó tư tưởng không thể thay đổi hay làm tự do cái trí khỏi tình trạng bị quy định của nó, giống như sự phân tích không thể. Câu hỏi là, liệu cái trí có thể quan sát tình trạng bị quy định này, thực thể được giáo dục

LÀM THẾ NÀO MỘT CÁI TRÍ TỰ DO SỐNG TRONG THẾ GIỚI NÀY?

này, mà không có bất kỳ sự chuyển động nào? Nếu bạn thực hiện nó, vậy thì bạn sẽ thấy rằng tất cả ý thức của kiểm soát, bất chúc, tuân phục, hoàn toàn biến mất.

Bây giờ câu hỏi kế tiếp là: liệu cái trí, được tự do chính nó khỏi tình trạng bị quy định mà là kết quả của thời gian, có thể sống trong thế giới này, mà đã bị tạo ra bởi những phức tạp của tư tưởng như chuyển động, trong thời gian? Đúng chứ? Câu hỏi của tôi là: liệu một con người, đang làm tự do chính anh ấy khỏi tình trạng bị quy định – đang làm tự do không có nghĩa thời gian – có thể sống trong thế giới này, kiếm kế sinh nhai và mọi chuyện của nó? Không phải ‘sau khi tôi đã tự-cởi bỏ tình trạng bị quy định của tôi, tôi sẽ sống trong thế giới’, nhưng trong chính động thái của làm tự do, không phải trong chuyển động của làm tự do mà liên quan đến thời gian, nhưng trong chính động thái của làm tự do, có thể sống trong thế giới này? Đó là, giáo dục của tôi, văn hóa của tôi, văn minh của tôi, đã không trao tặng tôi thông minh. Qua từ ngữ ‘thông minh’ tôi có ý nhạy cảm, hình thức tốt đỉnh của nhạy cảm, nó là không-cá nhân, nó không là thông minh của bạn hay thông minh của tôi, hay thông minh của chủng tộc, hay thông minh của văn hóa. Thông minh không liên quan gì đến quốc gia, đến văn hóa, đến tôn giáo, đến những con người; nó là thông minh. Văn hóa đã không trao tặng tôi cái đó. Nhưng trong tìm hiểu, trong quan sát, trong nhận biết được tình trạng bị quy định này, có sự nhạy cảm đến chuyển động của tư tưởng, của thời gian và tất cả điều đó. Từ nhạy cảm tốt đỉnh đó, thông minh hiện diện. Bây giờ thông minh đó sẽ vận hành khi tôi đang sống trong thế giới này, hoàn toàn được thay đổi khỏi thế giới. Bạn đang gặp gỡ tôi chứ? Cái trí đã có một dụng cụ hoàn toàn mới mẻ, mà không là kết quả của thời gian. Tôi không biết liệu bạn

LÀM THỂ NÀO MỘT CÁI TRÍ TỰ DO SỐNG TRONG THỂ GIỚI NÀY?

đang theo sát tất cả điều này? Đó là, thưa bạn, tự do không từ cái gì đó. Tự do không là sự tự do khỏi tình trạng bị quy định. Tự do là thấy tình trạng bị quy định, nhận biết được tình trạng bị quy định mà không có chuyển động của tư tưởng; và từ chú ý, nhận biết đó, tự do hiện diện.

Gặp gỡ Sóng

Saanen, Thụy sĩ, ngày 19 tháng 7 năm 1973

Chắc chắn cách mạng trung thực duy nhất là làm tự do cái trí khỏi tình trạng bị quy định riêng của nó

Vậy là liệu chúng ta có thể thực sự cân nhắc vấn đề này – không phải như một nhóm người tập thể đang trải nghiệm điều gì đó, mà tương đối dễ dàng, nhưng như những cá thể – liệu chúng ta có thể tìm hiểu và tìm được cho chính chúng ta rằng chúng ta bị quy định ở chiều sâu nào và tại mức độ nào? Và liệu chúng ta có thể nhận biết được tình trạng bị quy định đó mà không có bất kỳ phản ứng nào đến nó, mà không phê bình nó, mà không cố gắng thay đổi nó, mà không thay thế cái cũ kỹ bằng một bị quy định mới mẻ, nhưng nhận biết được rất dễ dàng và sâu thẳm, đến độ chính qui trình của bị quy định – mà rốt cuộc là sự ham muốn được an toàn, sự ham muốn có vĩnh cửu – được cháy rụi tại ngay gốc rễ? Liệu chúng ta có thể tự-khám phá điều đó cho chính chúng ta – không phải bởi vì ai đó đã nói về nó – và nhận biết được nó một cách trực tiếp, đến độ chính gốc rễ, chính ham muốn được an toàn, ham muốn có vĩnh cửu, được cháy rụi? Do bởi sự ham muốn để có vĩnh cửu này, hoặc trong tương lai hoặc trong quá khứ, để bám chặt vào sự tích lũy của trải nghiệm, tạo tác ý thức của an toàn – và liệu ham muốn đó có

LÀM THẾ NÀO MỘT CÁI TRÍ TỰ DO SỐNG TRONG THẾ GIỚI NÀY?

thế được cháy rụi? Bởi vì chính ham muốn đó tạo ra tình trạng bị quy định. Ham muốn này, mà hầu hết chúng ta đều có, để biết và trong ngay đang biết đó, để tìm được sự an toàn, để có trải nghiệm mà cho chúng ta sức mạnh – liệu chúng ta có thể xóa sạch tất cả điều đó? – không phải bằng ý chí, nhưng xóa sạch nó trong sự nhận biết – để cho cái trí được tự do khỏi tất cả những ham muốn của nó và cái vĩnh cửu có thể hiện diện.

Tôi nghĩ đó là cách mạng duy nhất – không phải cách mạng cộng sản hay bất kỳ hình thức nào khác của cách mạng. Chúng không giải quyết được những vấn đề của chúng ta; ngược lại chúng chỉ làm gia tăng những vấn đề, làm gấp bội những đau khổ của chúng ta – mà lại nữa quá rõ ràng. Chắc chắn cách mạng trung thực duy nhất là làm tự do cái trí khỏi tình trạng bị quy định riêng của nó, và vì vậy khỏi xã hội – không phải là sự đổi mới thuần túy của xã hội. Con người đổi mới xã hội vẫn còn bị trói buộc trong xã hội; nhưng con người được tự do khỏi xã hội, được tự do khỏi tình trạng bị quy định, anh ấy sẽ hành động trong cách riêng của anh ấy, mà sẽ hành động lại vào xã hội. Vậy là vấn đề của chúng ta không phải sự đổi mới, làm thế nào để cải thiện xã hội, làm thế nào để có một điều kiện hạnh phúc tốt đẹp hơn, dù là cộng sản hay xã hội hay bất kỳ hệ thống nào bạn muốn. Nó không là một cách mạng kinh tế hay chính trị, hay sự hòa bình qua khủng bố. Đối với những người nghiêm túc, đây không là những vấn đề. Vấn đề thực sự của anh ấy là tìm ra liệu cái trí có thể hoàn toàn được tự do khỏi tất cả tình trạng bị quy định, và nhờ vậy khám phá trong sự yên lặng lạ thường đó, cái vượt khỏi tất cả mọi đo lường.

Tuyển tập những Lời giảng

London, ngày 17 tháng 6 năm 1955

LÀM THẾ NÀO MỘT CÁI TRÍ TỰ DO SỐNG TRONG THẾ GIỚI NÀY?

Cách mạng thực sự ở phía bên trong

Cách mạng thực sự ở phía bên trong, và nó xảy ra nếu cái trí không-đang tìm kiếm nó. Điều gì cái trí tìm kiếm và tìm được, dù có lý lẽ đến chừng nào, dù hợp lý và khôn khéo đến chừng nào, không bao giờ là đáp án kết thúc. Bởi vì cái trí được sắp xếp vào chung, và điều gì nó tạo ra cũng được sắp xếp vào chung; vì vậy, nó có thể chưa kết thúc. Nhưng cách mạng mà tôi đang nói là cách mạng tôn giáo thực sự, được xóa sạch khỏi những vô lý của những tôn giáo có tổ chức khắp thế giới. Nó không liên quan gì đến những giáo sĩ, đến những biểu tượng, đến những giáo hội.

Tuyển tập những Lời giảng

Brussels, Bỉ, ngày 25 tháng 6 năm 1956

Bạn không thể đồng-hợp tác nếu bạn không cô đơn

Vậy thì một cái trí tôn giáo là một cái trí tuyệt đối cô đơn. Cô đơn không là cô lập; nó là trạng thái thực sự của đồng-hợp tác. Bạn không thể đồng-hợp tác nếu bạn không cô đơn. Thông thường, bạn đồng-hợp tác chỉ khi nào có một phần thưởng hay hình phạt, khi bạn đang nhận được cái gì đó, khi bạn muốn cùng nhau làm cái gì đó dưới một uy quyền, dưới sự che chở của những ý tưởng. Khi bạn đang làm việc cho một không tưởng hay một lý tưởng, bạn thực sự không đang đồng-hợp tác; ý tưởng cuốn hút bạn, bạn bị thấm thấu bởi ý tưởng; và khi bạn không-đồng ý cùng ý tưởng, bạn chia tay. Đó là điều gì đang xảy ra cho tất cả những cộng

LÀM THẾ NÀO MỘT CÁI TRÍ TỰ DO SỐNG TRONG THẾ GIỚI NÀY?

đồng. Trong chính thể, xã hội lý tưởng, không tưởng này, mỗi người đang chống lại một người khác! Thế giới cộng sản cũng giống như thế; mặc dù họ khởi hành bằng một thể giới không tưởng, lý tưởng, sự ganh đua ở đó hiểm độc hơn, tàn nhẫn hơn; tất cả họ đều đang cố gắng đồng-hợp tác với chính thể – những làng xã, những nông trại tập thể; ép buộc con người đồng-hợp tác; thế là, phía bên trong đang đấu tranh, đang hủy diệt, đang tìm kiếm những phương cách và những phương tiện nơi bạn có thể chống lại tất cả điều này. Đó không là đồng-hợp tác.

Đồng-hợp tác hiện diện chỉ khi nào bạn cô đơn, nơi có ý thức của cô đơn tuyệt đối này, mà là kết quả, một kết quả tự nhiên, của một cái trí không có những tẩu thoát, không sợ hãi, không uy quyền, và đã hiểu rõ toàn vấn đề của năng lượng này. Lúc đó nổ trong trạng thái của đồng-hợp tác. Và, thế là, bởi vì ở trong trạng thái của đồng-hợp tác, nó cũng biết khi nào không-đồng-hợp tác.

Tuyển tập những Lời giảng
Madras, ngày 2 tháng 2 năm 1964

‘Khi một lần cái trí được tự do, tiếp theo trách nhiệm của nó là gì?’

Chùng nào cái trí còn bị trói buộc trong dòng chảy của ký ức, dễ chịu hay khó chịu; chùng nào nó còn bị giam giữ trong sợi xích của nguyên nhân-hậu quả; chùng nào nó còn đang sử dụng hiện tại như một con đường dẫn từ quá khứ sang tương lai, nó không bao giờ có thể được tự do. Lúc đó tự do chỉ là một ý tưởng, không phải một thực tế. Sự thật của

LÀM THẾ NÀO MỘT CÁI TRÍ TỰ DO SỐNG TRONG THẾ GIỚI NÀY?

điều này phải được thấy, và tiếp theo câu hỏi của bạn sẽ có một ý nghĩa hoàn toàn khác hẳn.

‘Nếu tôi thấy sự thật của nó, liệu sẽ có tự do?’

Phỏng đoán đều không có giá trị. Sự thật phải được thấy, sự kiện thực tế rằng không có tự do chừng nào cái trí còn là một tù nhân của quá khứ phải được *trải nghiệm*.

‘Liệu một con người được tự do trong ý nghĩa tột đỉnh này có bất kỳ liên hệ nào với dòng chảy của sự hình thành nguyên nhân và thời gian? Nếu không, vậy thì sự tốt lành của tự do này là gì? Một con người như thế có giá trị và ý nghĩa gì trong thế giới của vui vẻ và đau khổ này?’

Thật lạ lùng khi thấy rằng chúng ta luôn luôn suy nghĩ dựa vào sự lợi dụng. Liệu bạn đang đưa ra câu hỏi này từ một con thuyền đang trôi giạt trên dòng chảy của thời gian? Và từ đó bạn muốn biết một con người tự do có ý nghĩa gì đối với những con người trong con thuyền. Có thể chẳng có ý nghĩa gì cả. Hầu hết mọi người đều không quan tâm đến tự do; và khi họ gặp gỡ một con người tự do, hoặc là họ biến anh ấy thành một vị thánh và đặt anh ấy trong một đền thờ, hoặc họ tách khỏi anh ấy trong những cục đá chạm hay trong những từ ngữ – mà là hủy diệt anh ấy. Nhưng chắc chắn sự quan tâm của bạn không phải với một con người như thế. Sự quan tâm của bạn là đến việc làm tự do cái trí khỏi quá khứ – cái trí mà là bạn.

‘Khi một lần cái trí được tự do, tiếp theo trách nhiệm của nó là gì?’

LÀM THẾ NÀO MỘT CÁI TRÍ TỰ DO SỐNG TRONG THẾ GIỚI NÀY?

Từ ngữ ‘trách nhiệm’ không thể áp dụng cho một cái trí như thế. Chính sự hiện diện của nó có một hành động nổ tung vào thời gian, vào quá khứ. Chính hành động nổ tung này có sự quan trọng tột đỉnh. Con người vẫn còn trong cái thuyền và yêu cầu sự trợ giúp, mong muốn nó trong khuôn mẫu của quá khứ, trong lãnh vực của sự công nhận, và đối với vấn đề này cái trí tự do không trả lời; nhưng tự do nổ tung đó hành động vào ngục tù của thời gian.

Bình phẩm về Sống, Tập 3

IX. THÔNG MINH SÁNG TẠO TRẬT TỰ VÀ HÒA BÌNH

Suy nghĩ việc gì đang xảy ra trên quả đất này nơi con người đã tạo ra sự hỗn loạn như thế, nơi những chiến tranh và những việc khủng khiếp đang tiếp tục. Đây không là quan điểm lạc quan hay bi quan; chúng ta chỉ quan sát những sự kiện như chúng là. Rõ ràng không thể có hòa bình trên quả đất này hay sống thân thiện và thương yêu nhau trong những sống của chúng ta. Muốn sống hòa bình với một người khác hay với thế giới, người ta cần có thông minh tốt đỉnh. Không phải chỉ có ý tưởng của hòa bình và đấu tranh để sống một sống hòa bình – mà chỉ có thể trở thành một sống khá vô vị – nhưng tìm hiểu liệu có thể sống trong thế giới này, nơi có vô-trật tự như thế, vô-đạo đức như thế – nếu chúng ta được phép sử dụng từ ngữ lỗi thời như thế – bằng một chất lượng nào đó của cái trí và quả tim an bình bên trong chính chúng. Không phải một sống luôn luôn đấu tranh, trong xung đột, trong ganh đua, trong bất chước và tuân phục; không phải một sống được thành đạt và thỏa mãn; không phải một sống đã kiếm được kết cục nào đó, nổi tiếng tốt hay tiếng xấu nào đó, hay giàu có nào đó; nhưng sống có một chất lượng của hòa bình. Chúng ta nên cùng nhau thâm nhập để tìm ra liệu có thể có hòa bình – không phải sự hòa bình của cái trí mà chỉ là một phần nhỏ – để có chất lượng đặc trưng này của sự yên lặng sinh động vô cùng nhưng không-bị khuấy rầy, cùng một ý thức cao cả và không có bất kỳ ý thức thô tục nào. Liệu người ta có thể sống một sống như thế?

THÔNG MINH SÁNG TẠO TRẬT TỰ VÀ HÒA BÌNH

Liệu người ta đã từng đưa ra một nghi vấn như thế, khi bị vây quanh bởi vô-trật tự hoàn toàn như hiện nay người ta sống? Người ta phải rất rõ ràng về sự kiện này; rằng có vô-trật tự hoàn toàn ở phía bên ngoài – mỗi buổi sáng người ta đọc trong một nhật báo về cái gì đó khiếp đảm, về loại máy bay đang bay tại tốc độ kinh ngạc từ một góc này của quả đất sang góc kia mà không ần tiếp nhiên liệu , đang mang một lượng bom hoặc khí độc mà có thể hủy diệt con người trong một vài giây. Nếu người ta quan sát tất cả điều này và nhận ra điều gì con người đã đến được, người ta có lẽ cảm thấy rằng trong đưa ra câu hỏi này người ta đã yêu cầu điều không thể xảy ra được và nói rằng không thể sống trong thế giới này mà không bị quấy rầy phía bên trong, mà không có những vấn đề, mà sống một sống hoàn toàn không còn tự cho mình là trung tâm. Khi nói về những điều này, đang sử dụng những từ ngữ, chẳng có ý nghĩa bao nhiêu nếu người ta không tìm được, hay bắt gặp, qua hiệp thông lẫn nhau, một trạng thái hoàn toàn yên lặng. Điều đó đòi hỏi thông minh, không phải sự tưởng tượng, không phải sự mơ mộng đặc biệt nào đó của thiên định, không phải hình thức nào đó của tự-thôi miên, nhưng thông minh.

Thông minh là gì? Nó làm biết được điều ảo tưởng, điều giả dối, không thực sự, và xóa sạch chúng; không chỉ khẳng định rằng điều đó là giả dối và tiếp tục trong cùng cách, nhưng xóa sạch nó hoàn toàn. Đó là bộ phận của thông minh. Ví dụ, thấy rằng chủ nghĩa quốc gia, cùng tất cả sự ái quốc, sự cô lập, sự chật hẹp của nó, là hủy hoại, rằng nó là một độc hại trong thế giới. Và thấy sự thật của nó là xóa sạch điều giả dối. Đó là thông minh. Nhưng tiếp tục cùng nó, thừa nhận nó là dốt nát, là thành phần chủ yếu của sự dốt nát – nó tạo tác vô-trật tự nhiều thêm. Thông minh không là sự theo đuổi tinh ranh của tranh luận, của những quan điểm mâu

THÔNG MINH SÁNG TẠO TRẬT TỰ VÀ HÒA BÌNH

thuần đối nghịch – mặc dù như thể qua những quan điểm, sự thật có thể tìm được, mà là điều không thể xảy ra được; nhưng thông minh là nhận ra rằng hoạt động của tư tưởng, cùng tất cả những khả năng của nó, cùng tất cả những tinh tế của nó, cùng hoạt động không ngừng nghỉ lạ lùng của nó, là không-thông minh.

Thông minh vượt khỏi tư tưởng.

Muốn sống hòa bình người ta phải tìm hiểu vô-trật tự. Tại sao chúng ta, những con người, mà được nghĩ là đã tiến hóa phi thường, có khả năng phi thường trong những phương hướng nào đó, tại sao chúng ta sống cùng và dung thứ vô-trật tự như thể trong những sống hàng ngày của chúng ta? Nếu người ta có thể khám phá gốc rễ của vô-trật tự này, nguyên nhân của nó và quan sát rất cẩn thận, vậy thì trong chính quan sát về điều là nguyên nhân là sự thức dậy của thông minh. Sự quan sát về vô-trật tự, không phải sự đấu tranh để tạo ra vô-trật tự. Một cái trí vô-trật tự hoang mang, một trạng thái của cái trí mà mâu thuẫn, tuy nhiên đang cố gắng để tạo ra trật tự, sẽ vẫn còn là vô-trật tự. Người ta bị hoang mang, rối loạn, chuyển động từ vấn đề này sang vấn đề khác, bị chất đầy bởi nhiều vấn đề: từ một cách sống như thế, người ta muốn trật tự. Vậy là điều gì có vẻ là trật tự được sinh ra từ sự hỗn loạn của người ta và do đó nó vẫn còn bị hỗn loạn.

Khi điều này rõ ràng, vậy thì nguyên nhân của vô-trật tự là gì? Nó có nhiều nguyên nhân: sự ham muốn thành tựu, sự lo âu không thành tựu được, sống mâu thuẫn mà người ta đang theo đuổi, nói một việc, làm việc gì đó hoàn toàn khác hẳn, cố gắng kiềm hãm một việc và cố gắng đạt được một việc khác. Đây là tất cả những mâu thuẫn trong chính người ta. Người ta có thể tìm được nhiều nguyên nhân, sự theo đuổi những nguyên nhân là vô tận. Trái lại, người ta có thể tự-hỏi chính mình và tìm ra **lưu** có một nguyên nhân gốc rễ. Chắc

THÔNG MINH SÁNG TẠO TRẬT TỰ VÀ HÒA BÌNH

chấn phải có. Nguyên nhân gốc rễ là ‘cái ngã’, ‘cái tôi’, ‘cái vị kỷ’, tánh cá nhân được sắp xếp vào chung bởi tư tưởng, bởi ký ức, bởi vô vàn trải nghiệm, bởi những từ ngữ nào đó, những chất lượng nào đó mà sinh ra ảm giác tách rời và cô lập; đó là nguyên nhân gốc rễ của vô-trật tự. Dù ‘cái tôi’ cố gắng để không là cái tôi nhiều đến chừng nào, nó vẫn còn là nỗ lực của cái tôi. Cái tôi có lẽ đồng hóa mình cùng một quốc gia, nhưng chính sự đồng hóa cùng cái gì to tát hơn đó vẫn còn là tôn vinh cái tôi. Mọi người chúng ta đều thực hiện điều đó trong những cách khác nhau. Cái tôi được sắp xếp vào chung bởi tư tưởng; đó là nguyên nhân gốc rễ của toàn vô-trật tự này mà trong đó chúng ta sống. Khi người ta quan sát điều gì gây ra vô-trật tự – và người ta đã trở nên quá quen thuộc với vô-trật tự và đã luôn luôn sống trong vô-trật tự như thế, đến độ người ta chấp nhận nó như tự nhiên – người ta bắt đầu tìm hiểu nó và thâm nhập nó và thấy gốc rễ của nó là gì. Người ta nhìn ngắm nó, mà không làm bất kỳ điều gì về nó, vậy thì chính sự nhìn ngắm đó bắt đầu làm tan biến trung tâm mà là nguyên nhân của vô-trật tự.

Thông minh là sự nhận biết được điều gì là đúng thực; nó xóa sạch hoàn toàn điều giả dối; nó thấy sự thật trong giả dối và nhận ra rằng không hoạt động nào của tư tưởng là thông minh. Nó thấy rằng chính tư tưởng là kết quả của hiểu biết mà là kết quả của trải nghiệm như ký ức và rằng phản ứng của ký ức là tư tưởng. Hiểu biết luôn luôn bị giới hạn – điều đó quá rõ ràng – không có hiểu biết hoàn hảo. Vì thế tư tưởng, cùng tất cả hoạt động của nó và cùng tất cả hiểu biết của nó, không là thông minh. Thế là người ta hỏi: tư tưởng có vị trí gì trong sống nếu xét rằng tất cả hoạt động của chúng ta đều được đặt nền tảng trên tư tưởng? Bất kỳ điều gì chúng ta làm đều được đặt nền tảng trên tư tưởng. Tất cả những liên hệ đều được đặt nền tảng trên tư tưởng. Tất cả những phát

THÔNG MINH SÁNG TẠO TRẬT TỰ VÀ HÒA BÌNH

minh, tất cả sự thành tựu thuộc công nghệ, tất cả thương mại, tất cả những nghệ thuật, đều là hoạt động của tư tưởng. Những thương mại mà chúng ta đã tạo ra, những nghi lễ, đều là sản phẩm của tư tưởng. Vì vậy liên quan đến sự thoái hóa của con người, hiểu biết và tư tưởng có vị trí gì?

Con người đã tích lũy vô số hiểu biết, trong thế giới của khoa học, tâm lý, sinh học, toán học, và văn vần. Và chúng ta nghĩ rằng qua hiểu biết chúng ta sẽ thăng hoa, chúng ta sẽ giải thoát chúng ta, chúng ta sẽ thay đổi chúng ta. Bây giờ chúng ta đang tìm hiểu vị trí của hiểu biết trong sống. Liệu hiểu biết đã thay đổi chúng ta, đã khiến cho chúng ta ‘tốt lành’? – lại nữa một từ ngữ lỗi thời. Liệu nó đã cho chúng ta sự hòa hợp? Liệu nó là thành phần của công bằng? Liệu nó đã cho chúng ta tự do? Nó đã cho chúng ta tự do trong ý nghĩa rằng chúng ta có thể đi lại, liên lạc từ một quốc gia đến một quốc gia khác. Chúng ta có những hệ thống học hành tốt hơn, cũng như máy vi tính và bom nguyên tử. Đây là tất cả kết quả của vô số hiểu biết được tích lũy. Lại nữa chúng ta hỏi: liệu hiểu biết này đã cho chúng ta tự do, một sống công bằng, một sống từ cốt lõi là tốt lành?

Tự do, công bằng, và tốt lành; ba chất lượng này đã hình thành một trong những vấn đề của những văn minh cổ xưa, mà đã tranh đấu để tìm ra một phương cách sống một sống công bằng. Từ ngữ ‘công bằng’ có nghĩa có sự đúng đắn, để hành động một cách nhân từ, cùng sự quảng đại, không phải để giao thiệp bằng hận thù và phản kháng. Để sống một loại sống công bằng, một loại sống đúng đắn, có nghĩa sống một sống không phụ thuộc vào một khuôn mẫu, không phụ thuộc vào những lý tưởng kỳ lạ nào đó, được chiếu rọi bởi tư tưởng; nó có nghĩa sống một sống có thương yêu vô cùng, mà là trung thực, đúng đắn. Và không có công bằng trong thế giới này; một người khôn ngoan, người khác

THÔNG MINH SÁNG TẠO TRẬT TỰ VÀ HÒA BÌNH

lại không; một người có quyền hành, một người khác lại không; một người có thể đi khắp thế giới và gặp gỡ những người nổi tiếng; một người khác sống trong một thị trấn nhỏ, trong một căn buồng nhỏ, làm việc ngày này sang ngày khác. Ở đó có công bằng nơi nào? Liệu công bằng sẽ tìm được trong những hoạt động phía bên ngoài? Hay người ta có lẽ trở thành thủ tướng, tổng thống, người đứng đầu của tập đoàn kinh doanh liên lục địa, một người khác có lẽ mãi mãi là một thư ký, thật thấp ở phía dưới. Vậy là, liệu chúng ta tìm kiếm công bằng phía bên ngoài, đang cố gắng tạo ra một tình trạng quân bình – khắp thế giới, đó là điều đang được cố gắng, suy nghĩ rằng nó sẽ mang lại công bằng – hay liệu công bằng sẽ tìm được xa khỏi tất cả điều đó?

Công bằng hàm ý một hòa hợp nào đó, là ởng thể, trọn vẹn, không bị vỡ vụn, không bị tách rời. Điều đó chỉ có thể xảy ra khi không có so sánh. Nhưng chúng ta luôn luôn đang so sánh – những chiếc xe hơi tốt hơn, những ngôi nhà đẹp hơn, chức vụ cao hơn, quyền hành nhiều hơn và vân vân. So sánh là đo lường. Khi có đo lường, không thể có công bằng. Và nơi nào có bất chước và tuân phục, không thể có công bằng. Theo sau người nào đó, lắng nghe những từ ngữ này, chúng ta không thấy vẻ đẹp, chất lượng, chiều sâu của những sự việc này; chúng ta có lẽ hơi đồng ý nhưng chúng ta dễ dàng rời bỏ chúng. Nhưng những từ ngữ, sự hiểu rõ về chiều sâu của chúng phải để lại một dấu vết, một hạt giống; bởi vì công bằng phải ở đó, trong chúng ta.

Khi nói chuyện với một người tâm lý học khá nổi tiếng, người nói đã sử dụng từ ngữ ‘tốt lành’. Anh ấy bị kinh hãi! Anh ấy nói, ‘Đó là một từ ngữ lỗi thời, chúng tôi không sử dụng nó bây giờ nữa.’ Nhưng người ta ưa thích từ ngữ tốt lành đó. Vì vậy, tốt lành là gì? Nó không là đối nghịch của điều xấu xa. Nếu nó là đối nghịch của điều xấu xa, vậy thì tốt

THÔNG MINH SÁNG TẠO TRẬT TỰ VÀ HÒA BÌNH

lành có những gốc rễ của nó trong đối nghịch đó. Vì vậy tốt lành không liên quan đến điều còn lại, điều mà chúng ta nghĩ là xấu xa. Nó hoàn toàn tách khỏi điều còn lại. Người ta phải nhìn vào nó như nó là, không phải như một phản ứng đến cái đối nghịch. Tốt lành có nghĩa một phương cách của sống đúng đắn, không dựa vào tôn giáo, hay luân lý, hay một ý tưởng đạo đức của đúng đắn, nhưng dựa vào người thấy điều là sự thật và điều là giả dối, và duy trì chất lượng của nhạy cảm đó mà thấy nó ngay tức khắc và hành động.

Từ ngữ *tự do* có những hàm ý rất phức tạp. Khi có tự do, có công bằng, có tốt lành. Tự do được hiểu là khả năng để chọn lựa. Người ta nghĩ người ta được tự do bởi vì người ta có thể chọn lựa để đi ra nước ngoài, người ta có thể chọn lựa công việc của người ta, chọn lựa điều gì người ta muốn làm. Nhưng nơi nào có chọn lựa, liệu có tự do? Ai chọn lựa? Và tại sao người ta phải chọn lựa? Khi có tự do, thuộc tâm lý, khi người ta rất rõ ràng trong khả năng của người ta để suy nghĩ một cách khách quan, không cá nhân, rất minh bạch, không cảm tính, không có nhu cầu cho sự chọn lựa. Khi không có hoang mang vậy thì không có chọn lựa.

Vì vậy tự do là gì? Tự do không là đối nghịch của tình trạng bị quy định; nếu nó như thế, nó sẽ chỉ là một loại tẩu thoát. Tự do không là một tẩu thoát khỏi bất kỳ cái gì. Một bộ não bị quy định bởi hiểu biết luôn luôn bị giới hạn, luôn luôn đang sống trong phạm vi của dốt nát, luôn luôn đang sống cùng bộ máy của tư tưởng đến độ không có tự do. Tất cả chúng ta đều đang sống cùng vô số những sợ hãi – sợ hãi về ngày mai, sợ hãi về những sự việc đã xảy ra trong nhiều ngày hôm qua. Nếu chúng ta tìm kiếm tự do khỏi sợ hãi đó, vậy thì tự do đó có một nguyên nhân và không là tự do. Nếu chúng ta suy nghĩ dựa vào nguyên nhân và tự do, vậy thì tự do đó không là tự do gì cả. Tự do hàm ý không chỉ là một

THÔNG MINH SÁNG TẠO TRẬT TỰ VÀ HÒA BÌNH

khía cạnh nào đó thuộc sống của người ta nhưng tự do xuyên thấu; và tự do đó không có nguyên nhân.

Bây giờ, cùng tất cả những điều đã được trình bày này chúng ta hãy quan sát nguyên nhân ủa đau khổ và tìm hiểu liệu nguyên nhân đó có khi nào có thể kết thúc. Tất cả mọi người đều phải đau khổ trong một cách này hay cách khác, qua chết chóc, qua không có tình yêu, hay thương yêu một người khác nhưng không được đáp lại. Đau khổ có nhiều, nhiều, nhiều bộ mặt. Từ những thời xa xưa, con người đã luôn luôn cố gắng tẩu thoát khỏi đau khổ, và vẫn vậy, sau hàng thiên niên kỷ, chúng ta vẫn sống cùng đau khổ. Con người đã đổ biết bao nhiêu nước mắt. Đã có những chiến tranh gây ra những khốn khổ n hư thế cho con người, những phiền muộn như thế và rõ ràng họ đã không thể được tự do khỏi đau khổ đó. Đây không là một câu hỏi hoa mỹ, nhưng liệu một con người, một cái trí của con người, một bộ não của con người có thể hoàn toàn được tự do khỏi sự phiền muộn của đau khổ và tất cả những khó nhọc liên quan đến nó?

Chúng ta hãy cùng nhau quay lại cùng con đường để tìm ra liệu chúng ta, trong sống hàng ngày của chúng ta, có thể kết thúc gánh nặng khủng khiếp này mà con người đã mang theo từ thời gian không thể ghi nhớ được? Liệu chúng ta có thể bắt gặp sự kết thúc của đau khổ? Bạn tiếp cận một nghi vấn đó như thế nào? Phản ứng của bạn đến một nghi vấn đó là gì? Trạng thái, chất lượng của cái trí của bạn, khi một nghi vấn thuộc nào đó được đưa ra cho bạn là gì? Cậu con trai của tôi bị chết, người chồng của tôi đã bỏ tôi, tôi có những người bạn đã phản bội tôi, tôi đã rất trung thành tuân theo một lý tưởng, và đã không có kết quả gì sau hai mươi năm. Đau khổ có vẻ đẹp vô cùng như thế và đau đớn như thế trong nó. Người ta phản ứng đến nghi vấn đó như thế nào?

THÔNG MINH SÁNG TẠO TRẬT TỰ VÀ HÒA BÌNH

Người ta nói, ‘Thậm chí tôi không muốn nhìn nó. Tôi chịu đựng đau khổ, nó là số mạng của con người, tôi lý luận nó và chấp nhận nó và tiếp tục.’ Đó là một cách tiếp cận nó. Nhưng người ta **đ** không **g**ải quyết được vấn đề. Hay người ta chuyển đau khổ đó đến một biểu tượng và tôn thờ biểu tượng đó như được thực hiện trong Thiên chúa giáo, hay như Ấn giáo cổ xưa đã thực hiện, nó là số mạng của con người, nghiệp của con người. Hay trong thế giới hiện đại người ta nói cha mẹ của một người phải chịu trách nhiệm cho nó, hay xã hội, hay do bởi một loại gien di truyền nên đã gây ra đau khổ của người ta, và vân vân. Đã có một ngàn sự giải thích. Nhưng những giải thích đã không làm tan biến được sự đau đớn và phiền muộn của đau khổ. Vậy là, bạn tiếp cận nghi vấn này như thế nào? Bạn muốn nhìn nó một cách thẳng thắn, mặt đối mặt, hay một cách ngẫu nhiên, hay bằng sự bối rối? Làm thế nào bạn tiếp cận, đến gần, rất gần một nghi vấn như thế? Liệu đau khổ khác biệt với người quan sát mà nói, ‘Tôi đang bị đau khổ’. Khi anh ấy nói, ‘Tôi đang bị đau khổ’, anh ấy đã tự-tách rời chính anh ấy khỏi cảm giác đó, thế là anh ấy đã không tiếp cận nó gì cả. Anh ấy đã không hiệp thông cùng nó. Liệu bạn có thể ngừng lẩn tránh nó, không chuyển hóa nó, không tẩu thoát khỏi nó, nhưng ở cùng nó một cách mật thiết nhất? Mà có nghĩa, bạn là đau khổ. Đó là như thế?

Bạn có lẽ đã sáng chế một lý tưởng của tự do khỏi đau khổ. Sáng chế đó đã trì hoãn, tách rời bạn xa hơn nữa khỏi đau khổ; nhưng sự kiện là, bạn là đau khổ. Liệu bạn nhận ra điều đó có nghĩa gì? Nó không phải do bởi người nào đó đã gây đau khổ cho bạn, không phải rằng cậu con trai của bạn bị chết do đó bạn chảy nước mắt. Bạn có lẽ chảy nước mắt cho cậu con trai của bạn, cho người vợ của bạn, nhưng đó là một diễn tả phía bên ngoài của đau đớn hay đau khổ. Đau khổ đó

THÔNG MINH SÁNG TẠO TRẬT TỰ VÀ HÒA BÌNH

là kết quả của sự lệ thuộc vào người đó của bạn, sự quyến luyến của bạn, sự bầu víu của bạn, cảm giác của bạn rằng bạn sẽ bị lạc lõng nếu không có cậu ấy. Thế là, như thường lệ, bạn cố gắng hành động vào triệu chứng, bạn không bao giờ thâm nhập tận gốc rễ của nghi vấn nghiêm túc này, mà là đau khổ. Chúng ta không đang nói về những hậu quả phía bên ngoài của đau khổ – nếu bạn quan tâm đến những hậu quả của đau khổ, bạn có thể uống một viên thuốc và tự-xoa dịu chính bạn. Cùng nhau chúng ta đang cố gắng tìm ra cho chính chúng ta, không phải được chỉ bảo rồi sau đó chấp nhận, nhưng thực sự tìm ra cho chính chúng ta gốc rễ của đau khổ. Liệu thời gian gây ra đau khổ – thời gian mà tư tưởng đã sáng chế trong lãnh vực thuộc tâm lý? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi?

Người ta đã có một người con trai, một người em, một người vợ, người cha. Họ đã đi mất rồi. Họ không bao giờ trở lại. Họ đã bị loại bỏ khỏi bộ mặt của quả đất. Dĩ nhiên, người ta có thể sáng chế một niềm tin rằng họ đang sống trên những hành tinh khác. Nhưng người ta đã mất họ rồi; có một bức ảnh trên cái đàn dương cầm hay trên kệ của lò sưởi. Sự hồi tưởng về họ của người ta ở trong thời gian thuộc tâm lý. Người ta đã thương yêu họ như thế nào, họ đã thương yêu tôi như thế nào; họ đã là người giúp ích biết chừng nào, họ đã giúp đỡ lấp kín sự cô độc của tôi. Hồi tưởng về họ là một chuyển động của thời gian. Họ đã ở đó ngày hôm qua và hôm nay họ đã đi rồi. Đó là, một ghi lại đã được thiết lập trong bộ não. Hồi tưởng đó là một ghi lại trong cuốn băng của bộ não. Và cuốn băng đó luôn luôn đang chạy. Người ta dạo bộ cùng họ trong những cánh rừng như thế nào, những hồi tưởng ái ân của người ta, tình bạn của họ; sự thanh thản người ta nhận được từ họ. Tất cả điều đó đã qua rồi và cuốn băng đang tiếp tục chạy. Cuốn băng này là ký ức và ký ức là thời gian. Nếu

THÔNG MINH SÁNG TẠO TRẬT TỰ VÀ HÒA BÌNH

bạn quan tâm, hãy thâm nhập nó thật sâu. Người ta đã sống cùng người em hay cậu con trai, người ta đã trải qua những ngày tháng hạnh phúc với họ, đã tận hưởng nhiều sự việc cùng nhau, nhưng họ đã đi rồi. Và ký ức về họ vẫn còn nguyên. Chính là ký ức này mới đang gây ra đau khổ. Do bởi ký ức này nên người ta đang chảy nước mắt cho sự cô độc của người ta. Bây giờ, liệu có thể không ghi lại? Đây là một câu hỏi rất nghiêm túc. Người ta thường thức mặt trời mọc sáng hôm qua, nó rất rõ ràng, quá đẹp giữa những cây cối đang tỏa một ánh sáng vàng sậm trên bãi cỏ có những cái bóng thật dài. Nó là một buổi sáng dễ thương và nó đã được ghi lại. Bây giờ, sự lặp lại bắt đầu. Người ta đã ghi lại điều đã xảy ra, mà đã làm cho người ta dễ chịu và kể tiếp điều đó được ghi lại – giống như một đĩa hát hay một cuốn băng được lặp lại. Đó là bản thể của thời gian thuộc tâm lý. Nhưng liệu có thể không ghi lại gì cả? Mặt trời mọc của hôm nay, nhìn ngắm nó, trao toàn chú ý ủa người ta vào nó , khoảnh khắc của ánh sáng vàng sậm trên bãi cỏ cùng những cái bóng dài, và không ghi lại nó, để cho không ký ức nào của nó còn sót lại, nó đã tan biến rồi. Hãy nhìn ngắm nó bằng toàn chú ý của người ta và không ghi lại; chính sự chú ý của nhìn ngắm tự-phủ nhận bất kỳ hành động ghi lại nào.

Vậy thì, liệu thời gian là gốc rễ của đau khổ? Liệu tư tưởng là gốc rễ của đau khổ? Dĩ nhiên. Thế là, những kỷ niệm và thời gian là trung tâm của sống của người ta, người ta sống nhờ vào chúng và khi điều gì đó xảy ra mà gây đau khổ cực kỳ, người ta quay về những kỷ niệm đó và người ta rơi nước mắt. Người ta ao ước rằng anh ấy hay chị ấy mà đã mất rồi có thể hiện diện ở đây để thương thức mặt trời đó khi người ta đang nhìn ngắm nó. Nó cũng giống hệt như thế với tất cả những kỷ niệm ái ân của người ta, đang dựng lên một bức tranh, đang suy nghĩ về nó. Tất cả điều đó là ký ức, tư

THÔNG MINH SÁNG TẠO TRẬT TỰ VÀ HÒA BÌNH

tưởng, và thời gian. Nếu người ta hỏi: làm thế nào có thể cho tư tưởng và thời gian tâm lý kết thúc? Nó là một câu hỏi sai lầm. Khi người ta nhận ra sự thật của điều này – không phải sự thật của một người khác, nhưng sự quan sát riêng của bạn về sự thật đó, sự rõ ràng riêng về nhận biết của bạn – liệu điều đó không kết thúc đau khổ?

Liệu có thể trao sự chú ý lạ thường đến độ người ta có một sống mà không còn sự ghi lại thuộc tâm lý? Chỉ khi nào có không-chú ý thì mới có sự ghi lại. Người ta quen thuộc với người em, người con trai, người vợ của người ta, người ta biết họ sẽ nói gì; họ đã nói cùng sự việc quá thường xuyên. Người ta biết họ. Khi người ta nói, ‘Tôi biết họ’, người ta không-chú ý. Khi người ta nói, ‘Tôi biết người vợ của tôi’, chắc chắn người ta không thực sự biết cô ấy bởi vì bạn không thể biết một sự việc đang sống. Chỉ là một sự việc đã chết rồi, một kỷ niệm đã qua rồi, mà người ta biết.

Khi người ta nhận biết được điều này cùng chú ý lạ thường, đau khổ có một ý nghĩa hoàn toàn khác hẳn. Không còn gì phải học hành từ đau khổ. Chỉ có sự kết thúc của đau khổ. Và khi có sự kết thúc của đau khổ, vậy là có tình yêu. Làm thế nào người ta có thể thương yêu một người khác – tình yêu, có chất lượng của tình yêu đó khi toàn sống của người ta không bị đặt nền tảng trên những kỷ niệm, bên bức ảnh đó mà người ta treo trên lò sưởi hay đặt trên mặt cái đàn dương cầm; làm thế nào người ta có thể thương yêu khi người ta bị trói buộc trong một cấu trúc rộng lớn của những kỷ niệm? Sự kết thúc của đau khổ là sự khởi đầu của tình yêu.

Ngọn lửa của Chú ý

Brockwood Park, Anh, ngày 4 tháng 9 năm 1982

Dịch xong tháng 6-2010

THÔNG MINH SÁNG TẠO TRẬT TỰ VÀ HOÀ BÌNH

Đã dịch: [\[www.jkrishnamurtiongkhong.com\]](http://www.jkrishnamurtiongkhong.com)

- 1 – Sổ tay của Krishnamurti (Dịch 2005 - Sửa 3-2013)
Krishnamurti's Notebook
- 2 – Ghi chép của Krishnamurti (Dịch 2005 - Sửa 3-2013)
Krishnamurti's Journal
- 3 – Krishnamurti độc thoại (Dịch 2006- Sửa 3-2013)
Krishnamurti to Himself
- 4 – Ngẫm nghĩ hàng ngày cùng Krishnamurti
Dịch 2005 - Sửa 3-2013
Daily Meditation with Krishnamurti
- 5 – Thiền định 1969 (Dịch 2005 - Sửa 3-2013)
Meditation 1969
- 6 – Thư gửi trường học (Dịch 7-2008 – Sửa 3-2013)
Letters to Schools
- 7 – Nói chuyện cuối cùng 1985 tại Saanen
Dịch 2007 - Sửa 2012
Last Talks at Saanen 1985
- 8 – Nghĩ về những điều này (Dịch 2006 - Sửa 3-2013)
Think on these things
- 9 – Tương lai là ngay lúc này (Dịch 9-2008)
The Future is now
- 10 – Bàn về Thượng đế (Dịch 10-2008)
On God
- 11 – Bàn về liên hệ (Dịch 2008)
On Relationship
- 12 – Bàn về giáo dục (Dịch 2007 - Sửa 10-2012)
On Education
- 13 – Bàn về sống và chết (Dịch 2-2009)
On living and dying
- 14 – Bàn về tình yêu và sự cô độc (Dịch 2-2009)
On Love and Loneliness

- 15 – Sự thức dậy của thông minh- Tập I/II
Dịch 2009 - Sửa 2-2013
The Awakening of Intelligence
- 16 – Bàn về xung đột (Dịch 4-2009)
On Conflict
- 17 – Bàn về sợ hãi (Dịch 7-2009)
On Fear
- 18 – Vượt khỏi bạo lực (Dịch 6-2009)
Beyond Violence
- 19 – Bàn về học hành và hiểu biết (Dịch 8-2009)
On Learning and Knowledge
- 20 – Sự thức dậy của thông minh-Tập II/II
Dịch 2009 – Sửa 2-2013
The Awakening of Intelligence
- 21 – Nghi vấn không đáp án (Dịch 2009)
The Impossible Question
- 22 – Tự do đầu tiên và cuối cùng (Dịch 4-2010 - sửa 2013)
The First and Last Freedom
- 23 – Bàn về kiếm sống đúng đắn
Dịch 1-2010 - sửa 3-2013
On Right Livelihood
- 24– Bàn về thiên nhiên và môi trường (Dịch 5-2010)
On Nature and The Environment
- 25– Tương lai của nhân loại (Dịch 5-2010)
The Future of Humanity
- 26– Sự kết thúc của thời gian (Dịch 5-2010)
The Ending of Time
- 27– Sống chết của Krishnamurti (Dịch 2009)
The Life and Death of Krishnamurti
A Biography by Mary Lutyens
- 28–Trách nhiệm với xã hội (Dịch 6-2010)
Social Responsibility
- 29– Cá thể và xã hội (Dịch 7-2010)
Individual & society

- 30- Cái gương của sự liên hệ (Dịch 11-2010)
The Mirror of Relationship
- 31- Bàn về cái trí và suy nghĩ (Dịch 8-2010)
On mind & thought
- 32- Tại sao bạn đang được giáo dục? (Dịch 2-2011)
Why are you being educated?
- 33- Bàn về Sự thật (Dịch 3-2011)
On Truth
- 34- Tiểu sử của Krishnamurti – Tập I/II (Dịch 5-2011)
Krishnamurti's biography by Pupul Jayakar
- 35- Tiểu sử của Krishnamurti – Tập II/II (Dịch 6-2011)
Krishnamurti's biography by Pupul Jayakar
- 36- Truyền thống và Cách mạng (Dịch 7-2011)
Tradition & Revolution
- 37- Khởi đầu của học hành (Dịch 8-2011)
Beginnings of Learning
- 38- Giáo dục và ý nghĩa của sống (Dịch 9-2011)
Education and Significance of Life
- 39- Cuộc đời trước mặt (Dịch 10-2011)
Life Ahead
- 40- Gặp gỡ sự sống (Dịch 11-2011)
Meeting Life
- 41- Giới hạn của suy nghĩ (Dịch 12-2011)
The Limits of Thought
- 42- Lửa trong cái trí (Dịch 2-2012)
Fire in the mind
- 43- Nói chuyện tại Nhà bếp (Dịch 2011)
1001 Bữa trưa cùng J. Krishnamurti
The Kitchen Chronicles
1001 Lunches with J. Krishnamurti
- 44- Nói chuyện cùng sống Tập I/III (Dịch 2012)
Commentaries on living-First Series
- 45- Bàn về tự do (Dịch 12-2012)
On Freedom

46-Thâm nhập Thấu triết (Dịch 3-2013)

Exploration Into Insight

47- Nói chuyện cùng sống Tập II/III (Dịch 3-2013)

Commentaries on living - Second Series

48- Nói chuyện cùng sống Tập III/III (Dịch 4-2013)

Commentaries on Living-Third Series